

”AIKUISUUS ALKAA IMETYSLIIVEISTÄ”

**Siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen eri sukupolvien
kokemana**

Jenna Grundström
Maisterintutkielma
Yhteiskuntatieteiden
maisteriohjelma,
Sosiologian opintosuunta
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Humanistis-
yhteiskuntatieteellinen
tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2019

TIIVISTELMÄ

”AIKUISUUS ALKAA IMETYSLIIVEISTÄ”

Siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen eri sukupolvien kokemana

Jenna Grundström

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian maisteriohjelma, Sosiologian opintosuunta

Maisterintutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Terhi-Anna Wilska

Kevät 2019

Sivumäärä: 111 + liite

Tarkastelen tutkielmassani eri sukupolvien siirtymistä nuoruudesta aikuisuuteen. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten siirtymät ja kokonaisuudessaan aikuisuuteen siirtyminen ovat muuttuneet 1940–1990-luvulla syntyneiden välillä. Nuoruuden on nähty jo pitkään pidentyneen, jonka seurauksena erilaiset aikuisuuteen siirtymiseen ja aikuistumisprosessiin kuuluvat siirtymät ovat myös myöhentyneen elämäkulussa. Jokainen sukupolvi on elänyt ajallisesti erilaisessa yhteiskunnassa, jonka nähdään vaikuttavan aikuisuuteen siirtymiseen eri tavalla.

Aineistona tutkielmassa toimii ”Oi nuoruus 2011”-kirjoituskilpailu. Aineiston koko oli tutkielmassa 292 kirjoitusta, ja se koostui 1940–1990-luvulla syntyneiden kirjoituksista. Kirjoitukset vaihtelivat pituudeltaan ja tyylistään, eikä osallistujia ollut alun perin ohjattu vastaamaan tiettyyn kysymykseen esimerkiksi aikuisuuteen siirtymisestä, vaan kirjoittajat saivat itse päättää aiheen lapsuudesta ja nuoruudesta. Analyysimenetelmänä toimii teoriaohjaava sisällönanalyysi.

Tutkimuksessa nousivat esille perinteiset siirtymät, eli koulutuksesta työelämään siirtyminen, lapsuudenkodista muutto, parisuhde, avioliitto ja perheen perustaminen eli vanhemmaksi tuleminen. Näiden siirtymien rinnalle nostettiin rippikoulun ja vertaisryhmien merkitys ja rooli aikuisuuteen siirtymisessä, ja jopa siirtyminä. Rippikoulu nousi esille ainoastaan 1940-luvulla syntyneiden kirjoittajien kirjoituksissa tärkeänä aikuisuuteen siirtymisenä, mikä teki hyvin suuren jaon sukupolvien siirtymien välillä. Muut siirtymät eivät juuri poikenneet eri sukupolvien aikuisuuteen siirtymisessä, vaikka siirtymien roolin nähtiin nuorimpien sukupolvien aikuistumisessa muuttuneen.

Aikuisuuteen siirtymistä kuvattiin erityisesti epävarmana ja pelottavana, mutta tämä korostui erityisesti nuorimpien kirjoittajien teksteissä, joilla aikuisuus saattoi olla vasta edessä. Näiden lisäksi aikuisuuteen siirtymistä kuvailtiin kokeiluna, vapautena, oman statuksen löytämisenä ja vastuunottona. Tähän siirtymävaiheeseen liittyi vahvoja odotuksia aikuisen statuksen ja roolin suhteen, jotka usein ohjaavat nuorten siirtymää aikuisuuteen. Lisäksi kirjoituksissa aikuisuuteen siirtymistä kuvattiin matkana, elämän alkuna tai loppumisena ja jopa selviytymistarinaan.

Siirtymien rooli aikuisuuteen siirtymisessä ja aikuistumisprosessissa on sukupolvien välillä heikentynyt. Nuorimmat sukupolvet eivät nosta yksittäisiä siirtymiä aikuisuuden kriteereiksi tai aikuistumisen mittareiksi toisin kuin vanhimmat sukupolvet. Myöskään yksittäistä ikää, kuten täysi-ikä, ei pidetä aikuisuuteen siirtymisen mittarina. Kyse on nuorimpien sukupolvien mukaan pitkistä prosessista, kokeiluista ja identiteetin etsimisestä, joiden kautta kasvetaan ja tullaan aikuiseksi. Siirtymät eivät siis ole yhtä vahvasti yhteydessä aikuisuuteen kuin ennen, jolloin onkin tärkeä tarkastella tulevaisuudessa sitä, onko aikuisuuden tai nuoruuden käsitys kokonaisuudessaan muuttunut?

Avainsanat: Aikuisuuteen siirtyminen, sukupolvet, aikuisuus, nuoruus, siirtymät

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	SUKUPOLVI JA NUORUUS	8
2.1	Uudet sukupolviluokitukset.....	12
3	ELÄMÄNVAIHEET YKSILÖN ELÄMÄNKULUSSA	16
3.1	Nuoruus elämänvaiheena	20
3.2	Aikuisuus.....	25
4	SIIRTYMÄT NUORUUDESSA	29
4.1	Nuoruus ja aikuisuuteen liittyvä siirtymät.....	31
4.1.1	Lainsäädäntö ja siirtymät	35
4.1.2	Rippikoulu.....	37
4.1.3	Koulutus siirtymänä	38
4.1.4	Lapsuudenkodista poismuutto.....	41
4.1.5	Työelämään siirtyminen.....	43
4.1.6	Parisuhde, avioliitto ja perheen perustaminen	45
5	TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ	49
5.1	Aineisto	49
5.2	Analyysimenetelmä	52
6	TUTKIMUKSEN ANALYYSI JA TULOKSET	57
6.1	Eri sukupolvien kokemat siirtymät.....	57
6.1.1	Rippikoulu.....	58
6.1.2	Koulutussiirtymät.....	59
6.1.3	Muutto ja siipien levittäminen	63
6.1.4	Vertaissuhteet.....	66
6.1.5	Työelämään siirtyminen.....	68
6.1.6	Parisuhde, avioliitto ja perheen perustaminen	72
6.2	Aikuisuuteen siirtymisen kuvailut.....	75
6.2.1	Kokeilun kautta itsensä löytämistä	75
6.2.2	Vapaus aikuistuesssa	78
6.2.3	Statuksen muutos ja vastuu	80
6.2.4	Kasvukivut; epävarmuuden, pelon ja häpeän tunteet.....	82
6.2.5	Aikuisuuteen siirtyminen matkana ja selviytymistarina	85
6.2.6	Aikuisuus elämän alkuna tai elämän loppuna.....	88
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	91
8	POHDINTA	96
8.1	Tutkielman haasteet.....	100
8.2	Tulevaisuuden suuntia.....	101
9	Lähteet.....	105
	LIITTEET	112

1 JOHDANTO

Lapsesta nuoreksi, nuoresta aikuiseksi ja aikuisesta vanhuuteen. Näin elämäntulkua saatetaan usein lyhykäisyydessään kuvata. Todellisuudessa elämäntulkku on kompleksisempi kokonaisuus, joka tapahtuu läpi erilaisten elämäntvaiheiden, joihin jokaiseen liittyy omanlaiset piirteensä, elämäntilanteensa tai kehitystehtävänsä. Se, millaisena elämäntvaiheet nähdään, ja mistä näkökulmasta niitä tutkitaan, riippuu usein tieteenalasta. Psykologiassa elämäntvaiheita saatetaan tutkia kehitystehtävien tai kriisien kautta, kun sosiologiassa mielenkiinto saattaa olla instituutioissa. Elämäntvaiheet poikkeavat näiden suhteen toisistaan, ja eroja syntyy myös elämäntapahtumien, ongelmien tai odotusten suhteen. Elämäntulkua on kuvattu pitkään normatiiviseksi kokonaisuudeksi, jossa tiettyyn ikään ja elämäntvaiheeseen liittyy erilaisia kulttuurisia, institutionaalisia tai ajallisia piirteitä ja tehtäviä. Nykypäivänä elämäntulkun normatiivisuuden ajatellaan kuitenkin yhä enemmän kadonneen ja elämäntvaiheiden yksilöllistyneen. (Nurmi & Salmela-Aro 2000.)

Siirtyminen elämäntvaiheesta toiseen on pitkä prosessi, joka aiheuttaa aina biologisia, psyykkisiä tai sosiaalisia muutoksia ja haasteita (Koivusilta & Rimpelä 2000, 156). Toisaalta ne voivat olla laissa määriteltyjä velvollisuuksia tai oikeuksia, jotka yksilön on uudessa elämäntvaiheessa omaksuttava. Kyseessä on prosessi, jonka aikana yksilö omaksuu uuden elämäntvaiheen tavat ja roolin sekä sosialisoi osaksi tätä uutta elämäntvaihetta (Hunt 2005, 14). Siirtyminen ei tapahdu pelkästään yhdessä yössä, vaan vaatii monia erilaisia vaiheita ennen elämäntvaiheen pysyvää muutosta. Lapsi ei yhdessä yössä muutu nuoreksi, eikä nuori muutu yhdessä yössä aikuiseksi, vaan jatkuva socialisaatio, etapit ja siirtymät ohjaavat yksilöitä kohti seuraavaa elämäntvaihetta.

Siirtymät elämäntvaiheesta toiseen ovat erilaisia eri sukupolvilla. Siirtymät elämäntvaiheesta toiseen riippuvat yhteiskunnallisesta, taloudellisesta, kulttuurisesta ja sosiaalisesta tilanteesta. Eri sukupolvet elävät eri elämäntvaiheensa erilaisessa ympäristössä ja yhteiskunnallisessa tilanteessa toisistaan poiketen. Sota-aikana syntyneet ovat kokeneet erilaisia siirtymiä elämäntvaiheissa kuin 2000-luvulla syntyneet. Yhdelle sukupolvelle tietyt siirtymät ovat voineet tapahtua ajallisesti hyvin nopeasti, tai toisaalta elämäntvaiheesta toiseen siirtyminen on sisältänyt erilaisia tilanteita ja odotuksia. Sukupolvilla saattaa olla eroja myös siinä, miten ja milloin he ovat eri elämäntvaiheeseen siirtyneet. (Pilcher 1995.)

Kuten muutkin elämänvaiheet, ovat eri aikaan syntyneet ikäkohortit ja eri sukupolviin kuuluvat kokeneet nuoruutensa hyvin eri tavalla. Nuoruutta 1960-luvulla eläneet ovat kasvaneet hyvin erilaisessa ympäristössä kuin nuoret tällä hetkellä. (Hoikkala & Paju 2008, 276.) Nämä tekijät ovat osaltaan saattaneet vaikuttaa siihen, miten yksilöt ovat siirtyneet nuoruudesta aikuisuuteen. Nuoruudessa nuori käy läpi erilaisia vaiheita ja siirtymiä, joiden kautta hän saavuttaa aikuisuuttaan pikkuhiljaa. Siirtymät ja muutokset ovat jokaisella usein yksilöllisiä, jolloin he saattavat kokea lapsuuden päättymisen ja nuoruuden alkamisen eri tavalla ja eri aikaan. Nuoruus näyttäytyy kokonaisuudessaan siirtymävaiheena, joka taitetaan lapsuudesta aikuisuuteen (Kehily 2007, 3). Tässä siirtymävaiheessa on erilaisia etappeja ja taitekohtia, jotka ohjaavat aikuisuuteen siirtymistä. Tänä päivänä nuoruutta elävät kokevat näissä erilaisia ongelmia kuin vanhemmat sukupolvet ovat omassa nuoruudessaan kokeneet (Puuronen 1997).

Nuoruuden päättymisen on yksilöllinen kokemus, mutta nuoruuden päättymiseen ja aikuisuuden alkamiseen on liitetty erinäisiä universaaleja ja kollektiivisia siirtymiä, jotka lähes jokainen kokee aikuisuuteen siirtyessään. Useissa tutkimuksissa aikuisuuteen siirtymiseen liittyy koulun päättymisen ja työelämään siirtyminen tai toisaalta lapsuudenkodista omaan asuntoon muuttaminen (esim. Isoniemi 2017; Furlong 2013; Lloyd ym. 2005). Myös laki määrittelee omalla tavalla aikuisuuteen siirtymisen. Lain mukaan nuori on aikuinen, kun hän on saavuttanut 30-vuoden iän. (Nuorisolaki 1285/2016 §3.) Juridisesti nuori on kuitenkin aikuinen täysi-ikäisyyden myötä (Marin 2001b).

Uuden monimutkaisen modernin yhteiskunnan synnyttyä myös nuoruus ja aikuisuuteen siirtyminen on kokenut muutoksia. Muutoksia on tapahtunut niin koulutuksessa ja työelämässä kuin perheen roolissa. Muutokset ovat johtaneet siihen, että nykypäivän nuoret kasvavat hyvin erilaisessa ympäristössä ja tilanteissa kuin aikaisemmat sukupolvet. Samat muutokset ovat vaikuttaneet osaltaan myös nuoruuden siirtymiin. (Furlong & Cartmel 2007, 8-9.) Jo pelkästään koulutuksen merkityksen muuttuminen ja tiukentuneet työelämän vaatimukset ovat vaikuttaneet nuoruuteen ja aikuisuuteen siirtymiseen. Pelkkä peruskoulutodistus ei välttämättä enää nykyään riitä työelämässä, vaan yhä enemmän nuorten odotetaan opiskelevan ja tätä kautta haalivan osaamista ennen työelämään siirtymistä. Andy Furlong ja Fred Cartmel (2007, 1) löytävätkin nuoruuden ja aikuisuuden siirtymien muutoksen syitä ”työmarkkinoiden uudelleenrakentumisesta, koulutettujen työntekijöiden kasvavasta kysynnästä, joustavista työllistämiskäytännöistä, sekä viimeisenä

sosiaalipolitiikasta, jotka ovat pidentäneet ajanjaksoa, jolloin nuoret pysyvät riippuvaisina perheestään”.

Aikuisuuteen siirtymistä on tutkittu jo pitkään ja verrattain paljon. Monet uusimmat tutkimukset ovat suhtautuneet siirtymäkäsitteeseen (transition) kriittisesti, ja sen nykyistä roolia on kyseenalaistettu. Nykypäivänä perinteisiksi koetut siirtymät aikuisuuteen eivät enää omista samankaltaista roolia aikuisuuteen siirtymisessä, ja ne voidaankin kokea vasta aikuisuudessa. Avioliitto ja perheen perustaminen ovat jo pitkään siirtyneet myöhempään ikään, ja usein näiden siirtymien tapahtuessa yksilö on jo aikuinen tai ainakin aikuistumisen loppupisteellä. Nämä tapahtuvat usein 30-vuotiaana, jota on pidetty tietynlaisena merkinä aikuisuudelle (Mary 2012).

Toisaalta koko nuoruutta ja aikuisuutta elämänvaiheena on tutkittu uusista näkökulmista, ja näiden väliin on luotu uusia elämänvaiheita kuvaamaan aikuisuuteen siirtymisen pidentymistä, monimutkaistumista ja yksilöllistymistä. Tämän kaltaisia uusia elämänvaiheita ovat esimerkiksi varhaisaikuisuus tai nuori aikuinen. Aikuisuuteen siirtyminen ei näin tapahdu suoraan nuoruudesta, vaan toisen elämänvaiheen kautta, jonka jälkeen siirrytään aikuisuuteen. (Arnett 2004.)

Tutkimuksissa on pitkään todettu se, miten nykyisin nuoret kokevat aikuisuuteen siirtymisen ja aikuistumisprosessin eri tavalla kuin aikaisemmat sukupolvet. Syitä on etsitty niin työelämän epävarmuudesta kuin koulutuksen merkityksen muutoksesta. Kaiken kaikkiaan on kuitenkin todettu, että nuoruus on muutoksessa, se on pidentynyt ja samalla muuttanut muotoaan. Aikuisuuden käsitteeseen ei kuitenkaan ole juuri kiinnitetty huomiota. Sosiologi Aurélie Mary (2012) tutki omassa väitöskirjassaan suomalaisten ja ranskalaisten yliopistossa opiskelevien naisten kokemuksia siirtymisestä aikuisuuteen, ja vertaili näiden kahden ryhmän kokemuksia. Tutkimuksen tuloksena Mary toteaa, että aikuistumisprosessiin liittyvä tutkimus kaipaa uutta ajattelutapaa. Vaikka aikuisuuteen siirtyminen on ollut muutoksessa, ei muutoksessa välttämättä ole ollut nuoruus itsessään, vaan ehkä jopa aikuisuus. Tutkimuksen mukaan aikuisuus itsessään ei nykypäivänä ole sidottu naimisiinmenoon, työelämään tai muihin aikuisuuden niin sanottuihin merkkipaaluihin yhtä vahvasti kuin ennen. (Mary 2012.)

Nuorten siirtyminen kohti aikuisuutta on viime aikoina aiheuttanut paljon keskustelua myös sen suhteen, onko nuoruus elämänvaiheena pidentynyt, ja miten tähän tulisi reagoida. Konkreettisesti nuoruuden pidentyminen on näkynyt esimerkiksi työelämään siirtymisessä

ja perheen perustamisessa. Perheen perustamisessa nuoruuden pidentyminen on näyttänyt lasten saannin myöhentymisessä. Vuonna 1985 naiset tulivat keskimäärin äidiksi ensimmäisen kerran 26-vuotiaana (Suomen virallinen tilasto 2017a). Vuonna 2008 samainen luku oli jo 28,2, ja vuonna 2017 29,2 vuotta (Suomen virallinen tilasto 2017b).

Myös tämä tutkielman ajankohtaisuus liittyy nuoruuden pidentymiseen. Monet yhteiskunnalliset ja poliittiset keskustelut pyörivät nuoruuden pidentymisen ympärillä, sekä siinä, miten nuoret kokevat siirtymät kohti aikuisuutta yhä vanhemmassa iässä. Aihe on puhututtanut medioissa jo hyvin pitkään esimerkiksi esiinnoitettujen ongelmien myötä. (esim. Yle 19.1.2018; Savon Sanomat 5.9.2014.) Toisaalta on epäselvää, onko kyse todellakin nuoruuden pidentymisestä, vai onko kyse siirtymien muutoksesta, joka on vaikuttanut siihen, milloin nuoret kokevat olevansa aikuisia? Vai onko aikuisuus itsessään kokenut muutoksia elämänvaiheena?

Aikuisuuteen siirtymisen ja yksittäisten siirtymien myöhentyminen on osaltaan vaikuttanut myös yhteiskuntaan, esimerkiksi työmarkkinoihin. Suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle ja pois työelämästä, kaivataan uusia osaajia työmarkkinoille jatkuvasti. Nuoruuden pidentyessä nuoret kuitenkin siirtyvät työelämään vasta keskivertoa myöhemmin. (Eurofound 2014.) Työelämästä poissiirtyminen on siis suurempaa kuin työelämään siirtyminen. Tähän on pyritty vaikuttamaan esimerkiksi korkeakoulujen hakujärjestelmän muutoksilla, joista eräs erityisesti puhututtanut uudistus on korkeakoulujen valintakoeuudistus. Valintakoeuudistuksen ja opiskelijavalintojen kehittämisen taustalla on ajatus väli vuosien vähentämisestä, jolloin nuoret hankkiutuisivat nopeammin korkeakouluopintojen pariin. (Ahola, Asplund & Vanhala 2018.) Vaikka uusia osaajia kaivattaisiin työmarkkinoille, näyttää siirtyminen työelämään monimutkaistuneen. Usein nuorten työelämästä puhuttaessa nouseekin ensimmäisenä esille negatiivinen kuva, kuten työttömyys ja syrjäytyminen. (Nyyssölä & Pajala 1999.) Siirtyminen työelämään ei näyttäydy yhtä yksinkertaisena kuin ennen.

Siirtymien myöhentymisen taustalla on spekuloitu olevan erilaisia syitä. Syntyvyyden lasku ja eliniänodotuksen nousu ovat muuttaneet niin Suomen kuin muiden maiden demografista profiilia. Lisäksi avioliitto on instituutiona kokenut muutoksia, jolloin sen merkitys aikuisuuteen siirtymisessä on myös muuttunut. (Hockey & James 2003.) Sutela (2012) puolestaan pohtii sitä, miten työmarkkinoiden epävarmuus on osaltaan ollut muokkaamassa nuoruuden siirtymiä. Syitä on monia, mutta monet näistä syistä ovat kuitenkin yhteydessä

yhteiskunnan muutokseen, joka on tapahtunut hyvin nopeasti eri sukupolvien välillä. Yhteiskunta, johon isovanhemmat, eli suuret ikäluokat, tottuivat nuoruudessaan, on vuonna 2018 nuoruutta eläville nuorille hyvin erilainen. (Hoikkala & Paju 2008.)

Siirtymien myöhentymisen lisäksi siirtyminen kohti aikuisuutta on yksilöllistynyt. Nykypäivänä ei ole suoraviivaista polkua tai reittiä, joka nuoren on kuljettava, jotta hän saavuttaa aikuisuuden, vaan nuoren omilla valinnoilla on suuri merkitys (Isoniemi 2018). Omien valintojen merkitys on korostunut jatkuvasti. Tommi Hoikkala ja Petri Paju (2008, 287–292) kutsuvatkin 1990-luvulla nuoruutta eläneitä ”yksilöllisen valinnan sukupolveksi”. Yhä useammin aikuisuuden ja nuoruuden välillä voidaan poukkoilla. Rippikoulu, valmistuminen, työelämään siirtyminen ja perheen perustaminen eivät enää välttämättä toteudu tietyssä järjestyksessä. Työelämästä voidaan palata vielä takaisin koulunpenkille, tai toisaalta perhe voidaan perustaa koulua ennen. Selkeää järjestystä ei välttämättä ole, vaan jokaisen siirtyminen on hyvin yksilöllinen kokemus, ja samalla nuorella itsellä nähdään olevan aktiivinen rooli aikuisuuteen siirtymisessä (France 2007). Nuorella nähdään myös olevan siirtymien suhteen enemmän valinnanvaraa kuin vanhemmilla sukupolvilla omassa nuoruudessaan (Furlong & Cartmel 2007, 9).

Toisaalta aiheen ajankohtaisuus liittyy myös nuorten henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja terveyteen. Nuorilla on todettu yhä enemmän ongelmia mielenterveyden suhteen. Nuorten keskuudessa onkin yleistynyt masennus sekä ahdistuneisuus- ja käytöshäiriöt. Taustalla on erilaisia nuorten kehitykseen ja elämään kuuluvia riskitekijöitä, joista osa liittyy juuri aikuisuuteen siirtymiseen ja tulevaisuuteen. (Marttunen & Kaltiala-Heino 2014.) Aikuistuminen ja siirtymät kohti aikuisuutta saattavat aiheuttaa monille nuorille paineita. Erityisesti paineet voivat kohdistua koulutukseen, jonka rooli nuorten elämässä on kasvanut aikaisempiin sukupolviin verrattuna. Nuoret joutuvat tekemään yksilöllisiä valintoja oman elämänsä suhteen ja kohtaamaan uusia epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtaa erilaisiin ongelmiin henkisessä hyvinvoinnissa, esimerkiksi ahdistukseen tai masennukseen. (Furlong 2013, 172.)

Nuorten siirtymävaiheisiin liittyvä keskustelu sekä tutkimukset ovat hyvin usein keskittyneet juuri koulutuksen ja työelämän siirtymään. Näin monet muut, kuten itsenäistyminen ja vastuunotto, sekä parisuhde ja perheenperustaminen ovat saattaneet jäädä vähemmälle huomiolle siirtyminä. (France 2007.) Tutkimukset siirtymistä ovat tärkeitä, sillä nuoruus on elämäkulussa tärkeä aika, jolloin yksilö pyritään integroimaan yhteiskuntaan,

sekä itsenäistämään niin perheestä kuin erilaisista instituutioista. Siirtymät aikuisuuteen ovat myös nykyään näyttäneet osalle nuorista vaikeina, mikä on saattanut lisätä nuoren syrjäytymisriskiä (Eurofound 2014). On myös tärkeä tarkastella siirtymiä yksilöiden omasta näkökulmasta, eikä pelkästään institutionaalisesta.

Tutkielmani tarkoituksena on analysoida nuoruuden siirtymäkokemuksia kohti aikuisuutta, verraten eri sukupolvia toisiinsa. Aineistoni ”Oi nuoruus 2011” sisältää 1940–1998 välillä syntyneiden kokemuksia ja käsityksiä nuoruudesta erilaisten kirjoitusten muodossa, mikä mahdollistaa eri sukupolvien siirtymiin liittyvien kokemusten vertaamisen. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Minkälaisia siirtymiä aikuisuuteen koetaan nuoruudessa?
2. Millaisena siirtymä aikuisuuteen näyttää?
3. Miten nuoruuteen liittyvät siirtymät aikuisuuteen ovat muuttuneet sukupolvien välillä?

Elämäntien ja eri siirtymien nähdään olevan hyvin sidoksissa instituutioihin (Nurmi & Salmela-Aro 2000, 91). Usein aikuisuuteen siirtymistä tutkittaessa huomio on keskittynyt rakenteisiin ja instituutioihin, jolloin nuorten omat subjektiiviset kokemukset ja toiminnot ovat jääneet toissijaisiksi (Miles 2000). On kuitenkin tärkeä tutkia, millaisena yksilöt itse kokevat aikuisuuteen siirtymisen. Tarkoituksena on kirjoitusten pohjalta tarkastella sitä, liittyykö nuoruuden loppumiseen ja aikuisuuden alkamiseen jokin tietty siirtymä, vai onko kyse enemmän yksilön omasta kokemuksesta? Saavutetaanko aikuisuus esimerkiksi täytettäessä 18-vuotta tai siirryttäessä työelämään? Aineistossa ei ole suoraan kysytty siirtymistä tai aikuistumisprosessista, vaan kirjoituskilpailun kautta kerätyssä aineistossa vastaajilta on pyydetty omaelämäkerrallisia tarinoita lapsuudesta ja nuoruudesta. Monet kirjoitukset kuitenkin tarkastelevat nuoruuden siirtymisiä sekä kokonaisuudessaan aikuistumisprosessia.

Lisäksi tarkastelen kokonaisuudessaan siirtymiin liittyviä kokemuksia, eli sitä, millaisena siirtymä aikuisuuteen on näyttänyt, ja minkälaisia piirteitä tähän siirtymään liitetään nuoruudessa. Näiden tutkimuskysymysten pohjalta tutkin sitä, miten eri sukupolvet ovat aikuisuuteen siirtymän kokeneet. Poikkeako aikuisuuteen siirtyminen eri sukupolvilla, vai onko elämänvaiheesta toiseen siirtyminen yhteiskunnallisesta muutoksesta huolimatta pysynyt kohtalaisen samanlaisena?

Aloitan tutkielmani tarkastelemalla sukupolvia ja nuoruutta. Tuon esille erilaisia sukupolviteorioita sekä sitä, miksi nuoruus on tärkeä elämänvaihe tarkasteltaessa sukupolvia. Tulen tutkimaan eri sukupolvien kokemuksia nuoruuden siirtymistä ja tarkastelemaan yksilöiden aikuistumisprosesseja, sekä vertailemaan näitä molempia. Sukupolvet ja ikäkohortit ovat hyvin usein yhteydessä toisiinsa, toisinaan näillä tarkoitetaan jopa samaa asiaa, minkä takia on tärkeä määritellä myös sukupolvet sekä niiden yhteys ikäkohorttiin ja nuoruuteen.

Sukupolvien tarkastelun jälkeen esittelen elämäntulkua eri näkökulmista sekä käsittelen nuoruuden ja aikuisuuden asettumista elämäntulkun. Nuoruuden ja aikuisuuden elämänvaiheiden esittelyn jälkeen tuon esille siirtymien merkitystä elämäntulkussa ja elämänvaiheiden välillä. Keskityn tässä erityisesti nuoruuden siirtymiin. Esittelen eri universaaleja ja kollektiivisia siirtymiä, joita liitetään aikuisuuteen siirtymiseen nuoruudessa, esimerkiksi työelämään siirtymisen ja lapsuudenkodista poismuuttamisen. Teoriaosuuden jälkeen esittelen tutkimuskysymykset, -aineiston sekä menetelmät tarkemmin, minkä jälkeen on vuorossa aineiston analyysi. Lopuksi kokoan tutkielmani yhteen esittelemällä analyysin johtopäätökset ja yhteyden aikaisempaan tutkimukseen. Pohdin myös tulevaisuuden haasteita sekä mahdollisia tulevia tutkimusaiheita tämän tutkielman tiimoilta.

2 SUKUPOLVI JA NUORUUS

Tarkastelen tutkielmassani eri sukupolvien kokemuksia siirtymistä nuoruudesta aikuisuuteen, jolloin on tärkeä määritellä myös sukupolvikäsite sekä esitellä aikaisempia tutkimuksia sukupolvista ja niiden eroista. Sukupolvien määrittelyssä on tärkeä ottaa huomioon yhteiskunnallinen tilanne, jossa eri sukupolvet elävät eri elämänvaiheitaan. Yhteiskunnallinen, niin kulttuurinen, taloudellinen kuin sosiaalinenkin tilanne vaikuttavat yksilön elämänkulkuun ja hänen käsityksiinsä yhteiskunnasta ja siihen liittyvistä arvoista. Myös kokemukset vaihtelevat aina yhteiskunnallisen tilanteen mukaan, jolloin yhteiskunnallinen tilanne vaikuttaa sukupolvien jakamiin, sekä sukupolvia erottaviin kokemuksiin. (Alanen 2001.) Esimerkiksi ajallinen sijainti ohjaa eri ikäkohorttien mahdollisuuksia ja resursseja toimia yhteiskunnassa (Edmunds & Turner 2005, 561), mikä tällöin myös erottelee ikäkohortteja toisistaan.

Usein arkikeskustelussa sukupolvi voidaan liittää ikäryhmiin, mikä saattaa sotkea käsitteiden todellista sisältöä. On kuitenkin tärkeä erottaa sukupolvi ja ikäryhmät tai -kohortti käsitteinä toisistaan. Ikäryhmä tai -kohortti liittyy biologiseen ikään, jossa samalla ajanjaksolla eli periodilla syntyneet määritellään samaan ikäkohorttiin (Anttila 2010, 6–7). Sukupolvi-käsitteeseen liittyy paljon kompleksisempi ulottuvuus, jolloin käsite ei ota huomioon pelkästään yksilön ikää ja syntymävuotta, vaan myös yhteiskunnallisen tilanteen sekä yksilön kokemukset ja käsitykset, jotka muodostavat sukupolven yhteisen tietoisuuden. Alestalo (2007) nostaa esille, miten samasta ikäryhmästä vain osa voi kuulua samaan sukupolveen siittäkin huolimatta, että kyseessä on samaan aikaan syntyneet ja eläneet yksilöt. Sukupolvea ei tässä tutkielmassa saa myöskään sekoittaa biologiseen sukupolveen, joka liittyy sukulaisuuteen (Purhonen 2007).

Sosiologian ja sukupolven yhteyttä tarkasteltaessa kääntyy huomio hyvin usein Karl Mannheimin teoriaan, joka omalta osaltaan on pyrkinyt muodostamaan sosiologisen sukupolvikäsitteen (esim. Alanen 2001; Woodman & Wyn 2015; Edmunds & Turner 2005). Mannheim pyrki huomioimaan sukupolvien roolin ja aseman historiallisessa muutoksessa (Edmunds & Turner 2005). Mannheim lähestyy sukupolvea kulttuurisena ilmiönä, jolloin on otettava huomioon sosiaalinen ja historiallinen konteksti (Alanen 2001, 102). Mannheimin mukaan sukupolvella ei tarkoiteta pelkästään samaan aikaan syntyneitä tai samaan ikäryhmään kuuluvia yksilöitä, eli ikäkohortteja, vaan määritelmä sisältää mukana samojen kokemusten jakamisen samassa yhteisössä. Samaa sukupolveen kuuluvat jakavat

samankaltaisen maailmankuvan ja tietoisuuden, mikä puolestaan ikäkohorteille ei ole tyypillistä. (Giddens & Sutton 2013, 346)

Mannheimin mukaan sukupolvi muodostuu, kun saman ikäryhmän ihmiset jakavat jonkin yhteisen historiallisen tapahtuman tai kokemuksen. Sukupolvet perustuvat historiallisiin prosesseihin sekä tietoisuuteen, jolloin esimerkiksi erilaiset ikävät historialliset tapahtumat ja kokemukset, kuten sodat, muovaavat sukupolven tietoisuutta. (Edmunds & Turner 2005.) Usein tämänkaltainen tärkeä historiallinen tapahtuma ja kokemus koetaan nuoruudessa, jolloin nuoruus nousee tärkeäksi elämänvaiheeksi sukupolvitietoisuuden muodostamisen suhteen (Alanen 2001, 102). Tässä ajassa koettua tärkeää kokemusta kuvataan avainkokemukseksi. Avainkokemus on kollektiivinen tapahtuma, joka koetaan Mannheimin mukaan yleensä noin 17–25-vuotiaana. Saman kollektiivisen avainkokemuksen kokeneet nuoret muodostuvat sukupolveksi. (Anttila 2010, 7-8.)

Mannheim näkee nuoruudessa koettujen historiallisten tapahtumien ja kokemusten olevan tärkeitä sukupolvitietoisuuden suhteen, sillä juuri nuoruudessa syntyvät käsitykset ja kokemukset elämästä (Alestalo 2007, 146). Historiallinen tapahtuma yhdistää saman ikäryhmän ihmiset samaan sukupolveen, jos he kokevat sen erityisen merkitykselliseksi kokemukseksi. Mannheim nostaa tällaisiksi tapahtumiksi esimerkiksi sodan tai suuret katastrofit, mutta nykypäivänä myös media on tutkimuksissa nostettu tärkeäksi sukupolven tietoisuuden luojaksi (Bolin 2018, 25). Nämä tapahtumat ovat osaltaan muodostaneet yksilön käsitystä yhteiskunnasta ja itsestään. Saman ikäryhmän ja saman kokemuksen kokeneet jakavat näin yhteisen maailmankuvan sekä tietoisuuden elämästä, jolloin muodostuu aktuaalinen sukupolvi. (Alanen 2001, 103.) Lisäksi tämän kokemuksen nähdään muovanneen sukupolvelle yhteneväisen käytöksen, tunteet ja ajatukset (Furlong 2013).

Määriteltäessä sukupolvien nuoruuskokemuksia, nousee tärkeään asemaan myös yhteiskunnallinen tilanne, niin ajallisesti kuin paikallisesti. Esimerkiksi Suomessa sota-ajan nuoret ovat kokeneet samankaltaisia kokemuksia sekä tilanteita nuoruudessaan, mikä on muokannut myös myöhempiä käsityksiä elämästä ja yhteiskunnasta. Myös paikallisuus on otettava huomioon sukupolvia määriteltäessä. Maaseudun nuoret ja kaupunkilaisnuoret kokevat erilaisia kokemuksia, jonka takia ei voida puhua samasta sukupolvesta, vaikka jakaisivatkin saman kronologisen iän. (Alestalo 2007.) Sukupolvinäkökulmasta yhteiskunnallinen tilanne on myös taloudellisesti eri. Nykyinen sukupolvi on erityisesti taloudellisesti riippuvaisempia vanhemmistaan, vaikka henkisesti he näyttävät

riippumattomampina. (Haapala 2003.) Mannheimin teoriaa on kuitenkin kritisoitu siitä, että hän nostaa nuoruuden avainasemaan sukupolvisuhteita määriteltäessä. Kritiikki on kohdistunut erityisesti siihen, että jo lapsuudessa voi muodostua sukupolvisuhteita, tai pitkin elämää. (Alanen 2001, 105.) Niin Suomessa kuin muualla Mannheimin teoria on edelleen hyvin laajalti käytössä, ja nuoruus nostetaan edelleen tärkeäksi ajaksi sukupolvitietoisuuden muovaajana.

Suomessa sukupolvia on tutkinut pitkään J.P. Roos, joka nostaa esille neljä eri sukupolvea: sotien ja pulan sukupolvi (1900–1920-luvuilla syntyneet), sodanjälkeisen jälleenrakennuksen ja nousun sukupolvi (1920-luvun puolivälistä 1930-luvun loppuun), suuren murroksen sukupolvi (toinen maailmansota ja 1940-luvulla syntyneet) sekä lähiöiden sukupolvi (eli 1950-luvulla syntyneet). (Alestalo 2007, 147.) Suuren murroksen sukupolvena pidetään usein suurta ikäluokkaa (Purhonen 2008).

Mannheim nostaa nuoruuden ajan tärkeäksi vaiheeksi sukupolvitietoisuuden muodostumisen suhteen, kun taas Roos nostaa varhaisessa keski-iässä koetun kokemuksen sukupolvimäärittelyyn. Nämä kokemukset ovat myös selkeästi havaittavissa Roosin nimeämistä sukupolvista, jotka kuvaavat hyvin tietyn ajan tapahtumia ja kokemuksia. Vuonna 1987 julkaistussa Roosin teoksessa sukupolviluokitukset loppuvat jo 1950-lukuun, jolloin tästä nuoremmille sukupolville ei ole olemassa Roosin teoriassa sukupolvea. Roosilla oli kuitenkin ajatus viidennestä sukupolvesta, mutta ei tätä halunnut vielä nimetä, sillä vasta keski-iässä koetut kokemukset yhdistäisivät tämän sukupolven. (Alestalo 2007, 147.)

Tutkituin sukupolvi on selkeästi suuret ikäluokat, joiden ajatellaan kokeneen ensimmäisenä nykyaikaisen nuoruuden, ja samalla muodostaneet yhteisen sukupolvitietoisuuden. Suuret ikäluokat ovat syntyneet juuri sodan jälkeen vuosien 1945–1950 välillä. He ovat kokeneet suomalaisen yhteiskunnan muutoksen ja ovat eläneet nuoruutensa juuri kulttuurisen muutoksen aikaan 1960-luvulla. Heillä on myös muita sukupolvia vahvempi sukupolvitietoisuus. (Purhonen 2008.)

Suomessa sukupolven käsitettä on käytetty erityisesti kuvaamaan yhteiskunnan muutosta (Purhonen 2008). Sukupolvista puhutaan myös verrattaessa vanhaa ja uutta. Sukupolvikäsite on kehitetty käsittämään yhteiskunnan konflikteja ja muutosta perinteisen yhteiskuntaluokan sijaan. Alasen (2001) mukaan sukupolvijaottelun avulla asettelemme ihmiset eri kohtiin historiallista aikaa. Usein puhumme esimerkiksi ”sodankäyneestä sukupolvesta”, joka sijoittaa kyseisen sukupolven tiettyyn aikaan ja samalla myös tiettyyn kokemukseen, joka

yhdistää kyseistä ikäryhmää – tässä tilanteessa sotaan. Kaikki samaan ikäryhmään kuuluvat eivät kuitenkaan jaa tätä kokemusta, jolloin kyseisestä ikäryhmästä ei voida puhua sukupolvena. Näin sukupolvijaottelun avulla erottelemme ihmisiä toisista. (Alanen 2001, 98.)

Vaikka sukupolvet eroavat toisistaan esimerkiksi historiallisten tapahtumien tai yhteiskunnallisten muutosten kautta, on olemassa erilaisia tapahtumia ja vaiheita, joista osa kuuluu jokaisen yksilön elämään sukupuolta, aikaa ja paikkaa katsomatta. Martelin, Pitkänen ja Koskinen (2000) nostavat esimerkkeinä parisuhteen aloittaminen, lasten syntymän, parisuhteen päättymisen ja kuoleman. Vaikka näissä on tapahtunut muutosta niin ajoituksessa kuin muodossa, ovat ne hyvin yleisiä niin sanottuja ”väestöllisiä tapahtumia”, joista ainakin osa, on tärkeässä osassa yksilön elämää sukupolvea katsomatta. (Martelin ym. 2000, 38.)

Nuoruus näyttäytyy niin ajallisesti, paikallisesti kuin sukupolvisesti muuttuvana ajanjaksona yksilön elämässä. Jokainen kokee oman nuoruutensa eri tavoin riippuen aina siitä yhteiskunnallisesta tilanteesta, joka vallitsee yksilön viettäessä nuoruutta. Myös sukupolvinäkökulmasta on tärkeää tarkastella yksilön nuoruutta määriteltäessä eri sukupolvia (Alestalo 2007). Jokainen sukupolvi kokee erilaisia elämäkerrallisia ongelmia, jotka voivat liittyä esimerkiksi juuri nuoruuteen. Sodan aikaan nuoruutta viettäneet ovat kokeneet hyvin samankaltaisia ongelmia nuoruudessaan, mutta kuitenkin poikkeavia ongelmia verrattuna esimerkiksi Suomen nykyajan nuorisoon, jotka eivät jaa samaa kokemusta sodasta ja siihen liittyvästä yhteiskunnallisesta tilanteesta.

Usein sukupolvien kokemuksia saatetaan verrata, ja arkikeskustelussa toisen sukupolven kokemuksia pidetään vähäpätöisinä, ja omaa nuoruutta muistellaan raskaampana kuin toisen sukupolven kokemuksia. Hyvin usein vanhemmat sukupolvet saattavat kommentoida nuorempien sukupolvien kokemuksia sanoin: ”ei meidän nuoruudessamme”. Tällä viitataan juuri oman sukupolven nuoruuden köyhiin ja rankkoihin aikoihin. Eri sukupolvilla on erilaisia kokemuksia nuoruudesta, ja esimerkiksi 1900-luvun alkupuolella syntyneet ovat kokeneet hyvin erilaisia mahdollisuuksia kuluttaa verrattuna nykynuoriin. 1900-luvun alkupuolella syntyneiden kokemuksiin liittyy niukkuus, jolloin nykynuorten kulutustottumukset saattavat näyttäytyä hyvin erilaisena heidän omiin nuoruuskokemuksiinsa verrattuna. (Huttunen, Autio & Strand 2010, 116.)

Sosiologiassa ja muissa yhteiskuntatieteissä on pyritty määrittelemään ja kuvailemaan erilaisia sukupolvia sekä niiden kokemuksia. Selkeimmät sukupolviluokitukset löytyvät 1900-luvun alkupuolella ja puolivälissä syntyneistä. Uudet sukupolviluokitukset ovat puolestaan aiheuttaneet enemmän keskustelua. Usein sukupolviin saatetaan arkikielessä liittää erilaisia piirteitä, tai toisaalta jopa stereotyyppioita, jotka kuvastavat tiettyyn sukupolveen kuuluvia yksilöitä. Sukupolvi on kuitenkin käsitteenä kytketty yhteiskunnan kehitykseen, ja se näkyy myös sukupolvikäsitteen synnyssä ja kehityksessä (Purhonen 2007 71-72).

2.1 Uudet sukupolviluokitukset

Sosiologinen sukupolvitutkimus on ollut Mannheimin tutkimuksen jälkeen hiljaista, mutta on 2000-luvulla alkanut yleistymään erityisesti demografisten muutosten takia (Edmunds & Turner 2005). Mannheimin ja Roosin teoriat sijoittuvat 1900-luvulle ja osaltaan ovat jo vanhentuneet, tai eivät ainakaan kata uusia sukupolvia. Hoikkala ja Paju (2008) kirjoittavatkin, miten Mannheimin sukupolvimallin avulla voidaan parhaiten tarkastella suuria ikäluokkia ja 60-luvulla syntyneitä. Uusia sukupolvia nähdään tulevan jatkuvasti lisää, jolloin samaan sukupolveen kategorisoiminen saattaa olla hyvin vaikeaa. Tämä johtuu yhteiskunnan muutosnopeudesta ja sen yhteydestä sukupolvieroihin.

Yhteiskunnan yhä nopeampi muutos on tarkoittanut yhä nopeampaa eroa myös sukupolvien välillä. Sukupolvien välillä saattaa olla eroja hyvin lyhyelläkin aikavälillä, kun vanhemmilla sukupolvilla sukupolven nähtiin vaihtuvan joka kymmenes- tai kahdeskymmenesvuosi. Vaikka uusia sukupolvia syntyy, syntyy myös eroja saman ikäryhmän välillä. Sama ikäryhmä ei jaa samoja kokemuksiaan, jolloin ikäryhmää on vaikea koota samaksi sukupolveksi kuten ennen. (Purhonen 2007, 20.) Uudet sukupolviluokitukset kohdistuvat usein juuri 1970-luvun jälkeen syntyneisiin. Roosin teorian luokitukset loppuvat 1950-luvulla syntyneisiin, jolloin luokituksen ulkopuolelle jäävät kaikki tästä nuoremmat sukupolvet. Kaikkia 1950-luvun jälkeen syntyneitä ei kuitenkaan voida kategorisoida samaan sukupolveen, vaan on löydettävä uusia sukupolviluokituksia käsittelemään 1950-luvulla syntyneitä. Erityisesti uudet sukupolviluokitukset ovat viitanneet digitalisaatioon ja median kehitykseen, joita näihin sukupolviluokituksiin kuuluvat käyvät läpi.

Sukupolvea tai -polvia, jotka jäävät Mannheimin ja Roosin luokituksista ulkopuolelle, on kutsuttu hyvin monenlaisilla nimillä. Salasuo (2007) luetteli erilaisia median tapoja kuvata nuorisosukupolvea, ja löysi hyvin monta erilaista nimitystä tälle sukupolvelle. Kyseistä

sukupolvea kutsuttiin muun muassa pullamössösukupolveksi, tv-sukupolveksi, globaaliksi sukupolveksi, EU-sukupolveksi tai minä-sukupolveksi. (Salasuo 2007, 19–20.) Nimityksiä on monia, ja hyvin usein nimitykset kertovat jotain olennaista tämän hetkisestä yhteiskunnallisista olosuhteista. Yhteiskunnallisten olosuhteiden lisäksi nimityksissä näkyvät teknologia vahvasti. Teknologian käyttäminen sukupolvien nimityksissä on hyvin uusi. Samalla se kuitenkin kertoo paljon yhteiskunnan muutoksesta verrattuna Roosin nimityksiin. (Wilska 2004, 100.)

Verrattuna aikaisempiin sukupolviin, on uudesta sukupolvesta ja tämän nimityksistä kuitenkin hyvin vaikea löytää yhtä tarkasti määriteltävää tapahtumaa tai tilannetta, joka kuvaisi sukupolvea. Esimerkiksi ikäluokkia 1980-luvun alussa syntyneistä aina 2000-luvun alussa syntyneisiin kuvataan sukupolvi Y:ksi tai milleniaaleiksi. Kokonaisuudessaan tämä ikäryhmä kuitenkin muodostaa hyvin monia sukupolvia, eikä heitä kaikkia voi kuvata samassa sukupolviluokituksessa. 2000-luvulla syntyneet ovat syntyneet digitalisaation keskelle, ja eläneet koko elämänsä tähän päivään saakka median ja teknologian kehityksen keskelle. 1980-luvulla syntyneiden tilanne on puolestaan erilainen, sillä tämä ikäryhmä on vasta myöhemmässä iässä, kuten nuoruudessaan, saavuttaneet teknologian ja omaksuneet teknologian käytön. He ovat nähneet digitalisaation nopean kehityksen, ja erityisesti tässä he poikkeavat 2000-luvulla syntyneistä. (Furlong 2013, 15.) Aikaisemmin sukupolvia on pystytty määrittelemään yhteiskunnallisten ja poliittisten olosuhteiden kautta, mutta 2000-luvulla nuoret erottelevat oman sukupolvensa ennemmin elämäntyyliensä kautta, esimerkiksi kuluttamisen ja tietotekniikan kautta (Wilska 2004).

Vaikka luokituksia on monia, on nykyisin kuitenkin olemassa yleisesti hyväksytyjä ja käytettyjä sukupolviluokituksia. Nämä kohdistuvat erityisesti ikäluokkiin, joita ei esimerkiksi Roosin määrittelyssä ollut mukana, eli 1960-luvulta ylöspäin. Yksi käytetyimmistä tavoista on luokitella sukupolvet X- ja Y-sukupolviksi. X-sukupolvella tarkoitetaan usein 1965–1980-luvulla syntyneitä ja Y-sukupolvella eli milleniaaleilla puolestaan 1980–2000-luvulla syntyneisiä. (Furlong 2013, 14–15.) Uusimpana sukupolviluokituksena on tullut Z-sukupolvi, jolla tarkoitetaan 1995–2000-luvun jälkeen syntyneitä. Tarkat rajat näiden sukupolvien välillä vaihtelevat tutkimuksesta ja tutkijasta riippuen (esim. Furlong 2013; Kundanis 2003; Järvensivu & Syrjä 2014), mutta jokaiseen sukupolviluokitukseen liitetään tutkimuksissa kuitenkin omanlaisia piirteitä, joiden kautta ne eroavat keskenään toisistaan.

X-sukupolvea kuvataan kapinallisena sukupolvena, jotka kasvoivat rennossa kasvatusympäristössä. Y-sukupolvi, eli milleniaalit, puolestaan omaa optimistisemmän ajattelutavan, hyväksyy auktoriteetin ja ovat sitoutuneita työelämään. X-sukupolven verrattuna milleniaalit ovat kokeneet enemmän kontrollia ja valvomista. (Furlong 2013, 15.) Milleniaaleja on paljon verrattu aikaisempiin sukupolviin, ja tämän sukupolven nähdäänkin poikkeavan paljon aiemmista sukupolvista. Milleniaalien ei nähdä esimerkiksi kokevan yhtä voimakasta sukupolvi-identiteettiä kuin esimerkiksi suurten ikäluokkien jäsenten. He ovat kasvaneet teknologian kehityksen parissa, ja samalla kouluttautuneet nopeimmin pisimmälle. (Brown 2017.) Milleniaalit ovat eläneet nousukaudella omaa nuoruuttaan, kun Z-sukupolvea puolestaan kuvataan taantumasukupolvena, jotka ovat kokeneet suuren globaalin taantumun vuonna 2008 (Järvensivu & Syrjä 2014). Z-sukupolven liittyy myös vahvasti teknologian käyttö, sillä kyseessä on sukupolvi, joka ei ole elänyt ennen internetiä (Turner 2015, 104).

Nykypäivänä on esitelty ajatuksia niin sanotuista globaaleista sukupolvista. Aiemmin sukupolvet on ymmärretty kansallisella tasolla, mutta nykyään yhä useammat tapahtumat tapahtuvat globaalilla tasolla, jolloin on syntynyt globaalit sukupolvet. Nykyään paikasta huolimatta monet ihmiset kokevat tietyn traumaattisen tapahtuman samaan aikaan maailmanlaajuisesti esimerkiksi median takia. (Edmunds & Turner 2005.) Edmunds ja Turner (2005) esittelevät esimerkkinä WTC-torneihin kohdistuneita iskuja, jotka jokainen koki television välityksellä ympäri maailmaa. Kyseessä ei kuitenkaan ole uusi sukupolvi, vaan heidän mukaansa 1960-luvulla syntyneet muodostivat ensimmäisen globaalin sukupolven ja samalla globaalin tietoisuuden. Median kehityksen myötä on kehittynyt toinen globaali sukupolvi, jota kutsutaan e-sukupolveksi (e-generation) tai internetsukupolveksi. (Edmunds & Turner 2005.)

Toisaalta tutkijat ovat myös nähneet vaikeana määrittellä nuorimmille ikäryhmille omia sukupolviluokituksia, sillä sukupolviin liittyvät kokemukset pystytään usein nostamaan esiin vasta vanhempana. Esimerkiksi Roosin mukaan sukupolvea yhdistävä kokemus korostuu vasta keski-ikässä, johon nykynuorilla tai varhaisaikuisilla on vielä matkaa. Avainkokemus voi tapahtua jo nuoruudessa, mutta vasta myöhemmässä iässä tämä voidaan tunnistaa avainkokemukseksi helpommin. Avainkokemuksen tunnistamisen myötä on helpompi myös nimetä oma sukupolvi, ja näin muodostaa yhteinen sukupolvitietoisuus. (Wilska 2004, 104.) Yhteiskunta myös muuttuu yhä nopeammin, jolloin myös yksilön oma kokemus yhteiskunnasta muovautuu nopeasti, eikä samankaltaisia yhteisiä ajattelutapoja pääse saman

ikäryhmän tai -kohortin välillä syntymään. Tällöin ei myöskään muodostu sukupolviuodostelmia. (Hoikkala & Paju 2008.)

Sukupolviluokituksia on tehty hyvin pitkään, ja olemassa on erilaisia nimityksiä aina kullekin sukupolvelle. Tässä tutkielmassa mielenkiinto on siinä, miten eri sukupolvien kokemukset nuoruuden siirtymisestä ovat muuttuneet, jos ne ovat muuttuneet. Tällöin tarkastelussa ovat erilaiset sukupolvet aina 1940–1998-luvun syntyneiden välillä. Käytän tutkielmassani ikäkohortteja kuvaamaan sukupolvia, sillä aineiston pohjalta ei ole mahdollista laittaa yksilöitä eri sukupolviluokituksiin tarkasti, sillä kuten Mannheim on kirjoittanut, ei pelkästään iän pohjalta voida jakaa yksilöitä sukupolviin. Tällöin ikäkohortit antavat jotain olennaista kustakin ikäryhmästä, mutta eivät kuitenkaan lajittele niitä sen tarkemmin sukupolviin.

3 ELÄMÄNVAIHEET YKSILÖN ELÄMÄNKULUSSA

Tutkittaessa siirtymää elämänvaiheesta toiseen on tärkeä ottaa huomioon yksilön koko elämänkulku. Elämänkulku on sosiaalisesti rakennettu instituutio, joka rakentaa normitiivisuutta eri vaiheisiin elämässä (Vilkko 2000, 75). Usein ihmisen elämä nähdään janaana, joka sisältää erilaisia peräkkäisiä vaihteita, kuten lapsuus, nuoruus, keski-ikäisyys ja vanhuus (Marin 2001a). On olemassa erilaisia määritelmiä ja käsityksiä sille, millainen tämä jana on, ja miten monta eri vaihetta on olemassa. Tuomi (2000) tuo esille, miten ihmiselämää on jaettu moniin eri vaiheisiin jo hyvin pitkään. Erilaisia jakoja löytyy aina kolmesta ylöspäin. Elämää on jaettu jopa 15 eri vaiheeseen, jotka etenevät vaihe vaiheelta. (Tuomi 2000.) Yleisesti tieteellisellä kentällä on kuitenkin käytetty viisi- ja seitsenvaiheisia käsityksiä, jotka sisältävät esimerkiksi taaperon, varhaislapsuuden, lapsuuden, nuoruuden, varhaisaikuisuuden, keski-ikäisyyden ja myöhäsaikuisuuden. Myös näitä elämänvaihteita on alettu pilkkomaan pienempiin osiin, jolloin elämänvaihteiden määrä on jopa kasvanut. (Sugarman 2005, 55.)

Jakaessamme elämää eri vaiheisiin, on taustalla perusidea siitä, että eri vaiheissa ihmisen elämä on erilaista (Marin 2001a, 19–20). Jo arjessa puhuessamme lapsesta ja lapsuudesta, nousee mieleemme helposti käsitys lapsuudesta tietynlaisena vaiheena, joka poikkeaa aikuisuudesta selvästi. Osaamme mielessämme yhdistää lapsuuden leikkimiseen ja kasvun aikaan, jossa ollaan riippuvaisia vanhemmista ja hoivasta. Jaettaessa elämänkulkua elämänvaiheisiin, törmätään kuitenkin kysymykseen, missä näiden elämänvaihteiden rajat menevät (Sugarman 2005, 54-55). Marin (2001a, 20) nostaa esille, miten elämänvaihteiden rajat vaihtelevat, ja myös elämänvaihteiden rytmi on jokaisella erilainen – varsinkin myöhäismodernissa yhteiskunnassa. Kuitenkin usein ajatellaan, että elämänvaiheet liikkuvat kronologisesti elämänkulussa. Tällä tarkoitetaan sitä, että lapsuuden jälkeen tulee nuoruus tai aikuisuus, eikä aikuisuuden jälkeen voida palata takaisin lapsuuteen tai nuoruuteen.

Elämänkululla (*life course*) tarkoitetaan sosiologiassa usein elämän etenemistä juuri vaiheesta toiseen (Marin 2001a, 28). Kyse on sosiaalisesta, psykologisesta sekä biologisesta ilmiöstä, jossa elämänvaiheet vaihtelevat riippuen niin kulttuurisista kuin materiaalisista olosuhteista (Giddens & Sutton 2013, 346). Elämänkulun lisäksi on olemassa kuitenkin myös monia muita käsitteitä, joiden kautta on pyritty käsittelemään yksilön elämää ja näitä vaihteita, joita yksilö kokee elämänsä aikana. *Life span*, eli suomeksi ”elämän jänne”, käsitettä on käytetty erityisesti psykologiassa, jolloin kiinnostus on ollut yksilön

yksilöllisissä tekijöissä ja elämäkokemuksissa. Elämänkaari (*Life cycle*) käsitettä puolestaan käytetään kuvattaessa syklisiä aikakäsitystä ja elämää, jossa on alku- ja loppupää. (Marin 2001a, 28–29.) Elämänkaari käsitteen mukaan on olemassa universaalit ja yhtenäiset vaiheet, jotka jokainen ihminen käy läpi. Nämä käsitteet eivät kuitenkaan huomioi yhteiskunnallisia tekijöitä, jolloin näiden kuvaukset jäävät sosiologisesta näkökulmasta vajavaisiksi. Elämäkulun käsite ottaa huomioon puolestaan sen, miten ajallisesti ja paikallisesti eri yhteiskunnissa on erilaiset elämänvaiheet. (Giddens & Sutton 2013, 346.) Elämäkulun käsite ottaa huomioon siis yhteiskunnalliset tekijät, kuten historian ja ikänormit. Käsite huomioi yksilön elämään vaikuttavat yhteiskunnalliset tekijät, eikä pelkästään yksilön omia elämäkokemuksia. Käsite sisältää myös sen ajatuksen, että tietyt elämänvaiheet voidaan kokea uudelleen, eli elämässä voidaan palata taaksepäin. (Marin 2001a, 28.)

Elämäkulun käsite koostuu neljästä periaatteesta: nykyisestä yhteiskunnallishistoriallisesta kontekstista, linkittyvistä elämistä, ihmisten toimijuudesta sekä tapahtumien, siirtymien ja sosiaalisten roolien ajoitusten vaihtelusta (Ranta 2015). Elämäkulkuun liitetään näin ikä, elämänaika sekä tapahtumarakenteet. Huomio on siinä, millaisia merkityksiä tiettyihin ikin ja elämänvaiheisiin liitetään, ja toisaalta, miten eri elämänvaiheet suhteutetaan ja miten ne liittyvät toisiinsa. (Vilkkonen 2000, 75.) Vaikka kronologisen iän ja elämänvaiheiden yhteyttä on kritisoitu, liitetään usein eri elämänvaiheisiin tietty kronologinen ikä, jolloin voidaan muodostaa kokonainen kehys elämäkulua tutkittaessa (Sugarman 2005, 56). Tässä tutkimuksessa elämänvaiheet pidetään kronologisesta iästä erillään, vaikka taustalla on jatkuvasti ajatus tietyistä elämänvaiheisiin liittyvistä ikäryhmistä, jolloin 50-vuotiasta ei lueta lapseksi, eikä 14-vuotiasta aikuiseksi. Tarkkoja rajoja iän suhteen elämänvaiheille ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa ole luotu.

Nurmi ja Salmela-Aro (2000, 89–90) nostavat elämäkulun tapahtumat ja siirtymien ikänormit keskeiseen rooliin elämäkulussa. Heidän mukaansa ne ”luovat rakenteen elämäkululle ja auttavat sekä yksilöä että yhteiskuntaa eri elämänvaiheiden haasteista selviytymisessä.” (Nurmi & Salmela-Aro 2000, 89-90.) Siirtymät ovat elämäkulussa oleellisia tilanteita ja tapahtumia, sillä ne ohjaavat aina yksilön elämäkulua johonkin uuteen suuntaan (Marin 2001a). Toisinaan siirtymät voivat ohjata yksilön elämäkulua myös täysin uuteen elämänvaiheeseen, kuten tässä tutkimuksessa.

Elämäntietä käytettäessä on otettava huomioon myös yksilön sukupuoli, yhteiskunnallinen asema sekä etnisuus. Nämä jokainen ovat hyvin tärkeässä roolissa yksilön elämäntietä, sillä esimerkiksi yhteiskunnallinen asema saattaa vaikuttaa siihen, millaisia mahdollisuuksia yksilöllä on elämässä ja eri elämäntietä. (Giddens & Sutton 2013, 346.) Giddens ja Sutton (2013, 346) nostavat esille esimerkin 1800-luvun Britanniasta, jossa ylemmän luokan lapsilla oli erilaiset mahdollisuudet koulutuksen suhteen, kun työväenluokkalaisten perheiden lapsilta odotettiin työntekoa. Giddens ja Sutton toteavatkin, miten historiallinen näyttö ei tue universaaleja ja ikään liittyviä vaihteita ihmisen elämässä.

Sukupuolen, aseman ja etnisyyden lisäksi elämäntietä käsitteessä ovat mukana myös ikäkohortit sekä historiallinen konteksti. Ikä- tai syntymäkohortit ovat tärkeitä ottaa huomioon tarkasteltaessa elämäntietä, sillä yksilön elämäntietä on rakentunut myös historiallisesti. Ikä- tai syntymäkohorteilla tarkoitetaan yksilöitä, jotka ovat syntyneet samana kalenterivuonna. (Giddens & Sutton 2013, 346.) Samana kalenterivuonna syntyneet jakavat usein samankaltaisen historiallisen kontekstinsa, joka ohjaa yksilöiden elämäntietä. Esimerkkinä voidaan nostaa sota. Sodan aikaan eläneet ovat tottuneet hyvin erilaiseen elämäntietä kuin esimerkiksi 1990-luvulla syntyneet. Sota ohjasi monen elämäntietä ja siirtymiä eri elämäntietä välillä.

Sosiologiassa tutkitaan usein juuri institutionaalista elämäntietä. Institutionaalilla elämäntietä tarkoitetaan ”siirtymistä instituution tasolta toiselle esimerkiksi koulutuslaitoksen piirissä tai laajemmin ns. ennakoitavaa elämäntietä.” Ensimmäinen tarkoittaa sitä, että siirtyminen tapahtuu esimerkiksi yläasteelta toisen asteen koulutukseen. Toisessa on puolestaan kyse siitä, miten elämäntietä nähdään normittuneena ja ennakoitavissa olevana. Yhteiskunnassa on muodostunut tietynlainen käsitys ja odotus siitä, missä järjestyksessä erilaiset elämäntietä ja siirtymät tulisi elämän aikana kokea. (Raitanen 2001, 296.)

Psykologiassa ihmisen elämäntietä nähdään jatkuvana kehityksenä. Ihmisen kehitys ei suinkaan lopu lapsuuden ja nuoruuden jälkeen, vaan kehitystä tapahtuu koko elämäntietä ajan. Niin yksilö itse, kuin häntä ympäröivä todellisuus ohjaavat yksilön kehitystä. Ihmisen kehitys tapahtuu muun muassa elämäntietä, iänmukaisten kehitystehtävien, roolisiirtymien ja uran kautta. (Nurmi & Salmela-Aro 2000, 86–89.)

Ikävaiheiden peräkkäisyyttä tarkasteltaessa katse kääntyy usein Eriksonin kehitysteoriaan. Kyseessä on psykologinen lähestymistapa elämäntietä. (Marin 2001a, 32.) Psykologi

Erik Erikson on määritellyt ihmisen elämänsä kehityskriisien kautta. Jokaiseen elämänvaiheeseen liittyy tiettyjä kehityskriisejä, jotka ratkaistuaan yksilö siirtyy seuraavaan elämänvaiheeseen. Eriksonin teorian mukaan kehitys tapahtuu erilaisten kriisien kautta, jotka yksilön on ratkaistava jokaisessa elämänvaiheessa. Erityisen paljon kriisejä on lapsuudessa, ja ne vähenevät aina yksilön vanhetessa. (Hunt 2005, 17.) Erikson jakaa elämänsä kahdeksaan eri vaiheeseen, josta ensimmäiset viisi sijoittuvat lapsuuteen ja nuoruuteen. Vasta kuudennesta vaiheesta, eli varhaisaikuisuudesta, alkaa aikuisuus, joka päättyy vanhuuteen, eli viimeiseen vaiheeseen. (Marin 2001b, 235–237.)

Toinen tärkeä psykologinen lähestymistapa elämänsä on Havighurstin teoria eri ikäkausien normatiivisista odotuksista. Psykologi Robert J. Havighurst esitteli ensimmäisenä käsitteen kehitystehtävä. Kehitystehtävien kautta ihminen kasvaa ja kehittyi yhteiskuntaan, ja omaksuu ympäristönsä vaatimukset, rajoitukset ja mahdollisuudet. (Nurmi 2008, 258–259.) Nurmi ja Salmela-Aro (2000, 89) kirjoittavat, kuinka kehitystehtävät ovat ”tiettyyn ikään liittyviä normatiivisia haasteita ja vaatimuksia. – ne voivat kummuta biologisesta kypsymisestä, yhteiskunnan kulttuurin paineesta ja yksilön omista pyrkimyksistä, kiinnostuksista ja arvoista.” Havighurstin kehitystehtävät liittyvät yhteisön asettamiin normeihin ja rooliodotuksiin, joita yksilö kokee elämänsä. Toisaalta kehitystehtävät liittyvät instituutioiden asettamiin sääntöihin, jotka kytkeytyvät esimerkiksi koulutukseen (Puuronen 1997, 57–58).

Eri elämänvaiheisiin ja ikään liittyvät normit ovat aina kulttuurisesti määriteltyjä. Useat niistä ovat ikäsidonnaisia, kuten esimerkiksi koulun aloittaminen tai ajokortin saaminen. (Tuomi 2000, 13.) Ikä määrittää yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia eri instituutioissa, ja samalla yleisesti yksilön suhdetta instituutioihin. Ikään liittyy myös muita ominaisuuksia, joiden ajatellaan ohjaavan yksilön elämää paljon. Sitä pidetään muun muassa kehityksen ja yksilön taitojen mittarina. Siihen liittyy odotuksia, velvollisuuksia ja mahdollisuuksia, kuten elämänvaiheisiin. (Rantamaa 2001, 53–54.) Vaikka elämänsä on suurimmaksi osaksi sosiaalisesti rakennettu, on jokainen elämänvaihe linkitetty ikääntymisen biologiseen prosessiin (Hunt 2005, 21). Nuoruuteen kuuluu esimerkiksi murrosiän alkaminen, mikä tarkoittaa biologisesti erilaisten muutosten alkamista. Murrosiän muutosten myötä nuori kasvaa kohti aikuisuutta ja aikuisen ruumista. Keski-ikään puolestaan liittyvät naisille vaihdevuodet, jotka merkitsevät erään ajanjakson loppumista ja seuraavan alkamista.

Modernisaation myötä elämäkulun nähdään olleen muutoksessa. Taloudelliset, teknologiset ja kulttuuriset muutokset ovat vaikuttaneet elämäkulkuun. (Hunt 2005, 24.) Modernisaation myötä elämäkulku institutionalisoitui, sekä samalla elämäkulku alkoi vaiheistua vahvemmin. Myöhäismodernissa yhteiskunnassa elämäkulun vaiheet muuttuivat jälleen, ja ikäraajat eri elämänvaiheissa alkoivat hajota. Yksilön elämäkulku alkoi yksilöllistyä, ja yksilö alettiin nähdä aktiivisena toimijana omassa elämäkulussaan. (Vilkko 2000, 76.) Enää ikä tai elämänvaihe ei suoraan määrännyt yksilön omaa elämäkulua.

Toisaalta myös demografiset muutokset ovat aiheuttaneet elämäkulussa muutoksia. 1900-luvulta nykypäivään eliniänodote on kasvanut huomasti. Ihmiset elävät nykypäivänä aikaisempaa pidempään ja terveempänä. (Hunt 2005, 37.) Tämä on osaltaan johtanut siihen, että yhä suurempi osa väestöstä on yli 65-vuotiaita ja eläkkeellä. Eliniänodotteen kasvu ja demografinen muutos ovat aiheuttaneet muun muassa eläkeiän kasvun, sillä työikäisten määrä väestöstä on jatkuvasti vähenemässä. (Suomen virallinen tilasto 2018.) Tätä ei myöskään auta se, että lasten syntyvyys on Suomessa jo pitkään ollut laskussa (Suomen virallinen tilasto 2017b). Tämän kaltaiset muutokset vaikuttavat myös yksilöiden elämäkulkuun, esimerkiksi ikään ja elämänvaiheisiin liittyvien siirtymien väliseen muuttuvaan kokoonpanoon. Toisaalta muutokset vaikuttavat myös siihen, millainen merkitys siirtymillä on ikään perustuvaan identiteettiin. (Hockey & James 2003, 57.)

Tässä tutkimuksessa mielenkiinto on erityisesti nuoruudessa ja aikuisuudessa, sekä näiden välisessä ajassa, jolloin nuoret siirtyvät pikkuhiljaa aikuisuuteen. Tämän takia on olennaista määrittellä niin nuoruuden kuin aikuisuuden olennaisimmat piirteet elämänvaiheissa, ja näiden kautta tuoda esille molempien elämänvaiheiden erityispiirteet. Tuon lisäksi esille molempien elämänvaiheiden sijainnin ja merkityksen elämäkulussa. Molemmat elämänvaiheet näyttävät nykyään monimutkaisilta, ja molemmille elämänvaiheille on vaikea määrittää tarkkoja ikään perustuvia rajoja. Nuoruuden pidentyminen on lisännyt aikuisuuden ja nuoruuden välin hankalaa määrittämistä. Aikaisempien sukupolvien kohdalla tilanne on voinut olla toinen, jolloin aikuisuus ja nuoruus on saatettu kokea toisistaan hyvinkin poikkeavina elämänvaiheina, joiden väli on ollut selkeä.

3.1 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruus on näyttäytynyt monissa tutkimuksissa ja kirjoituksissa elämänvaiheena, jota on vaikea tarkasti määrittellä. Elämänvaiheen määrittelyn vaikeus perustuu siihen, että

nuoruuden alkamiselle ja päättymiselle, sekä toisaalta aikuisuuden alkamiselle, ei ole tiettyjä rajoja. Furlong (2013) nostaa myös esille, miten selvää kronologista ikää nuoruudelle on vaikea määrittää, sillä nuoruus rakentuu sosiaalisesti, jolloin se vaihtelee niin ajallisesti kuin paikallisesti. Yleisesti nuoruutta on kuitenkin pyritty määrittelemään elämänvaiheena, joka sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden väliin. Tämä elämänvaihe näyttäytyy siirtymäkautena (transitional period), jossa siirrytään riippuvaisuudesta itsenäisyyteen. (Kehily 2007, 3) Nuoruutta onkin kuvattu lapsuuden tavoin kasvamisen vaiheena elämäkulussa (Pilcher 1995, 58).

Nuoruuden ja aikuisuuden raja on muuttunut viimeisten vuosikymmenten ajan, mikä johtuu yhteiskunnallisesta muutoksesta. 1990-luvulla tapahtuneet taloudelliset ja sosiaaliset muutokset ovat vaikuttaneet koulutuksen pidentymiseen sekä työelämän vaatimuksien nousuun, jotka ovat osaltaan olleet muokkaamassa nuoruutta elämänvaiheena sekä nuoruuden siirtymää aikuisuuteen (Furlong, Woodman & Wyn 2011, 358). Koivusilta ja Rimpelä (2000, 155) mainitsevat, kuinka nuoruus ei alun perin ole edes näyttäytynyt omana ikävaiheena, vaan alun perin nuoruus on ollut mahdollista vain varakkaalle keskiluokalle. Ikävaiheeksi se muodostui vasta yhteiskuntarakenteiden muutoksesta teollistumisen myötä pari vuosisataa sitten, jolloin syntyi yleinen koululaitos. Koulutus oli suurena erottavana tekijänä lapsuuden ja nuoruuden, ja toisaalta nuoruuden ja aikuisuuden välillä. (Koivusilta & Rimpelä 2000.) Puuronen (1997) puolestaan esittää, että nuoruus ja nuoriso ovat olleet osa yhteiskuntaa jopa vuosisatojen ajan. Kyse ei suinkaan ole uudesta elämänvaiheesta, vaan vasta modernin yhteiskunnan synnyttyä nuoruudesta on tullut pidempi ja selkeämpi ajanjakso. (Puuronen 1997.)

Nuoruus rakentuu aina eri tavalla riippuen yhteiskunnasta ja paikasta. Tämä on eräs syy sille, miksi nuoruutta on kokonaisuudessaan vaikea määrittellä. Toisessa yhteisössä nuori voi saavuttaa itsenäisyyden sekä työelämän hyvin nuorena, toisessa yhteisössä puolestaan nuoren siirtymä työelämään saattaa venyä jopa yli kolmenkymmenen ikävuoden. (Furlong 2013.) Nuoruuden alku on kuitenkin loppumista selkeämpi: sitä ohjaa biologisesta näkökulmasta puberteetin eli murrosiän alkaminen (Ruoppila 2008, 162).

Usein murrosikää ja nuoruutta voidaan käyttää synonyymeina, mutta nuoruuskäsite sisältää enemmän merkityksiä kuin murrosikäinen. Murrosikä käsittelee hyvin pitkälti biologisia puolia ja muutoksia, joita liittyy nuoruuteen. Murrosikä kuitenkin kuuluu olennaisesti nuoruuteen ja usein tähän sanaan liittyy negatiivisia merkityksiä. Murrosiästä puhutaan

”vaikeana ikänä”, johon liitetään ongelmia ja tietynlaista käytöstä. Osaltaan nämä ovat murrosiän tuomia muutoksia esimerkiksi hormoneissa. (Aapola 1999.)

Nykyisin nuoruutta määritellään lapsuuden ja aikuisuuden välissä olevana elämänvaiheena tai jopa siirtymävaiheena (Koivusilta & Rimpelä 2000, 156). Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo (2015, 160) kuvaavat tätä ikävaihetta vaiheena, jossa nuori niin sanotusti ”opettelee aikuisuuden aikeita”. Tähän liittyvät yhteiskunnalliset käytännöt, kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet, mutta samalla myös oman yksilöllisen terveyden ylläpitäminen. Vaikka nuoruus on näyttäytynyt vaikeana määritellä, on siihen yleisesti kuitenkin yhdistetty vahvasti itsenäistyminen (Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2015), sekä erilaiset kehityshaasteet, niin sosiaaliset, psykologiset kuin biologiset (Koivusilta & Rimpelä 2000, 156).

Andy Furlong (2013) nostaa riippuvuuden ja riippumattomuuden nuoruuden yhdeksi tärkeäksi piirteeksi. Furlongin mukaan nuoruus putoaa juuri aikuisuuden, eli riippumattomuuden, ja lapsuuden, eli riippuvaisuuden, väliin. Näiden välillä nuori joutuu kamppailemaan, sillä hän on usein edelleen riippuvainen perheestään, mutta toisaalta pyrkii saavuttamaan riippumattomuuden tunteen. Irtautuminen perheestä ja itsenäisyyden saaminen viittaavat nuoruuden roolimutokseen, joka valmistaa nuorta aikuisuuteen. Roolimuutoksia tapahtuu monella elämänosa-alueella, kuten ihmissuhteissa ja koulutuksessa. Roolimuutoksiin sopeutumista ja uusien roolien omaksumista voidaankin pitää yhtenä kriteerinä aikuisuuteen siirtymiselle. (Nurmi 2008, 256.)

Jane Pilcher (1995, 58) kuvaa puolestaan nuoruutta lapsuuden ja aikuisuuden kautta. Lapsuutta on usein kuvattu riippuvaiseksi ja voimattomaksi (powerless) vaiheeksi, kun aikuisuutta on puolestaan kuvattu itsenäiseksi, autonomiseksi ja suhteellisen voimakkaaksi vaiheeksi. Nuoruus on vaihe, jossa yksilö siirtyy lapsuudesta aikuisuuteen, eli riippuvaisesta riippumattomuuteen ja itsenäiseksi yksilöksi. Lapsuus sijaitsee kouluinstituutiossa, ja aikuisuus työelämässä, jolloin nuoruus ajautuu näiden kahden instituution välillä, päämääränä työelämään siirtyminen. Pilcher nostaa esille myös sosiaaliset suhteet, joissa lapsuus tapahtuu alkuperäisessä perheessä vanhempien ja sisarusten kanssa, ja aikuisuus puolestaan tulevissa perheissä kumppaneiden ja jälkeläisten kanssa. Nuoruus asettuu näiden kahden väliin, nuoren siirtyessä pikkuhiljaa parisuhteeseen ja oman perheen perustamiseen. (Pilcher 1995, 58.)

Nuoruuteen liittyy myös vahvasti ”oman itsensä löytäminen”. Tällä tarkoitetaan oman persoonallisuuden ja identiteetin rakentamista ja löytämistä. (Hunt 2005, 103.) Psykologi Erik Eriksonin teorian mukaan identiteetin kehittyminen on nuoruuden tärkein tehtävä. Identiteetti kehittyy erilaisissa tapahtumasarjoissa, jotka pakottavat nuoren tekemään päätöksiä omasta tulevaisuudesta. (Nurmi 2008, 262.) Niin sanotun identiteetikriisin avulla nuoren identiteetti muuttuu pikkuhiljaa aikuisen identiteetiksi, jolloin nuori irtautuu omista vanhemmistaan ja itsenäistyy (Ruoppila 2008, 163–164). Nuoruuden elämänvaiheeseen liittyy myös omien ajatusten ja arvojen rakentamista eri elämänalueilla (Hunt 2005, 103), jotka jälleen kasvattavat nuorta itsenäiseksi vanhemmistaan.

Psykologi Robert J. Havighurst puolestaan rakentaa nuoruutta erilaisten kehitystehtävien kautta. Havighurst sijoittaa nuoruuden 11–25 ikävuosien väliin, mutta jakaa vielä tarkemmin nuoruuden eri vaiheisiin. Nuoruus rakentuu hänen mukaansa varhaisnuoruudesta (11–14-vuotiaat), keskinuoruudesta (15–18-vuotiaat) ja myöhäisnuoruudesta (19–25-vuotiaat). Tähän nuoruuden aikaan kuuluu Havighurstin teorian mukaan kahdeksan kehitystehtävää:

1. Uusien suhteiden luominen ikäkumppaneihin
2. Sukupuoliroolien tai sukupuolisopimusten omaksuminen
3. Oman fyysisen olemuksen hyväksyminen
4. Emotionaalinen riippumattomuus omista vanhemmista ja muista aikuisista
5. Valmistautuminen avioliittoon ja perhe-elämään
6. Valmistautuminen työelämään
7. Ideologian ja maailmankatsomuksen kehittäminen tai/ja omaksuminen
8. Sosiaalisesti vastuullisen käyttäytymisen omaksuminen

(Nurmi 2008, 259.)

Teoria on peräisin 1940-luvulta, mutta sisältää edelleen hyvin perinteisiä nuoruuteen liittyviä kehitystehtäviä. Havighurstin ajatuksena on, että elämäntulkua ohjaavat yksilöstä ulkoiset tekijät. Nuorella itsellä on tärkeä rooli oman elämänsä ohjaamisessa esimerkiksi valintojensa kautta. Kuitenkin valinnat oman elämän suhteen tapahtuvat tietyissä ympäristöissä, jotka luovat rajoituksia ja samalla mahdollisuuksia nuoren valinnoille ja tulevaisuudelle. (Nurmi 2008, 258–263.) Nuoruudessa tehdyt valinnat puolestaan ohjaavat nuoren asemaa ja hyvinvointia aikuisuudessa (Mustonen ym. 2013).

Kokonaisuudessaan nuoruus on hyvin laaja elämänvaihe. Se sisältää monia erilaisia piirteitä ja rooleja, jotka jatkuvasti muuttuvat nuoren kasvaessa. Nuoruudelle ei ole olemassa selkeitä

rajoja esimerkiksi sen loppumisen tai alkamisen suhteen. Suomen nuorisolaki määrittelee 29-vuotiaan nuoreksi (Nuorisolaki 1285/2016 §3), mutta monissa muissa yhteyksissä nuoruuden määritelmä voi olla erilainen. Nuoruutta on määritelty erilaisien piirteiden ja elämäntilanteiden kautta, ja usein tutkimuksissa itse kronologinen ikä nuoruuden määrittelyssä on jäänytkin ulkopuolelle. Nuoruutta voidaan määritellä esimerkiksi nuoruuteen kuuluvien instituutioiden kautta, sillä kalenteri-ikä perustuva määrittely rajaisi muun muassa sosiaalisen iän ulkopuolelle. (Rantamaa 2001.) Otettaessa huomioon pelkästään kalenteri-ikä, asetetaan samaan ikäjoukkoon eri elämäntilanteissa olevia yksilöitä.

Nuoruutta määriteltäessä sosiaalinen ikä on otettava erityisesti huomioon. Tällä viitataan yksilön elämänvaiheeseen ja sosiaaliseen asemaan. Jokaiseen ikään liitetään ikänormeja, esimerkiksi käyttäytymisen suhteen. Yksilö voi kalenteri-ikänsä olla vielä alle 18-vuotias, mutta sosiaalinen ikä ottaa huomioon esimerkiksi elämäntilanteen, jonka myötä yksilön ikä saattaa näyttää vanhempana tai nuorempana. Esimerkkinä voisi sanoa vanhemmuuden, joka saattaa elämäntilanteena nostaa yksilön sosiaalista ikää kalenteri-ikää korkeammaksi. Sosiaalinen ikä mahdollistaa myös sen, että yksilö voi olla samaan aikaan monen ikäinen eri asioiden suhteen – nuori työelämässä, mutta vanha vanhempana. (Rantamaa 2001, 58–59.)

Nykypäivän nuoruuden epämääräisyys on aiheuttanut uusien käsitteiden luomisen, jotta voidaan kuvata eri vaiheita nuoruuden ja aikuisuuden välillä. Taustalla on myös elämäntilanteiden prosessin muutos, jonka myötä nuoruutta on pyritty rajaamaan tarkemmin. Nuoruus on elämänvaiheena pidentynyt, jolloin yhä suurempi ikäryhmä kuuluu samaan aikaan nuoriin, mutta elämäntilanteiltaan he ovat kuitenkin hyvin erilaisissa tilanteissa. Nuoruutta onkin tämän myötä jaettu esimerkiksi murrosikäisiin, nuoriin aikuisiin tai varhaisnuoruuteen. Uudet käsitteet ovat helpottaneet nuoruuden rajaamista sekä määrittelyä. Eräs nuoruuden pidentymisen myötä yleistynyt käsite on nuoret aikuiset, jolla viitataan nuoriin, jotka ovat juuri siirtymässä aikuisuuteen.

Nuoruuden päättymiseen ei ole yksiselitteistä tapahtumaa tai ikää. Tutkijat ovat kuitenkin pyrkineet muodostamaan jonkinlaisia rajoja, jotka kertoisivat nuoren siirtyneen lopullisesti aikuisuuteen. Eräs raja on esimerkiksi statuksen muutos tai aikuisen sosiaalisen aseman saavuttaminen, jotka tarkoittavat sitä, että yksilöltä odotetaan niin sanotusti ”vallitsevan aikuisuuden mallin mukaista käytöstä.” (Tuohinen & Vuorinen 1987, 20.) Tähän liittyy myös Havighurstin viimeinen kehitystehtävä: “sosiaalisesti vastuullisen käyttäytymisen

omaksuminen” (Nurmi 2008, 259). Selkeää tapahtumaa tai rajaa on vaikea tarkemmin määrittellä, sillä kyseessä on jatkuva prosessi läpi nuoruuden. Lyhykäisyydessään nuoruus on vaihe, jonka aikana yksilö aikuistuu. Puhe aikuistumisesta tarkoittaa sitä, että olemassa on jokin yleisesti hyväksytty näkemys siitä, mitä on aikuisuus. Aikuisuudelle on edelleen olemassa tiettyjä kriteerejä ja määrittelyjä, joiden mukaan yksilö saavuttaa aikuisuuden nämä kriteerit täytettyään. (Raitanen 2001, 198.)

3.2 Aikuisuus

Nuoruuden määränpäänä näyttäytyy aikuisuus, johon nuoret siirtyvät tai kasvavat pikkuhiljaa nuoruuden aikana (Pilcher 1995, 81). Raja nuoruuden ja aikuisuuden välillä on hyvin häilyvä, eikä selkeää ikää aikuisuuteen siirtymiselle voida juuri määrittellä. Aikuisuuden nähdään kuitenkin selkeästi sijoittuvan elämänvaiheena nuoruuden ja vanhuuden väliin. Aikuisuuden on ajateltu olevan hyvin pitkä ajanjakso elämäkulussa, ja ennen modernisaatiota sen nähtiin olevan pisin ajanjakso (Marin 2001b). Modernisaation myötä nuoruus on kuitenkin pidentynyt, jolloin aikuisuuden ja nuoruuden väliin on rakennettu uusia elämänvaiheita, kuten nuori aikuinen tai laajennettu nuoruus (Arnett 2004, 3–4).

Myös aikuisuutta on alettu pilkkomaan pienempiin osiin. Tämän kautta pyritään huomioimaan se, että aikuisuus ei ole kokonaisuudessaan samanlainen elämänvaihe koko aikuisuuden läpi, vaan myös sen sisällä tapahtuu erilaisia siirtymiä ja muutoksia elämäntilanteissa. Aikuisuutta on pyritty jakamaan tämän takia tarkempiin elämänvaiheisiin, kuten varhaisaikuisuus, myöhäsaikuisuus ja keski-ikä. Jokaisessa näissä aikuisuuden vaiheissa on kyse erilaisista elämäntilanteista ja toisaalta ongelmista, joita yksilö joutuu kussakin elämänvaiheessa kohtaamaan. Vilkkonen (2000, 77) nostaa esiin juuri varhaisen vanhuusiän, jolle on elämäkulun muutosprosessin myötä tarjoutunut paikka elämänvaiheena. Eläkeiän siirtyessä yhä myöhäisempään ikään ja eliniän odotteen kasvaessa on tarjoutunut paikka varhaisen vanhuusiän elämänvaiheelle. Kyse ei ole vielä vanhuudesta, vaan vaiheesta, jossa vielä ollaan työssä, mutta toimintakyky alkaa pikkuhiljaa laskemaan. (Vilkkonen 2000, 77.)

Marin (2001b) puhuu aikuisuuden normisuudesta, jolla hän tarkoittaa sitä, miten tutkimuksissa usein muita elämänvaiheita suhteutetaan aikuisuuteen. Aikuisuus näyttäytyy normina, kun puolestaan muissa elämänvaiheissa on aikuisuudesta poikkeavia piirteitä. Pilcher (1995, 82) nostaa esille samankaltaisen huomion: aikuisuutta on pidetty itsestään

selvänä, minkä takia siihen ei ole lapsuuden ja nuoruuden tavoin kiinnitetty samanlaista huomiota.

Aikuisuutta pidetään niin sanottuna ”olemisena”, kun nuoruus puolestaan näyttäytyy ”tulemisena”. Nuoruus saattaa elämänvaiheena näyttäytyä muutoksia ja siirtymiä täynnä olevalta, kun aikuisuus sen sijaan voi näyttäytyä tasaiselta ja niin sanotulta varmalta elämältä. (Nyyssölä & Pajala 1999.) Martelin ym. (2000) jakavat lapsuuden ja nuoruuden ”kasvu- ja kehitysvaiheeksi”, jossa valmistaudutaan aikuisuutta varten. Aikuisuuden puolestaan he kuvaavat nuoruuteen verrattuna olevan ”stabiilimpi, kehityksen tuloksena syntyneitä ominaisuuksia hyödyntävä elämänvaihe.” (Martelin ym. 2000.) Aikuisuus siis näyttäytyy elämänvaiheena, jossa yksilö on omaksunut tietyt perusvalmiudet ja samalla osaa käyttää niitä. Tässä elämänvaiheessa yksilö on kehittynyt täysivaltaiseksi kansalaiseksi ja on kiinnittynyt yhteiskuntaan. Aikuisuutta kuvaillaan varmana ja turvallisenä elämänvaiheena, mikä poikkeaa nuoruuteen liitetystä kuvauksesta paljon. Aikuisuus voikin näyttäytyä nuoruuden vastakohtana. (Raitanen 2001.)

Vaikka aikuisuutta kuvataan ”tulemisena” ja niin sanotusti valmiina ja ehjänä elämänvaiheena, on otettava huomioon, ettei yksilön kehitys suinkaan lopu aikuisuuteen. Myös aikuisuudessa on nähty olevan erilaisia kehitystehtäviä ja toisaalta myös siirtymiä, jotka vaikuttavat yksilön elämään ja seuraavaan elämänvaiheeseen, eli vanhuuteen, valmistautumista (Ruoppila 2008, 293). Aikuisuus ei siis ole minkään päätepiste, vaan myös aikuisuudesta seuraa seuraava elämänvaihe, jolloin kasvu ja kehitys jatkuvat myös aikuisuuden läpi.

Vaikka aikuisuuden määrittely on näyttäytynyt nuoruuden tavoin hankalana, on olemassa tietynlaisia kriteerejä siitä, milloin yksilö on aikuinen. Kuten nuoruuden, myös aikuisuuden kriteerit ovat riippuvaisia historiallisesti ajasta ja paikasta. Aikuisuuteen saatetaan liittää tiettyjä merkkipaaluja Suomessa, kuten esimerkiksi täysi-ikäisyyden saavuttaminen ja toimeentulo omillaan, mutta nämä merkkipaalut eivät kuitenkaan ole aina olleet samat, eivätkä edelleenkään ole kaikkialla samat. (Martelin ym. 2000, 41.) Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa aikuisuuden määrittelyyn nostettiin kolme kriteeriä: vastuunottaminen itsestä, itsenäisten päätöksien tekeminen sekä taloudellinen itsenäisyys. Usein nämä kriteerit täyttyvät ajallisesti eri aikaa ja pikkuhiljaa. (Arnett 2004, 15.)

Aikuisuutta on kuvattu täysikasvuisena ja -ikäisenä. Täysikasvuisessa on läsnä ruumiillisuus; yksilö on saavuttanut oman ruumiillisen maksiminsa. Ruumiillisesta

maksimista voidaan myös puhua, kun aikuisuudesta puhutaan ”isona”. Arkipäivässä tämä näyttäytyy yksinkertaisemmillaan siinä, kun lapset ja nuoret miettivät, mikä heistä tulee isona. Täysi-ikäisellä puolestaan viitataan lainsäädännölliseen näkökulmaan, jonka kautta yksilö saavuttaa täysivaltaisuuden. (Marin 2001b, 229.)

Aikuisuus on eräänlainen status, eikä aikuisuuden statuksen saavuttaminen ole sidoksissa tiettyyn ikään. Täysi-ikäisyys kuitenkin nähdään eräänä ensimmäisenä askeleena kohti aikuisuuden statusta. Täysi-ikäisyyden saavuttaminen tarkoittaa esimerkiksi oikeudellisen aikuisen statusta, sekä antaa aikuisuuteen kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia, kuten äänestämisen tai naimisiinmeneminen. (Mary 2012, 27.) Nuoren nähdään saavuttavan aikuisuuden statusta täysi-ikäisyyden myötä, mutta samalla myös erilaisten siirtymien, kuten työelämään siirtymisen, myötä. Aikuisuus on siis enemmän kuin pelkästään yksilön ikä, mutta tästä huolimatta 30 ikävuotta pidetään jopa tiukkana ikärajana aikuiselle. 30-vuotiaana tulisi olla asettunut jaloilleen ja toimia kuten aikuinen. Tällä tarkoitetaan muun muassa uran perustamista, vakaata työtä ja perheen perustamista. (Isoniemi 2017, 20–23.)

Alanen (2001) nostaa esille, miten elämänvaiheissa on kyse sosiaalisesta hierarkiasta, jossa aikuisuus nähdään tavoiteltavana nuoruudessa, ja toisaalta se näyttäytyy ”arvokkaampana” kuin vanhuus, sillä vanhuutta ei haluta saavuttaa aikuisuuden tavoin. Vanhuuteen liitetäänkin ajatus, jossa pyritään taistelemaan vanhenemista vastaan ja säilyttämään aikuisuuteen kuuluvat piirteet, kuten itsenäisyys. Nuoruudessa aikuisuutta puolestaan odotetaan innolla ja aikuisen statusta pyritään tavoittelemaan. (Pilcher 1995, 81.) Aikuisuus näyttäytyy nuoruudessa tavoiteltavana esimerkiksi aikuisuuteen kuuluvien oikeuksien suhteen. Hyvin harvoin huomioidaan kuitenkaan velvollisuuksia. Yläasteikäiset voivat ajatella aikuisuuden alkavan, kun he täyttävät 18 vuotta, ja se saavat erilaisia oikeuksia lain silmissä. Marin (2001b, 229) tuo esiin, miten tällaiseen aikuisuuden muotoon voidaan viitata juridisena aikuisuutena.

Tavoitteellisuus näyttäytyy myös siinä, että aikuinen ihminen nähdään niin sanotusti valmiina ja ehjältä. Yksilö on vihdoinkin lapsuuden ja nuoruuden kautta kehittynyt ja kasvanut ”ruumiilliseen, henkiseen ja sosiaaliseen täydellisyyteen”. Aikuisuus voidaan nähdä lopullisena tilana, johon lapsuudessa ja nuoruudessa on tähdätty. Näin aikuisuus rakentuu jokaisen aiemman elämänvaiheen kautta prosessina, jossa ihminen kehittyy biologisesti, psykologisesti, mentaalista sekä sosiaalisesti. (Marin 2001b, 229.) Psykologiassa aikuisuus on näyttäytynyt aikana, jossa yksilön oma persoonallisuus ja identiteetti ovat

saavuttaneet pysyvyyden, toisin kuin nuoruudessa, johon kuuluu olennaisesti oman identiteetin etsiminen (Ruoppila 2008, 294).

Aikuisuudesta on olemassa myös toisenlaisia näkemyksiä, joissa puolestaan nuoruus näyttäytyy ihannetilana. Nuoruus on aika, jossa saa toteuttaa itseään vapaasti, ilman sitoutumista ja vastuunottoa, mitkä liitetään aikuisuuteen. (Relander 2000, 286–287.) Tommi Hoikkalan (1993) väitöskirjatutkimuksessa aikuisuutta kuvattiin jopa elämisen arvoisen elämän loppumisena. Nuoruus on aikaa, jota halutaan elää, ja jota pidetään kiinnostavana ja vireänä vaiheena. Aikuisuutta puolestaan kuvataan menettämisenä. Samalla aikuisiin liitetään erilaisia piirteitä kuten negatiivisuus, tylsyys ja jämähtäneisyys. (Hoikkala 1993.) Tässä vastakkainasettelussa aikuisuus nähdään negatiivisena ja nuoruus positiivisena elämänvaiheena.

4 SIIRTYMÄT NUORUUDESSA

Tässä luvussa tarkastelen eri teorioiden pohjalta siirtymien teemaa. Tuon esille erilaiset siirtymät, jotka aikaisempien tutkimuksien valossa on yhdistetty nuoruuden siirtymävaiheeksi. Tuon nämä vaiheet hyvin yksityiskohtaisesti esille, jotta voin aineiston analyysissä pohtia aikaisemman teorian suhdetta aineistooni. Siirtymien käsitteleminen antaa myös mahdollisuuden ymmärtää kokonaislaajuisesti nuoruutta ja aikuistumista, sekä toisaalta sen muutosta. Aikaisempien tutkimuksien kautta pyrin luomaan kokonaiskuvan siirtymien muutoksesta ja laaja-alaisuudesta.

Jokaiseen elämänvaiheeseen liittyy aina siirtymä tai joukko erilaisia siirtymiä, joilla tarkoitetaan yksilön siirtymistä elämänvaiheesta toiseen tai statuksesta toiseen, kuten nuoren statuksesta aikuisen statukseen (Wyn & Woodman 2015). Erilaisia siirtymiä ovat esimerkiksi koulun aloitus, koulun vaihto, työelämään siirtyminen tai ero (Holdworth & Morgan 2005, 19). Siirtymä-käsitettä käytetään kuvaamaan kaikissa elämänvaiheissa tapahtuvia siirtymiä, mutta nuoruudessa tämän käsitteen käyttöä pidetään erityisen tärkeänä. Tämä siksi, että käsite huomioi aikuisuuteen siirtymisen ajoituksen ja keston, ja samalla sen avulla voidaan tutkia sitä, miten elämään liittyvät mahdollisuudet, institutionaaliset määräykset ja yksilölliset päätökset liittyvät aikuisuuteen siirtymiseen. (Heinz 2009, 3.) Siirtymä-käsitteeseen liittyy ajatus elämänkulun epäjatkuvuudesta ja jatkuvuudesta, jossa yksilö jatkaa elämänsä jatkuaan, vaikka elämänvaihe tai elämäntilanne muuttuu. On kuitenkin kyseenalaistettava ajatus siitä, kulkeeko elämä aina yksiselitteisesti elämänvaiheesta toiseen lineaarisesti, ja millainen valta yksilöllä itsellään on elämänvaiheiden ja siirtymien kokemisessa. (Vilko 2000, 74).

Siirtymillä tarkoitetaan kokemuksia, jotka yksilöt kokevat lähes samaan aikaan oman elinkaaren aikana (Ranta 2015, 18). Niillä tarkoitetaan tiettyjä elämäntapahtumia, jotka yksilö kokee siirtyessään kohti seuraavaa elämänvaihetta. Siirtymät ovat usein yhteiskunnan kautta luotuja, ja täten myös kollektiivisia. Siirtymiin liittyvät vahvasti erilaiset instituutiot, ja siirtymien tutkimuksessa onkin keskitytty paljon siihen, miten erilaiset instituutiot rakentavat aikuistumisprosessia (Wyn & White 1997). Esimerkiksi täysi-ikäisyyden saavuttaminen tarkoittaa juridisen aikuisuuden alkamista (Marin 2001b).

Englannin kielessä käytetään käsitettä *transition* puhuttaessa siirtymästä. Transition-käsite on kuitenkin saattanut toisinaan näyttäytyä ongelmallisena, sillä sitä on usein käytetty synonyymina pelkästään nuoruudessa tapahtuvalle koulutuksesta työelämään siirtymiselle.

Näin muihin elämänvaiheisiin liittyvät siirtymät sekä muut siirtymät nuoruudessa, kuten kotoa poismuutto ja parisuhteen perustaminen, ovat jääneet vähemmälle huomiolla. Koulutus ja työelämä ovat keskeinen osa nuoruutta ja siirtymäprosessia, mutta on huomioitava myös muut siirtymät. Toisille työelämään siirtyminen saattaa näyttäytyä toissijaisena asiana. (Nyyssölä & Pajala 1999, 12.) Psykologiassa siirtymiä tarkastellaan puolestaan usein vaiheina, jossa omaa elämää arvioidaan uudelleen. Olennaista tällöin on, etteivät tavoitteet ja pyrkimykset vastaa enää yksilön elämää. Usein tämä tapahtuu keski-ikässä. (Perho & Korhonen 2008 324-325.)

Vuonna 1909 sosiaali antropologi A. Van Gennep esitti ajatuksen, jonka mukaan siirtymä elämänvaiheesta toiseen toteutetaan rituaalien kautta (Tuomi 2000, 14). Samankaltaisia ajatuksia on esitetty myös jälkepäin, mutta mielenkiinto on erityisesti ollut aikuisuuteen siirtymisessä. Tämän ajatuksen mukaan lapsi tai nuori käy siirtymäriitin, jonka kautta hänet otetaan osaksi aikuisten yhteisöä ja aikuisuutta. Kyseessä oli seremonia tai riitti (*an initiation ceremony*), jonka kautta lapsen status muuttui aikuiseksi. Usein näihin seremonioihin ja riitteihin liittyi alistamista ja nolaamista, joista selvittyään oli lapsi siirtynyt aikuiseksi. Joissain kulttuureissa lapsen ajateltiin ”uudelleen syntyvän” aikuisena. Tämä kaikki saattoi tapahtua yhden seremonian aikana, jolloin siirtymä aikuisuuteen oli hyvin nopea. (Hunt 2005, 14-15.)

On tärkeä huomioida se, miten erilaiset siirtymät elämänvaiheissa rakentuvat sosiaalisesti. Kokonaisuudessaan elämänkulku sosiaalisena instituutiona muovaa erilaisia elämänvaiheita ja ikään liittyviä elämäntilanteita. Elämänkulku ja siihen liittyvät elämänvaiheet ja erilaiset siirtymät, kuten valmistuminen ja lasten saaminen, luovat normatiivisuutta. Tiettyyn vaiheeseen elämänkulkua liitetään tiettyjä normeja, joita yksilön odotetaan noudattavan ja samalla vahvistavan elämänkulkua sosiaalisena instituutiona. Nämä elämänkulkuun, kuten elämänvaiheisiin ja siirtymiin, liitetyt normit ja odotukset eivät kuitenkaan ole aina samanlaiset, eivätkä suinkaan tapahdu historiallista ja yhteiskunnallista tilannetta katsomatta samaan aikaan. Normit ja odotukset muovautuvat yhteiskunnallisen ja kulttuurisen tilanteen mukaan, jolloin samaan ikäryhmään saattaa kohdistua yhtenäisiä odotuksia ja normeja, mutta samoja odotuksia ei välttämättä ole kokenut aikaisempi ikäryhmä. (Vilkko 2000, 75.)

Siirtymiin kohdistuu usein juuri normatiivisia odotuksia. Tällä tarkoitetaan sitä, että tiettyjen siirtymien tulisi tapahtua tiettyyn aikaan yksilön elämänkulussa. (Ruoppila 2008, 290.) Nurmi (2008, 260) puhuu normatiivisesta aikataulusta, joka on läsnä tietyissä

elämäntapahtumissa ja -tilanteissa. Esimerkkinä Nurmi nostaa synnyttämisen. 16-vuotiaasta pidetään hyvin nuorena äidiksi tulemisessa, mutta 42-vuotiaasta ensisynnyttäjää puolestaan vanhana. Nämä ovat poikkeamia normatiivisessa aikataulussa, kun puolestaan 26-vuotiaana synnyttäminen olisi esimerkki normatiivisesta aikataulusta. (Nurmi 2008, 260.)

Nykyaikana siirtymät ovat kuitenkin kokonaisuudessaan kokeneet muutoksia. Eri elämänvaiheissa ei enää seurata yhtä tarkasti perinteisiä sosiaalisesti odotettuja ja kulttuurisesti siirrettyjä ikänormeja. Yksilöllä on yhä enemmän valtaa siirtymien ajankohtiin, mikä on vaikuttanut siihen, että rajat eri elämänvaiheiden välillä ovat häilyneet. Siirtymät ovat muotoutuneet vähemmän iästä riippuvaisiksi ja vaativat yhä enemmän yksilöllisiä päätöksiä yksilöltä itseltään. (Heinz 2009, 3.)

Usein siirtymiin liittyy yhteiskunnan kautta määriteltyjä odotuksia ja normeja, joihin yksilö törmää alkaessaan pohtimaan erilaisia siirtymiä, esimerkiksi nuoruudesta aikuisuuteen tai aikuisuudesta vanhuuteen. Seuraavaksi lähdän tarkastelemaan nuoruutta ja siihen liittyviä siirtymiä kohti aikuisuuteen. Tarkastelussa tuon esille aikaisempia tutkimuksia ja niiden tuloksia siitä, minkälaisia siirtymiä nuori käy läpi ennen aikuisuuteen siirtymistä. Esittelen jokaisen perinteisen siirtymän ja tähän liittyneen muutoksen tarkemmin. On kuitenkin otettava huomioon näiden elämänvaiheiden päällekkäisyys, joka vaikuttaa siihen, että vaikka nuori on jo siirtynyt aikuisuuteen, voi hän edelleen käydä läpi myös nuoruuttaan. Tämä on toisaalta myös vaikuttanut siihen, miten nuoruuden ja aikuisuuden raja näyttäytyy vaikealta hahmottaa.

4.1 Nuoruus ja aikuisuuteen liittyvä siirtymät

Tutkittaessa siirtymiä nuoruudessa, tarkoitetaan sillä nuorten siirtymistä aikuisuuteen instituutioiden kautta, määränpäänä saavuttaa aikuisuus ja riippumattomuus vanhemmista, eli itsenäisyys (Nyyssölä & Pajala 1999, 11). Aiemmissa tutkimuksissa nuoruuden siirtymiksi on määritelty muun muassa rippikoulu, valmistuminen, työelämään siirtyminen sekä perheen perustaminen (esim. France 2007; Isoniemi 2017). Nämä kaikki ovat tietynlaisia vaiheita ja etappeja, jotka muuttavat yksilön elämäntilannetta ja elämäntulkua. Jokainen edellä mainittu siirtymä on myös kiinnittynyt johonkin instituutioon, kuten perheeseen tai kouluinstituutioon, mikä sosiologiassa on hyvin tyypillistä siirtymille.

Puhuttaessa nuoruuden siirtymistä aikuisuuteen, näyttäytyy aikuisuus tietynä paikkana, johon nuori saapuu näiden siirtymien kautta. Aikuisuus ikään kuin näyttäytyy päätepisteeltä

nuoruudessa, joka saavutetaan aikuisuuteen liittyvien tehtävien täyttämällä. Psykologiassa siirtyminen aikuisuuteen tapahtuu erilaisten kehitystehtävien kautta, mutta sosiologiassa siirtymiä tarkastellaan erityisesti instituutioiden kautta, joihin myös itse tässä tutkielmassa keskityn. Matkaa lapsuudesta aikuisuuteen nuoruuden kautta ohjaavat niin demografiset, institutionaaliset kuin teknologiset muuttajat (Mortimer & Larson 2002, 1).

Nuoruudessa siirtymät ovat taitekohtia kohti aikuisuutta ja aikuistumista. Ne itsenäistävät nuorta perheestään ja ovat osaltaan myös tärkeässä roolissa nuoren oman identiteetin muodostamisessa. Siirtymien kautta myös nuoreen liittyvät odotukset ja roolit muuttuvat – aikuisilta odotetaan eri asioita kuin nuorilta (Puuronen 1997, 88). Siirtymiä läpikäydessään aletaan nuorelta odottamaan tiettyjä asioita, ja hänen oma asemansa yhteiskunnassa ja yhteisössä muuttuu. Eräs iso muutos nuoren siirtyessä kohti aikuisuutta on myös sosiaalisten suhteiden muutos. Nuori siirtyy vanhempiensa kodista, kohti omaa itsenäistä elämää, jossa tapahtuu hyvin usein parisuhteen muodostumista. (Ranta ym. 2012.)

Aikuisuuteen siirtymisen nähdään olleen – ja olevan – muutoksessa. 1900-luvun alkupuolella aikuisuuteen siirtyminen oli hyvin selkeästi määritelty niin siirtymien kuin järjestyksen suhteen: opintojen päättyminen, vakituisen työn saaminen, taloudellinen itsenäistyminen, lapsuudenkodista poismuutto, omilleen asettuminen, naimisiinmeno ja perheen perustaminen (Mary 2012, 31). 1900-luvulla työ ja avioliitto näyttäytyivät miehillä tärkeinä aikuisuuden merkkeinä, ja naisille puolestaan avioliitto ja äitiys (Isoniemi 2017, 24). Tätä aikaisemmin aikuisuus saatettiin puolestaan saavuttaa tietyn siirtymäriitin kautta (Hunt 2005).

Yhteiskunnan muutos sekä elämänkulun prosessien muutos on tarkoittanut muutosta myös siirtymissä. Erityisesti muutoksia ovat kokeneet siirtymien ajankohta ja järjestys, eli se, milloin ja missä järjestyksessä erilaiset siirtymät koetaan nykypäivänä. Nykypäivänä perhe voidaan perustaa, vaikka opiskelut olisivat käynnissä – kyse on yksilöllisistä valinnoista. (Mary 2012, 31-32.) 1900-luvun alkupuolella siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen tapahtui hyvin vahvasti koulutuksesta valmistumisen jälkeen, jolloin nuori otti joko ohjat vanhempiensa tilasta tai perusti oman tilan. Siirtymä aikuisuuteen oli hyvin selkeä ja lineaarinen tapahtuma, jossa perhe perustettiin hyvin nuorena, jotta tilalle saatiin myös seuraaja. (Vilko 2000.) Milleniaaleille, eli 1980-2000-luvulla syntyneille, aikuisuuteen siirtyminen on puolestaan erilainen. Milleniaaleja on kutsuttu jopa ”Peter Pan-

sukupolveksi”, sillä juuri tälle sukupolvelle on ollut tyypillistä aikuisuuteen siirtymisen viivästyminen ja näin ollen nuoruuden pidentyminen. (Brown 2017, 6.)

Siirtymien myöhentyminen ja järjestyksen epälineaarisuus on johtanut myös uuteen ilmiöön, bumerangisukupolveen (esim. France 2007; Isoniemi 2017). Tälle tyypillistä on itsenäistyminen esimerkiksi oman asunnon hankkimisen kautta, mutta tämän siirtymän jälkeen paluu takaisin kotiin. Bumerangisukupolvessa on kyse siitä, että siirtymiä ei enää koeta kronologisesti siirtymästä toiseen, vaan siirtymissä voidaan mennä myös taaksepäin. Yksilö siis on suorittanut jonkin siirtymän, kuten työelämään siirtymisen koulusta valmistumisen jälkeen, mutta päättää työelämään siirtymisen jälkeen vielä palata takaisin koulunpenkille. Kyseessä on siirtymien suhteen varsin uusi ilmiö, joka on tullut esille juuri siirtymien myöhentymisen yhteydessä. (France 2007.)

Siirtymiin liittyy nykypäivänä myös niiden monimutkaistuminen ja epävarmuus. Erityisesti tämä liittyy koulutuksesta työelämään siirtymiseen, joka on näyttäytynyt nykyisessä yhteiskunnassa vaikealta ja epävarmalta. Työelämään siirtymisen epävarmuus ja mutkistuminen voi vaikuttaa myös muihin siirtymiin ja kokonaisuudessaan aikuistumisprosessiin. Nyssölä ja Pajala (1999) huomioivatkin, miten yhden siirtymän epävarmuus ja mutkistuminen saattaa vaikuttaa myös muihin siirtymiin. Esimerkkinä he nostavat esiin sen, miten epävarmuus työelämästä tai työttömyys vaikuttaa yksilön perheen perustamiseen ja lisäksi asumiseen. Ilman kuukausittaisia tuloja yksilön on vaikea ylläpitää isoa asuntoa. Perhe puolestaan perustetaan usein työpaikan ja tulevan kodin löydyttyä. (Nyssölä & Pajala 1999.)

Vaikka siirtymät ovat myöhentyneet ja niiden järjestys on muuttunut, on niillä kuitenkin edelleen tärkeä rooli aikuisuuden saavuttamisessa. Edelleen esimerkiksi kotoa poismuuttaminen ja työelämään siirtyminen näyttäytyvät eräinä aikuisuuden kriteereinä, jolloin näiden saavuttaminen myös siirtää nuorta enemmän kohti aikuisuutta. Siirtymien kautta nuori omaksuu uusia velvollisuuksia ja oikeuksia. Toisaalta jokainen siirtymä myös itsenäistää nuorta. France (2007) kirjoittaa, miten nuorten siirtyminen aikuisuuteen koostuu monista elementeistä. Hänen mukaansa muun muassa parisuhteella, kotoa lähtemisellä ja kuluttajuudella on suuri rooli aikuisuuteen siirtymisessä. Lisäksi France nostaa esille sosiaaliset, taloudelliset ja poliittiset oikeudet. (France 2007, 60.)

Aikuisuuteen siirtyessä nuoren status ja rooli on jatkuvasti muutoksessa (France 2007). Ranta ym. (2012) jakavat siirtymät aikuisuuteen kahteen tyyppiin: sisäiseen siirtymään ja

roolisiirtymään. Näistä jälkimmäinen tarkoittaa juuri sitä, miten aikuisuuteen siirtyessä nuori joutuu omaksumaan erilaisen roolin aikaisempaan rooliin verrattuna. Tämä siirtymä on erityisesti sidoksissa yksilön ikään ja ympäristöön. Jokainen uusi siirtymä muokkaa nuoren roolia aina hieman lisää. Sisäisellä siirtymällä Ranta ym. (2012) puolestaan tarkoittavat uusien taitojen oppimista ja osaamista. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi oman kotitalouden pyörittäminen, jossa erityisen läsnä ovat taloudelliset taidot. Nuori joutuu aikuisuuteen siirtyessään oppimaan uusia taitoja, jotka lisääntyvät siirtymien mukaan. (Ranta ym. 2012.)

Siirtymien onnistumisen nähdään vaikuttavan yksilön tyytyväisyyteen elämäänsä. Lisäksi siirtymien onnistuminen vaikuttaa erilaisiin yksilön kehitymisprosesseihin. (Ranta 2015.) Jos nuori epäonnistuu esimerkiksi työelämään siirtymisessä tai parisuhteen rakentamisessa, voivat nämä vaikuttaa pitkälle nuoren elämään sekä tuleviin siirtymiin (Nurmi 2008, 274). Katkokset erilaisten siirtymien välissä näyttäytyvät nuoren kehityksen riskitekijänä. Esimerkiksi koulutuksen pidentyminen aiheuttaa nuorelle viivästymiä ja samalla eritahtisuutta muihin oman ikäryhmänsä yksilöihin. Toisaalta koko nuoruuden ja lapsuuden onnistuminen antaa kykyjä ja voimavaroja yksilön identiteetin kehitykseen, sekä aikuisuuteen siirtymiseen. Kun nuori on itsenäistynyt onnistuneesti perheestään, löytänyt oman roolinsa esimerkiksi työyhteisössä sekä muodostanut terveet elämäntavat, on nuori luonut onnistuneen pohjan aikuisiälle. (Koivusilta & Rimpelä 2000, 157-158.)

Siirtymiin liittyy aina subjektiivinen kokemus, jolloin jokainen kokee siirtymät omalla tavallaan. Siirtymät ovat kuitenkin yhteiskunnan kautta kollektiivisesti luotuja, jolloin siirtymistä ”pois tippuminen” saattaa aiheuttaa nuorella hankaluuksia. Eräs tällainen ajankohtainen ja paljon puhututtanut aihe on koulutuksesta putoaminen. Erityisen vaaralliseksi nähdään, jos nuori ei halua tai kykene siirtymään normaaliin tahtiin koulutuksen mukana, esimerkiksi peruskoulusta toisen asteen koulutukseen. Tästä tai työelämään siirtymästä tippuminen saattaa aiheuttaa ketjureaktion, joka vaikuttaa tulevaisuudessa jokaiseen siirtymään. (Nurmi 2008.) Yhä useampi nuori kokee hankaluuksia myös työelämään siirtymisessä, mikä on näyttäytynyt suurena riskitekijänä nuorten syrjäytymisessä. Syrjäytymisestä on tullut yksi suurimmista nuoriin kohdistuvista ongelmista niin Suomessa kuin Euroopassa, ja se liittyykin hyvin tiukasti juuri aikuisuuteen siirtymiseen ja sen onnistumiseen.

Yksilöllistymisen nähdään kuitenkin muovanneen kokonaisuudessaan aikuisuuteen siirtymisen ajatusta. Edelleen tähän siirtymään liittyy tietynlaisia odotuksia, mutta yksilöllä

itsellä on nykyään enemmän valinnanvapautta aikuisuuteen siirtymisen suhteen. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, millaisia valintoja tekee – opiskeleeko pitkään, hankkiiko lapsen ennen työelämää vai palaako takaisin koulunpenkille. (Isoniemi 2018.) Erilaisilla perinteisillä siirtymillä on kuitenkin edelleen aikuisuuteen siirtymisessä oma roolinsa.

4.1.1 Lainsäädäntö ja siirtymät

Aikuisuuteen siirtymisessä ovat läsnä edellä mainitut sosiaaliset, taloudelliset ja poliittiset oikeudet (France 2007). Erityisesti lainsäädäntö määrittelee erinäisiä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka nuori saa siirtyessään kohti aikuisuutta. Monet siirtymät ja niihin liittyvät oikeudet voivat tapahtua hyvin eri vaiheissa elämää, mutta poliittiset ja lainsäädännölliset oikeudet ja velvollisuudet ovat ikään sidottuja. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilön kronologinen ikä vaikuttaa siihen, millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia hänellä on lainsäädännön näkökulmasta. Suomessa nuoruus nähdään vahvasti säänneltynä juuri ikärajojen suhteen, sillä ikärajojen kautta määritetään nuorten omaa osallistumista esimerkiksi instituutioiden suhteen (Puuronen 1997, 155).

Juuri ikä on tärkeä lainsäädännön näkökulmasta sen suhteen, milloin nuori on täysivaltainen kansalainen, eli niin sanotusti aikuinen. Ensimmäinen tärkeä ikä lainsäädännöllisestä näkökulmasta on 15 vuotta, jolloin nuori voi hakea töitä itsenäisesti (Laki nuorista työntekijöistä 1993/998). Tässä iässä nuorelle voikin tulla ensimmäinen työelämään siirtyminen esimerkiksi kesätöiden merkeissä. Tämän oikeuden myötä nuori itsenäistyy hieman, sillä ensimmäinen palkka mahdollistaa esimerkiksi itsenäisen kuluttamisen. Lisäksi 15-vuotiaana nuorella on mahdollisuus hankkia mopokortti, joka mahdollistaa itsenäisen kulkemisen (Ajokorttilaki 2011/386). Riippuvuus vanhemmista siis muuttuu tämän iän saavuttamisen myötä. Edelleen tässä iässä löytyy myös riippuvuutta vanhempiin, sillä usein 15-vuotiaat asuvat edelleen kotona – keskimäärin kotoa muutetaan vasta 20-vuotiaana (Eurofound 2014). Rikosoikeudellisesta näkökulmasta 15-vuotiaasta lähtien alkaa myös rikosoikeudellinen vastuu (Rikoslaki 1889/39).

Aikuisuuteen siirtymisessä ja erinäisenä aikuisuuden etappina pidetään täysi-ikäiseksi tuloa, joka merkitsee monien oikeuksien ja velvollisuuksien muutosta. Usein täysi-ikäisyyttä, eli 18 vuotta, voidaankin pitää tietynlaisena aikuisuuteen siirtymisen etappina, sillä juridisesti 18-vuotias on aikuinen. Täyttäessään 18 vuotta nuori saa hyvin samankaltaisia oikeuksia ja velvollisuuksia kuin aikuisella on. Näitä oikeuksia ovat esimerkiksi oikeus auton ajokorttiin (Ajokorttilaki 2011/386 §5) ja alkoholin ostamiseen (Alkoholilaki 1102/2017 §37). Tämän

kaltaiset oikeudet ovat alle 18-vuotiaana olleet kiellettyjä, jolloin niistä on saattanut rakentua tietynlainen ajatus ja kuva aikuisten oikeuksina. Ne ovat suuria muutoksia nuoren elämässä, jolloin näiden oikeuksien tuleminen osaksi nuoren elämää on saattanut vaikuttaa nuoren käsitykseen myös itsestään. Nämä oikeudet ovat voineet vaikuttaa siihen, että nuori kokee itsensä nyt aikuisena. Hän vertaa itseään omaa ikäänsä nuorempiin yksilöihin, joilla näitä oikeuksia ei vielä ole. Näin erottelu alle 18-vuotiaan ja 18-vuotta täyttäneen välillä saattaa luoda illuusion siitä, että 18-vuotias on aikuinen, mutta alle 18-vuotias on vielä nuori tai lapsi.

Täysi-ikäisyyden saavuttaminen on myös tärkeä riippuvuuden ja itsenäisyyden näkökulmasta. 18-vuotiaaseen saakka vanhemmilla on velvollisuus huolehtia lapsesta ja nuoresta (Lastensuojelulaki 2007/417). Tämän jälkeen vastuu siirtyy yksilölle itselleen. Lapsuudenkodista poismuuttaminen yleistyy 17-vuotiaana, mutta hyvin usein 18-vuotiaat asuvat vielä vanhempiansa luona, jolloin nuori ei vielä täysi-ikäisyyden myötäkään saavuta täyttä riippumattomuutta vanhemmistaan (Moisio ym. 2016, 22-24). 18-vuotiaasta voidaankin puhua niin sanotusti ”juridisena aikuisena”, sillä oikeudet ja velvollisuudet lainsäädännöllisestä näkökulmasta ovat hyvin samanlaiset kuin nuoren vanhemmilla tai aikuisilla ylipäänsä (Marin 2001b).

Vaikka 18 vuotta täyttäneelle tulee täysi-ikäisyyden myötä paljon uusia velvollisuuksia ja oikeuksia, ei nuori kuitenkaan täysi-ikäisyyden myötä saavuta aivan kaikkia niin sanottuja aikuisuuden oikeuksia. 20-vuotias omaa oikeuden ostaa väkeviä alkoholijuomia (yli 22 til-%), 21-vuotias voi hankkia kuorma-auton ajokortin ja 25 vuotta täyttäneellä on mahdollisuus perheen ulkopuoliseen adoptioon. Oikeudet ja velvollisuudet lisääntyvät pikkuhiljaa iän karttuessa. On kuitenkin huomattava, miten suuri osa erilaisista lakipykälistä kohdistuu juuri alle 25-vuotiaisiin. Alle 25-vuotiaat näyttäytyvät säätelyn ja kontrollin kohteena, ja Marin (2001b, 233-234) toteaaakin, miten jopa ”98 % rajoitusten loppumista ilmaisevista pykälistä” kohdistuu juuri 15–25 vuoteen. Rajoitusten loppuminen voidaan myös nähdä aikuisuuteen siirtymisenä. Usein kuitenkin alle 25-vuotiaisiin kohdistuu rajoituksia ja säätelyä myös muilta tahoilta, esimerkiksi perheen ja koulun puolelta, jolloin lainsäädännölliset säännöt ja rajoitukset eivät ole ainoita rajoituksia luovia tekijöitä.

Lainsäädännön näkökulma siirtymiseen on vain yksi näkökulma. Laki voidaan nähdä aikuisuuteen siirtymisen mahdollistajana, esimerkiksi työn näkökulmasta, mutta aikuisuuteen siirtyminen harvoin tapahtuu pelkästään lakiin perustuen ja nuoren saavutettua

laissa mainitut kronologiset iät. Lain myöntämät oikeudet ja velvollisuudet ikäryhmä kokee samaan aikaan, ja myös monet muut siirtymät koetaan saman ikäluokan sisällä samaan aikaan. Esimerkiksi usein sama ikäryhmä valmistuu koulutuksesta samaan aikaan, ja siirtyy työelämään.

Seuraavaksi lähdän tarkastelemaan universaaleja ja niin sanottuja perinteisiä siirtymiä aikuisuuteen. Näitä siirtymiä tässä tutkielmassa ovat rippikoulu, koulutus, lapsuudenkodista poismuutto, työelämä sekä parisuhde, avioliitto ja perhe. Esittelen siirtymät järjestyksessä, joka on perinteisesti liitetty elämänkulkuun, eli aloitan rippikoulusta ja lopetan parisuhteen, avioliiton ja perheen perustamiseen. Tarkastelen näiden merkitystä aikuisuuteen siirtymisessä, ja samalla tuon esille näiden siirtymien muutosta.

4.1.2 Rippikoulu

Kirkon rooli yhteiskunnassa on muuttunut selvästi viimeisten sadan vuoden aikana. Kirkon roolin muutos on aiheuttanut muutoksia myös avioliitossa ja rippikoulussa, sekä näiden merkityksessä. Niin avioliitto kuin rippikoulu olivat instituutioina hyvin tärkeitä vielä 1900-luvun puoliväliin saakka, mutta yksilöllistymisen ja muun yhteiskunnallisen muutoksen myötä myös näiden asema ja roolit muuttuivat. Nykyisin nuoret eivät ole yhtä uskonnollisia kuin nuoret olivat muutama vuosikymmen sitten (Niemelä 2007, 34). Tästä huolimatta rippikoulun nähdään edelleen olevan hyvin suosittu ja tärkeä osa nuorten elämää ja nuorisokulttuuria (Niemelä 2002, 5.)

Aikuisuuteen siirtymisen riittinä tai etappina rippikoulun merkitys puolestaan on muuttunut. Hyvin pitkään rippikoulu merkitsi nuoren kasvamista seurakunnan täysivaltaiseksi jäseneksi, ja sillä oli suuri asema aikuisuuteen siirtävänä riittinä – rippikoulun käytyään nuoresta oli tullut aikuinen. Rippikoulun käynyt nuori sai erilaisia oikeuksia, jotka nähtiin kuuluvan kirkon täysivaltaisille jäsenille, eli aikuisille. Tällaisia olivat muun muassa alkoholin ja tupakan käyttö, kiroilu, pitkien hameiden käyttö ja seurustelun aloittaminen. Erityisen tärkeänä näyttäytyi oikeus seurustelun aloittamiseen sekä vapauten, jota nuori sai nyt seurakunnan täysivaltaisena jäsenenä. (Niemelä 2002.)

Nykypäivänä rippikoulun merkitys aikuisuuteen siirtymisenä on kuitenkin muuttunut. Ennen rippikoulun käyminen tarkoitti erityisesti yhteiskunnan täysivaltaisen jäsenyyden saamista, mutta nykypäivänä tämä ei edellytä enää rippikoulun käymistä. (Niemelä 2002, 8.) Rippikoulun käymiseen ei liity edellä mainitun kaltaisia oikeuksia, kuten seurustelu tai

pitkien hameiden käyttö. Edelleen rippikoululla on kuitenkin rooli aikuistumisriittinä siinä mielessä, että se antaa oikeuden esimerkiksi kirkolliseen avioliittoon, joka näyttäytyykin nuorten mielestä yhtenä tärkeimmistä syistä käydä rippikoulu (Niemelä 2002).

Rippikouluun ei kuitenkaan mennä aikuistumisriitin takia, vaan syyt ovat sosiaaliset. Nuoret kokevat rippikouluun menemisen suhteen sosiaalista painetta joko ystävien puolelta tai vanhempien puolelta. Rippikoulun käymistä ei edes välttämättä kyseenalaisteta, vaan sinne mennään, koska se on ”normaalia” tai ”muutkin menevät”. Kokemusta pidetään hyvänä, ja monet nuoret haluaisivat myös omien lapsiensa käyvän rippikoulun. Itse uskonnollinen rooli kuitenkin jää nuorten kokemuksissa ulkopuolelle. Rippikoulun parhaiksi anneiksi nostetaan sosiaaliset ja toiminnalliset annit, mikä on tarkoittanut esimerkiksi uusien ystävien saamista. (Niemelä 2007, 9.)

Rippikoulun merkitys aikuisuuteen siirtymisenä tai siirtymisriittinä voi olla muuttunut, mutta rippikoulun nähdään silti olevan tärkeä tapahtuma nuoruudessa. Kyseessä on enemmänkin sosiaalinen tapahtuma ja jopa perinne, josta halutaan pitää kiinni. Rippikoululla nähdään edelleen olevan hengellinen merkitys tai sen nähdään olevan väylä aikuistumiseen, mutta näitä useammin nuoret kokivat, ettei rippikoululla ollut mitään vaikutusta tai merkitystä heidän elämäänsä. (Niemelä 2007.)

4.1.3 Koulutus siirtymänä

Nuori on osa koulutusinstituutiota lapsesta saakka ainakin peruskoulun päättymiseen, eli 15–16-vuotiaaksi saakka – osa jopa selvästi pidempään. Nuoren on käytävä koulua peruskouluun saakka, mutta yhä useampi nuori jatkaa opintojaan myös toisen asteen koulutuksen pariin tai tämän jälkeen vielä korkeakoulutuksen pariin. Opintojen jatkaminen korkeakouluun asti näyttäytyy lähes pakollisena työelämän suhteen. (Puuronen 1997, 156.) Näiden oppiasteiden välillä nuori joutuu kuitenkin tekemään tärkeitä valintoja, jotka vaikuttavat puolestaan nuoren aikuisuuteen siirtymiseen ja tulevaisuuteen. Ensimmäinen tärkeä valinta tapahtuu peruskoulun viimeisellä luokalla. Kokonaisuudessaan nuoruuden nähdään kietoutuvan hyvin vahvasti koulutusinstituution ympärille, kun puolestaan aikuisuus kietoutuu työn ja perheen ympärille. Työelämään siirtymisen myöhentyminen on vain lisännyt koulutusinstituution merkitystä nuoruudessa (Kuure 2001, 18).

Aineistoni vanhin sukupolvi on syntynyt 1940-luvulla, ja käynyt koulunsa 1940–1960-luvulla. Vielä 1940–1960-luvulla oli erilainen koulutusjärjestelmä käytössä kuin

nykypäivänä, jolloin on tärkeä tarkastella myös tämän muutosta. Nykyaikainen peruskoulupohjainen koulutusjärjestelmä perustettiin vuonna 1968. Tätä ennen oli käytössä kansakoulu, oppikoulu sekä keskikoulu. Näiden suhde toisiinsa oli erilainen kuin nykyään peruskoulun. Oppivelvollisuus sisälsi kansakoulun, joka vastaa nykypäivän ala-astetta. Se aloitettiin 7-vuotiaana ja päätettiin 13-vuotiaana kuudennen luokan jälkeen. Neljänneltä kansakoulun luokalta oli mahdollisuus pyrkiä oppikouluun, mikä mahdollisti jatko-opinnot. Tämä oli kuitenkin usein maksullista, jolloin kaikilla ei ollut varaa tai halua päästää lapsiaan oppikouluun. Oppikoulu koostui keskikoulusta ja lukiosta. (Tilastokeskus 2007.)

Nykyisin voimassa on peruskoulumuotoinen koulutusjärjestelmä, ja oppivelvollisuus on pidentynyt koskemaan 7-16-vuotiaita. Ennen tätä muutosta oppivelvollisuus loppui jo 13 vuoteen, mikä mahdollisti esimerkiksi työelämään siirtymisen nykyistä aikaisemmin. 1940–1960-luvulla syntyneiden keskuudessa oppikoulun käyminen oli kuitenkin jo melko yleistä, sillä oppikoulun aloitti vuonna 1960 lähes 40 prosenttia ikäluokasta. 1950- ja 1960-luvun välillä ylioppilastutkintojen määrä lähti kasvuun, mikä tarkoitti myös sitä, että nuoret kouluttautuivat aiempaa pidemmälle, ja samalla erilaiset aikuisuuteen kuuluvat siirtymät myöhentyivät elämäkulussa. (Tilastokeskus 2007.)

Ensimmäinen tärkeä aikuisuuteen siirtymiseen liittyvä valinta ja askel tapahtuu peruskoulun viimeisellä luokalla, jolloin nuori joutuu valitsemaan ammattikoulun ja lukion välillä. Vaihtoehtona on myös siirtyä suoraan työelämään, mutta tämä on nuorille harvinainen valinta. Vuonna 2017 vain 3,8 % peruskoulun päättäneistä jäi ilman tutkintoon johtavaa koulutusta (Suomen virallinen tilasto 2017c). Toinen aikuisuuteen siirtymistä ja tulevaisuutta ohjaava valinta sijoittuu puolestaan toisen asteen opintojen jälkeen, jolloin nuori on jälleen samankaltaisen valinnan edessä – jatkaako opintoja korkeakouluopintojen parissa vai siirtyäkö työelämään. Jokainen valinta eri opintoasteiden välillä määrää elämäntulkua sekä mahdollisuuksia työmarkkinoilla. (Puumalainen 1999.)

Aikuisuuteen siirtymisessä koulutus on hyvin vahvasti läsnä. Koulun lopettaminen, eli valmistuminen, tarkoittaa usein työelämään siirtymistä, joka on aikuisuuden eräs kriteeri. Toisaalta valmistuminen tarkoittaa myös yhden elämänvaiheen loppumista, sillä koulutusinstituutio on ollut hyvin vahvasti läsnä nuoren elämässä, mutta valmistuminen tarkoittaa tämän jättämistä taakse. Kyseessä on hetki, jolloin nuorella on mahdollisuuksia oman tulevaisuutensa suhteen lähes loputtomasti. Valmistumisen jälkeen nuori voi jatkaa opintojaan tai lähteä työelämään haluamalleen alalle. (Eurofound 2014) Kyseessä on

kuitenkin tilanne, jossa yksilön status ja rooli jälleen muuttuvat ja muotoutuvat uudelleen. Samalla otetaan myös askel lähemmäksi aikuisuutta.

Eräs tärkeä siirtymä on myös pelkästään toiselta asteelta korkeakoulutuksen pariin siirtyminen. Tällöin nuori ei vielä siirry työelämään, mutta kokee hyvin usein monia muita aikuisuuteen liittyviä siirtymiä ja kriteerien täyttymistä korkeakoulutuksen pariin siirtyessä. Monille korkeakouluun lähteminen tarkoittaa muuttoa uudelle paikkakunnalle, ja tämän myötä tapahtuu myös lapsuudenkodista poismuuttaminen ja itsenäisen elämän alkaminen. Kilpailu toisen asteen opintoihin on kuitenkin kovaa ja pääsykokeet vaativia, minkä takia korkeakoulutukseen siirtymisvaihetta pidetään myös yhtenä haasteena työelämää kohtaan (Ranta 2015, 32).

Suomessa on nykypäivänä myös yleistä pitää väli vuosia opintojen välissä. Usein väli vuodet sijoittuvat juuri toisen asteen ja korkeakoulutuksen opintojen väliin. Väli vuoden ajan nuoret usein työskentelevät, matkustavat tai ovat työttöminä. Tämän tarkoituksena on pitää vuosi taukoa opintojen välissä, ennen kuin nuori jatkaa korkeakouluopintojen tai muiden opintojen pariin. (Puuronen 1997, 153.) Väli vuosien pitämistä on pidetty kuitenkin ongelmana. Tarpeettomia väli vuosia onkin pyritty karsimaan uuden valintakoemenettelyn avulla, jolloin korkeakouluopinnot ja tätä kautta työelämään siirtyminen aikaistuisivat. (Ahola, Asplund & Vanhala 2018.) Väli vuosien pitäminen tarkoittaa samalla muiden siirtymien myöhentymistä, ja näin vaikuttaa koko aikuisuuden siirtymiseen ja sen myöhentymiseen.

Koulutuksen rooli on kasvanut kokonaisuudessaan elämänsä aikana, sillä nykyään kyseessä ei ole pelkästään nuoruuteen sidottu instituutio, vaan koulutus kulkee mukana läpi elämänsä aikana. Työmarkkinoiden muutos ja työvoimaan kohdistuneet vaatimukset ovat yhdessä luoneet alustan elinikäiselle opiskelulle, jossa yksilön on kehitettävä koko elämänsä aikana omia taitojaan ja osaamistaan. (Puumalainen 1999, 314.) Samainen muutos on kohdistanut muutoksia myös nuorten koulutukseen. Yhä useampi nuori jatkaa opintojaan toisen asteen opintojensa jälkeen, jolloin nuoret kaikkiaan koulutautuvat pidemmälle ja korkeammalle. (France 2007.)

Puhuttaessa koulutuksen merkityksestä aikuisuuteen siirtymisessä on koulutuksen ja työelämän yhteys tärkeässä roolissa. Koulutuksen suhteen korostuu valmistuminen eri kouluasteilta, jolloin nuori on uusien valintojen edessä. Kaikki koulutuksen suhteen tehdyt valinnat ohjaavat nuoren tulevaa työelämää ja asemaa työmarkkinoilla.

Työelämävaatimusten nousu on myös ohjannut nuoria hankkimaan korkeakoulutuksen, minkä puolestaan nähdään helpottavan työelämään siirtymistä.

Nuorten nähdään nykypäivänä kokevan hyvin erilaisia riskejä koulutuksen suhteen kuin aikaisempien sukupolvien. Erityisesti tämä näkyy koulutuksen yksilöllistymisessä, jossa nuorten odotetaan toimivan yksilöinä eikä kollektiivisesti kuten ennen. (Furlong & Cartmel 2007, 13) Yksilöllistyminen näkyy myös siinä, miten siirtymät seuraavaan elämänvaiheeseen ovat yhä enemmän nuoren omalla vastuulla. Nuoret joutuvat tekemään ratkaisuja oman tulevaisuuden suhteen jo hyvin varhaisessa vaiheessa. (France 2007, 60.) Ensimmäinen iso valinta aikuisuuden suhteen tehdäänkin peruskoulun päättyessä.

4.1.4 Lapsuudenkodista poismuutto

Myös lapsuudenkodista muuttoa ja itsenäistä asumista pidetään yhtenä aikuistumisen kriteerinä (Kuure 2001, 23). Muutto lapsuudenkodista omaan kotiin on usein hyvin iso ja merkittävä siirtymä lapsuudesta ja nuoruudesta kohti aikuisuutta ja aikuisen elämää. Kyseessä on vaikea siirtymä, joka voi johtaa jopa siihen, että nuori muuttaa takaisin kotiin vanhempiensa luokse (Furlong 2013, 107). Muutto omaan asuntoon merkitsee monelta osalta hyvin suurta muutosta nuoren elämässä kuin myös roolissa. Kyseessä on suuri askel kohti nuoren itsenäistymistä ja vanhemmista riippumatonta elämää. Muutosta tapahtuu myös kulutuksessa. (Mulder 2009, 203.)

On kuvattu, että ilman muuttoa pois lapsuudenkodista nuoren on hyvin vaikea siirtyä aikuisuuteen ja saavuttaa aikuisuutta (Pakkanen 1991, 198). Suomalaiset nuoret ovat nostaneet lapsuudenkodista muuton tärkeimmäksi aikuistumisen kriteeriksi (Isoniemi 2018). Lapsuudenkodista muutettaessa nousevat esiin muut aikuisuuteen liittyvät kysymykset ja ongelmat. Se ei ole pelkästään osoitteenmuutos, vaan samalla tapahtuu muutosta riippuvaisuussuhteessa ja muissa siirtymissä. (Holdsworth & Morgan 2005, 107.) Pelkästään poismuuttoa ei välttämättä kuvata edes aikuistumisena, vaan kyseiseen prosessiin liittyy monia muitakin muutoksia, kuten vastuunottoa ja itsenäinen talous, jotka liitetään aikuisuuden kriteereihin (Arnett 2004, 209–213). Ennen omaan asuntoon muuttoa nuori on ollut koko elämänsä hyvin riippuvainen vanhemmistaan esimerkiksi taloudellisesti. Muutto omaan asuntoon kuitenkin tarkoittaa sitä, etteivät vanhemmat ole enää samalla tavalla hoitamassa nuorta ja hänen talouttaan.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on tutkittu 1930–1970-luvulla syntyneitä ikäkohortteja, ja on todettu, että loppujen lopuksi lapsuudenkodista muutto ei ole siirtymänä kokenut yhtä suuria muutoksia kuin koulutus tai työelämä ikäkohorttien välillä (Eurofound 2014). Koulutuksen pidentymisen ja työelämään siirtymisen epävarmuuden myötä kuitenkin myös lapsuudenkodista pois muuttaminen ja vanhemmista itsenäistyminen on ollut muutoksessa viime vuosina (Furlong & Cartmel 2007, 60). 1940- ja 1960-lukujen välillä syntyneiden muutto omaan kotiin tapahtui hyvin varhaisessa iässä. Nykyisin tilanne on jälleen muuttunut, ja nuoret lähtevät lapsuudenkodista aikaisempaa myöhemmin. (Eurofound 2014.)

1900-luvun puoleen väliin saakka lapsuudenkodissa asuttiin hyvin usein aina avioliittoon saakka. Erityisesti avioliiton merkitys pois muuttamisessa nousee esiin naisilla, joista 67% muutti pois lapsuudenkodista avioliiton takia vuosina 1945-1958. Miehillä samainen luku oli 26%, sillä miehillä yleisin syy lapsuudenkodista poismuuttamiseen oli armeija. (Goldscheider & Goldscheider 1999, 30-31.) Nykypäivänä tilanne on toinen: lapsuudenkodista poismuuttoa ei odoteta avioliittoon saakka, eikä lapsuudenkodista poismuutto ole yhteydessä avioliittoon (Wyn & Woodman 1997, 9). 2000-luvun alussa muutto omaan kotiin tapahtuu usein korkeakoulutuksen aloittamisen myötä, jolloin lapsuudenkodista muutto tapahtuu noin 19-vuotiaana (Arnett 2004, 50). Vuonna 2014 20–24-vuotiasta nuorista 25 prosenttia oli vielä lapsen asemassa eli asui vanhempiensa luona lapsuudenkodissa (Suomen virallinen tilasto 2014).

Lapsuudenkodista muuttamiseen vaikuttavat hyvin monet tekijät. Yksilön omien ja perheen resurssien lisäksi omaan kotiin muuttamiseen vaikuttavat kulttuuriset normit ja instituutiot. Jokaisessa kulttuurissa on omat norminsa lapsuudenkodista muuttamisen suhteen. (Eurofound 2014.) Näiden lisäksi lapsuudenkodista muuttoon vaikuttaa nuoren taloudellinen tilanne. Jos nuori opiskelee tai työskentelee kokopäiväisesti, on hänellä usein parempi mahdollisuus muuttaa pois lapsuudenkodista omaan talouteen kuin esimerkiksi työttömällä nuorella. (Isoniemi 2006.) Lapsuudenkodista poismuuttoa pidetään taloudellisena riskinä, sillä työmarkkinoiden muutos, kuten osa-aikaisten töiden lisääntyminen, ovat hankaloittaneet taloudellisen itsenäisyyden saavuttamista. Nuoret eivät välttämättä edes halua tämän takia lähteä lapsuudenkodista. (Isoniemi 2017, 95.)

Lapsuudenkodista poismuuttoon liittykin vahvasti taloudellinen itsenäistyminen. Lapsuudenkodista muutto seuraa usein valmistumista, korkeakoulutuksen pariin siirtymistä tai töiden aloittamista, jotka jokainen edistävät jo nuoren taloudellista itsenäisyyttä ja

riippumattomuutta vanhemmista. Taloudellinen itsenäisyys voi vaikuttaa myös muihin siirtymiin ja aikuisuuden kriteereihin, kuten perheen perustamiseen. (Ranta, Chow & Salmela-Aro 2013, 58.) Omaan kotiin muuttaminen ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti taloudellista itsenäisyyttä, vaan vielä tällöinkin nuoret voivat olla riippuvaisia vanhemmistaan ja saavat heiltä taloudellista tukea (Aapola & Ketokivi 2005, 22).

Se, että lapsuudenkodissa asutaan yhä pidempään, on vaikuttanut myös muihin siirtymiin ja niiden myöhentymiseen, esimerkiksi perheen perustamiseen. Tämä on puolestaan herättänyt mielenkiintoa sosiaalipoliittisesti, sillä perheen perustamisen myöhentyminen aiheuttaa vaikeuksia raskaudessa, ja lasten määrä jää myös pienemmäksi. Näiden nähdään vaikuttavan Suomen huoltosuhteeseen. (Isoniemi 2018, 168.) Lapsuudenkodissa asuminen pitkään aikuisuuteen saakka voi aiheuttaa kehityksen pysähtymiseen tai taantumiseen. Vanhemmista irtaantumista ja muuttoa lapsuudenkodista pidetään yhtenä nuoruuteen kuuluvista kriiseistä, jotka ovat olennaisessa osassa aikuisuuteen siirtymisessä. (Pakkanen 1991, 198.)

4.1.5 Työelämään siirtyminen

Työelämä on yksi olennaisimmista aikuisuuden kriteereistä. Aikuisuuteen kuuluu vakituinen työpaikka sekä taloudellinen riippumattomuus. Tämän takia työelämään siirtymistä pidetäänkin yhtenä tärkeänä, joskus jopa tärkeimpänä, aikuisuuteen siirtymisen vaiheena. Työelämään siirtyminen ajoittuu usein koulutuksen jälkeen – 1970-luvulla nuorten siirtyminen työelämään ja kokoaikaiseen työhön tapahtui lähes suoraan opintojen päätyttyä. Nykyään tilanne on kuitenkin toinen: nuoret kokevat yhä enemmän vaikeuksia siirtyä opintojen jälkeen työelämään. (Furlong & Cartmel 2007, 34.)

Viime aikoina nuorten työelämään siirtymistä on tutkittu erityisen paljon ja aihe on puhututtanut paljon, sillä työelämään siirtyminen valmistumisen jälkeen on näyttäytynyt hankalana useille nuorille. 1990-luvulla koulutuksesta työelämään siirtymistä kuvattiin jopa ”kriisinä”, sillä rakenteelliset muutokset työmarkkinoissa ja mahdollisuuksissa muovasivat nuorten siirtymää koulusta työelämään (France 2007, 59). Tarkasteltaessa työelämään siirtymistä ja siihen liittyvää muutosta onkin tärkeä huomioida yhteiskunnan ja työmarkkinoiden muutokset. Työmarkkinat ja -elämä ovat kokeneet muutoksia hyvinkin lyhyen ajan sisällä, mikä on osaltaan vaikuttanut siihen, miten vanhemmat sukupolvet ovat kokeneet työelämään siirtymisen hyvin erilaisena. Jo pelkästään perhesukupolvien, eli isovanhempien, vanhempien ja lasten, välillä voi olla hyvin suuria eroja työelämään siirtymisen suhteen. (Furlong, Woodman & Wyn 2011.)

Työelämään siirtymisen nähdään monimutkaistuneen, johon osaltaan ovat vaikuttaneet koulutusvaatimusten kasvaminen. Nuorten on kouluttauduttava yhä pidempään, jolloin pelkkä peruskoulu- tai lukiotodistus ei takaa varmaa sijoittumista työelämään. Korkeakoulutuksen merkitys on kasvanut, jolloin nuoret myös siirtyvät työelämään vasta myöhemmin korkeakoulun jälkeen, jopa lähes 30-vuotiaana. (Furlong ym. 2011.)

Nuorten siirtymistä työelämään varjostavat erilaiset uudet työelämän muodot, kuten osa-aikaiset ja määräaikaiset työt, joita vielä aikaisempien sukupolvien nuoruudessa ei työmarkkinoilla ollut. Siirtyessä työelämään vakituista työpaikkaa ei edes odoteta ensimmäisenä – eikä välttämättä edes haluta – vaan osaamista hankitaan ensin määräaikaisten työsopimusten kautta. (Furlong ym. 2011.) Uusia työelämän muotoja on pidetty huonoina ilmiöinä, sillä nuorten kiinnittyminen ja siirtyminen työmarkkinoille ja työelämään on näiden myötä muuttunut epävarmaksi.

Nuoret kuitenkin siirtyvät ensimmäistä kertaa osaksi työelämää usein jo kesätöiden tai osa-aikaisten työsopimusten kautta reilusti ennen valmistumista. (Sutela ym. 2016.) Ranta (2015) esittää väitöskirjassaan, miten Suomessa korkeakouluopiskelijat usein pyrkivät työskentelemään opintojensa ohella. Tällöin työelämään siirtyminen ei siis tapahdu koulutuksesta työelämään, vaan Ranta kuvaa tätä siirtymämallia ”koulu-ja-työ”-mallina (”school-and-work”). Koulun ja työelämän yhdistäminen tarkoittaa sitä, että nuoret ovat kiinnittyneitä työelämään jo opintojensa aikana, eikä siirtyminen tapahdu vasta koulutuksen jälkeen. Opintojen ohella työskentely mahdollistaa myös taloudellisen itsenäisyyden. (Ranta 2015, 76.) Aikuisuus voidaan siis siirtymien suhteen saavuttaa jo ennen opintojen päättymistä.

Työelämään siirtyminen on tärkeä siirtymä myös talouden ja kulutuksen näkökulmasta. Nuoren on jopa pakko hankkia työ, jotta hänellä on mahdollisuus ansaita tuloja ja päästä osaksi kulutuskulttuuria. Kulutuksen puolestaan nähdään mahdollistavan nuoren itsenäistymistä ja näin aikuisuuteen siirtymistä. Monet aikuisuuteen siirtymiseen liittyvät riitit ja siirtymät ovat yhteydessä kulutusyhteiskuntaan. (Miles 2000.) Työn kautta nuori saavuttaa taloudellisen itsenäisyyden, joka puolestaan mahdollistaa muiden siirtymien kokemisen ja kehitystehtävien toteuttamisen. Taloudellisen itsenäistymisen nähdäänkin olevan vahvasti yhteydessä nuoren onnistuneeseen aikuistumisprosessiin. (Ranta 2015.)

Työelämän ja -markkinoiden rakenteelliset muutokset ovat aiheuttaneet nuorisotyöttömyyden nousun, josta on tullut hyvin merkittävä ongelma koko Euroopassa

1990-luvulta lähtien. Nuorten työllistyminen on ollut hyvin vahvasti yhteydessä taloudellisiin muutoksiin ja kriiseihin, mikä näkyy esimerkiksi 1990-luvun laman aikaan, jolloin nuorisotyöttömyys lisääntyi huomasti. (Eurofound 2014) Vaikka nuorisotyöttömyys on noussut, eivät nuorten työttömyysjaksot näyttäydy yhtä pitkäaikaisilta kuin aikuisten työttömyysjaksot. Työttömyyden pidentyminen kuitenkin vaikeuttaa selkeästi nuorten työelämään siirtymistä ja kiinnittymistä. (Sutela ym. 2016.)

Työelämään siirtymisen vaikeus nuoruudessa on aiheuttanut myös melko uuden ilmiön, nimittäin syrjäytymisen. Syrjäytymisen mahdollisuus riippuu hyvin usein siirtymien onnistumisesta ja niiden ajoituksesta. Koulutuksen ja työelämään siirtymisen välisen ajan nähdään olevan kriittinen syrjäytymisen suhteen. Kaksi ensimmäistä vuotta näiden välillä ovat kriittisimmät, jolloin nuorta tulee ohjata työelämän tai koulutuksen pariin. (Eräranta & Autio 2008.) Usein syrjäytyminen on riskinä nuorille, joilla on matala koulutus – korkeammin koulutetut nuoret onnistuvat siirtymään työelämään matalammin koulutettuja paremmin. (Sutela ym. 2016).

Nykypäivänä työelämään siirtyminen sisältää epävarmuutta ja uusia riskejä, joita vielä kolmekymmentä vuotta sitten ei ollut. Uudet työelämän muodot ovat hankaloittaneet nuoren kiinnittymistä työelämään, ja koulutuksen merkityksen kasvaminen on johtanut siihen, että nuoret joutuvat kouluttautumaan vanhempiaan pidemmälle. Nuorten työelämään siirtyminen on viime aikaisissa keskusteluissa kuvattu vaikeana, mutta on kuitenkin otettava huomioon se, miten työn uudet muodot ja pidempi kouluttautuminen eivät suinkaan aina näytä negatiivisilta ilmiöiltä. Määräaikaiset ja osa-aikaiset työt mahdollistavat oman osaamisen laajentamisen eri töiden kautta, ja kouluttautuminen ja motivaatio työtä kohtaan puolestaan asettaa nuoret hyvään asemaan työmarkkinoilla verrattuna esimerkiksi ikääntyvään väestöön (Eurofound 2014).

4.1.6 Parisuhde, avioliitto ja perheen perustaminen

Koko lapsuuden ja nuoruuden ajan sosiaaliset suhteet ovat tärkeässä roolissa. Nuoruudessa nuori alkaa pikkuhiljaa erkaantumaan perheestään, ja etsimään uusia suhteita ympärilleen. Ystävien ja kavereiden lisäksi ajankohtaiseksi alkavat tulla myös intiimit suhteet. Intiimisuhteet voivat olla oman seksuaalisuuden etsimistä, kokeiluja tai toisaalta myös pitkiä parisuhteita. (Furlong 2013, 106.) Suomalaisessa yhteiskunnassa avioliitot solmitaan ja perhe perustetaan yhä myöhemmässä iässä, mutta seurustelu ja parisuhteiden aloittaminen ovat puolestaan aikaistuneet jo pitkään (Kuure 2001, 31).

Seurustelulla ja parisuhteella on nuoruudessa nykypäivänä tärkeä merkitys oman itsensä löytämisessä sekä aikuisuuteen siirtymisessä. Hyvin pitkään parisuhde näyttäytyi lineaarisena prosessina, joka johti avioliittoon ja perheen perustamiseen. Kyse oli sitoutumisesta. Nykypäivänä samankaltaista lineaarista prosessia, tai edes sitoutumista, ei nuorilta odoteta. (Furlong 2013.) Seurustelun nähdään olevan kokeilua ja oppimista sen suhteen, mitä itse haluaa tai ei halua tulevaisuudessa parisuhteelta. Arnett'n (2004) mukaan nuorilta lähes odotetaan nykypäivänä kokemuksia seurustelusta tai intiimistä suhteista ennen ”aloilleen asettumista” (engl. ”settling down”).

Myös sitoutuneissa parisuhteissa on nykypäivänä väljemmät rajat ja odotukset. Olemassa on yhä erilaisempia järjestelyjä esimerkiksi asuinolosuhteiden suhteen. Sitoutuneimmissa ja pidemmissä parisuhteissa on aikaisempaa enemmän erilaisia variaatioita, jolloin parisuhteet eivät etene kronologisesti yhteen muuttamisesta, kihloihin, avioliittoon ja lapsen saamiseen. Nykypäivänä parisuhde voi myös alkaa lapsen saamisesta, tai avioliitto ei edes näyttäydy suunnitelmissa. (Furlong 2013, 106.)

Pertti Haapala (2003, 82) näkee erityisesti juuri sukupuoliseurustelun olevan yksi suuri tekijä siinä, miksi nuorten siirtyminen aikuisuuteen on jatkuvasti pidentynyt. Haapala tuo esiin, miten käsitys seurustelusta on muuttunut. Vielä 1900-luvun alussa samankaltaista seurustelukulttuuria ei ollut olemassa, vaan hyvin nopeasti hankittiin lapsia ja mentiin naimisiin. Oli jopa poikkeuksellista, jos parisuhde ei johtanut tällöin lapsiin ja avioliittoon. Nykyään tilanne on toinen. (Haapala 2003.)

Perinteisiä aikuisuuteen siirtymisiä tai aikuisuuden kriteerejä ovat olleet avioliitto ja lasten saaminen. Vaikka näillä saattaa edelleenkin olla oma roolinsa siirtyminä ja kriteereinä, ovat ne kokeneet muutoksia esimerkiksi ajallisesti. Naimisiin mennään noin 31-32-vuotiaana ja lapset hankitaan elämänsä aikana aikaisempaa myöhemmin. Parisuhteessa eletään nykyään pidempään ennen avioliittoa ja lapsia, tai toisaalta parisuhteita voi olla myös useampia, ennen tulevan puolison löytymistä. (Miettinen 2017, 173.) Myös sinkkuna vietetään nykyään pidempään kuin aikaisemmin, mutta lopulta suurin osa ihmisistä kuitenkin päättyy naimisiin (Arnett 2004, 97).

Avioliiton aseman muutos aikuisuuteen siirtymisessä voi johtua muun muassa siitä, että avioliitto tarkoitti vielä 40–50 vuotta sitten hyvin suurta muutosta esimerkiksi asumisjärjestelyissä tai seksuaalisessa kanssakäymisessä. Avioliitto tarkoitti esimerkiksi lapsuuden kodista poismuuttamista, mikä poikkeaa nykypäivän järjestelyistä suuresti.

Nykyään on tyypillistä asua yhdessä ennen avioliittoa ja kumppani tunnetaan paremmin kuin aikaisemmin ennen avioliittoa. Näin ollen avioliitto itsessään ei muuta arkipäivässä juuri mitään, minkä takia sen rooli aikuisuuteen siirtymisenä on heikentynyt tai jopa kadonnut. (Arnett 2004, 207–209.)

Kokonaisuudessaan avioliittojen solmiminen onkin vähentynyt. Taustalla voidaan nähdä avioliiton muutos instituutiona tai se, että avioliiton sijaan nykyään monet ovat avoliitossa. Avioliittoja voidaan solmia nykyään myöhemmin, sillä monet ovat ensin avoliitossa ennen avioliittoa. Avoliitto saattaa kestää jopa vuosia, mikä puolestaan näkyy siinä, ettei ensimmäisen avoliiton solmiminen ole siirtynyt myöhemmäksi, vaikka avioliitto on. (Miettinen 2017, 173.)

Nuoret haluavat nykypäivänä mahdollisuuden elää omaa elämää ja keskittyä omaan kehitykseen. Ennen avioliittoa saatetaan haluta myös kouluttautua tai löytää vakiintunut työpaikka. Avioliiton ajoittaminen on vapaampaa nykypäivänä, mikä tarkoittaa sitä, että ei ole niin sanottua ”oikeaa aikaa” mennä naimisiin eikä naimisiin menoon kohdistu samanlaisia odotuksia kuin aikaisemmin. Avioliittoon liitetään nykypäivänä myös mahdollisuuksien väheneminen, minkä takia ennen avioliittoa halutaan selvittää rauhassa muun muassa se, mitä omalta elämältään haluaa tai mitä haluaisi ruveta tekemään esimerkiksi töiden suhteen. Mahdollisuudet ovat laajat, mutta naimisiin mentäessä nämä mahdollisuudet vähenevät. (Arnett 2004.)

Avioliitto on myös elämäntavan instituutiona muuttunut. Ennen kyseessä oli hyvin keskeinen osa elämäntavua, siihen liittyi lähes niin sanottua sosiaalista pakkoa. (Hunt 2005, 8.) Avioliittoa ei nähdä enää välttämättömyytenä parisuhteiden ja perhe-elämän laillistamisessa. Sen rooli myös pysyvänä tai lopullisena siirtymänä on muuttunut merkittävästi. (Hockey & James 2003, 58-59.) Nykypäivänä kyseessä on oma valinta ja elämäntyyli, vaikka edelleenkin joissain kulttuurissa avioliitot ovat järjestettyjä (Hunt 8.). Modernisaation myötä avioliiton perustaksi tuli myös romanttinen rakkaus, kun aikaisemmin kyse saattoi olla kahden suvun välisestä sopimuksesta. Avioliiton odotukset kasvoivat, ja alettiin pyrkiä kohti onnellista avioliittoa – tämän nähdään myös osaltaan lisänneen avioeroja.

Avioliiton ohella vanhemmaksi tulemistä ja lasten saamista pidetään yhtenä aikuisuuden kriteerinä. Perheen perustamista ja vanhemmaksi tulemistä on perinteisesti pidetty viimeisenä siirtymänä aikuisuuteen siirtymisessä. Nykypäivänä tilanne on kuitenkin

erilainen, eikä vanhemmaksi tuleminen tapahdu välttämättä viimeisenä siirtymänä, vaan jopa ennen koulutuksen päättymistä. Aikuisuuteen siirtymisen monimuotoistumisen ja yksilöllistymisen myötä perinteiset järjestykset ovat kääntyneet. (Eurofound 2014.) Aikuisuuden ja vanhemmuuden välillä on kuitenkin selkeä suhde. Arnett (2000) kuvaa tätä aikuisuuden ja vanhemmuuden välistä suhdetta kompleksiseksi suhteeksi. Vanhemmuus ei välttämättä ole tärkeä osa aikuisuuden saavuttamista, mutta vanhemmuus on kuitenkin yhteydessä aikuisen statukseen. (Arnett 2000)

Lasten hankkiminen on siirtynyt myöhemmäksi. Ensimmäinen lapsi saadaan keskimäärin 30-vuotiaana, kun vielä 1970-luvulla naiset tulivat ensi kertaa äideiksi alle 23-vuotiaana. Lasten saaminen saattaa näyttäytyä paikalleen pysähtymisenä tai vaativana elämänvaiheena, johon ei nuorena vielä haluta. Tämä on eräs syy, joka on johtanut ensisynnytysiän kasvamiseen. (Miettinen 2017) Lapsia saadaan nykypäivänä myös yhä enemmän avioliiton ulkopuolella, mitä vielä 1970-luvulla paheksuttiin. Toisaalta koko perinteisen perhemuodon käsitys on ollut muutoksessa, sillä lasten saaminen ei nykypäivänä ole enää sidottu tiettyyn ikään tai avioliittoon tai edes parisuhteeseen. Perinteisten perhemuotojen tilalle on tullut sinkkuvanhempiä ja teiniäitejä, jotka hoitavat lasta yksin. (Furlong 2013, 113-115.)

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ

Nuoren siirtyessä aikuisuuteen erilaisten siirtymien kautta on kyseessä niin sanottu aikuistumisprosessi. Prosessi sisältää erityisesti erilaisia instituutioiden välillä tapahtuvia siirtymiä, jotka jokaisen nuoren jopa odotetaan käyvän läpi. Tässä tutkimuksessa mielenkiinto eri ole pelkästään näissä siirtymissä, vaan yleisesti koko siirtymässä aikuisuuteen, ja siinä, millaisena kirjoittajat itse ovat sen kokeneet.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Minkälaisia siirtymiä aikuisuuteen koetaan nuoruudessa?
2. Millaisena siirtymä aikuisuuteen näyttäytyy?
3. Miten nuoruuteen liittyvät siirtymät aikuisuuteen ovat muuttuneet sukupolvien välillä?

Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää, millaisia siirtymiä nuoruudesta aikuisuuteen koetaan, ja miten tätä siirtymää aikuisuuteen kuvataan. Lisäksi selvitän, miten siirtymä aikuisuuteen on muuttunut sukupolvien välillä. Esittelen seuraavaksi ”Oi nuoruus 2011”-aineiston, jota käytän tutkielmassani aineistona. Tämän jälkeen esittelen tutkielmassa käyttämäni analyysimenetelmän sekä sen, miten olen analyysin tehnyt.

5.1 Aineisto

Tutkielmani aineistona toimii ”Oi nuoruus 2011”-aineisto, joka on vuonna 2011 kirjoituskilpailun kautta kerätty aineisto. Aineiston on kerännyt yhdessä Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto sekä Suomalaisuuden kirjallisuuden seura (SKS). Kirjoituskilpailuun osallistuvia pyydettiin kirjoittamaan omia kokemuksiaan nuoruudesta ja lapsuudesta. Kirjoitukset olivat tyyliltään vapaita, eikä sivumäärää tai rakennetta rajoitettu mitenkään. Valitsin aineiston tutkielmaani, sillä aikaisemmin lukemani tutkimukset kyseisestä aineistosta antoivat hyvin laajan ja monipuolisen kuvan aineistosta, ja koin, että kyseinen aineisto voi antaa myös omiin tutkimuskysymyksiin uusia vastauksia. Aineisto sisältää laajasti erilaisia kokemuksia nuoruudesta eri ikäisiltä ja erilaisista taustoista tulevilta. Kirjoituskilpailu oli avoin kaikille, jolloin osallistujakuntaa ei ole mitenkään rajattu, kuten ei myöskään kirjoitustapaa eikä juuri aiheettakaan.

Kirjoituskilpailussa kirjoittajia pyydettiin kirjoittamaan kirjoitus otsikolla ”nuoruus tänään” tai ”nuoruus eilen” riippuen osallistujan iästä. Nuoruus tänään -kirjoituksia kerättiin alle 25-

vuotiailta, ja nuoruus eilen -kirjoituksia kerättiin yli 25-vuotiailta. Kirjoituskilpailussa ei määritelty kirjoittajan ikärajaa, vaan kilpailuun saivat osallistua kirjoituksellaan kaikki ikään katsomatta. Kirjoituskilpailun nuorin kirjoittaja on syntynyt vuonna 1998 ja vanhin puolestaan 1917. Kokonaisuudessaan kirjoituskilpailuun osallistui 376 kirjoittajaa. ”Nuoruus tänään” -sarjaan osallistui 102 kirjoittajaa, ja ”Nuoruus eilen” -sarjaan puolestaan 274. Rajaan tutkielmassani aineiston kuitenkin 1940-luvun jälkeen syntyneisiin, jolloin jätän tutkielmastani pois 1930-luvulla ja tätä ennen syntyneiden kirjoitukset. Tämä johtuu siitä, että tätä aikaisemmin syntyneet ovat kohdanneet hyvin erilaisen yhteiskunnallisen tilanteen, esimerkiksi sodan, joka on vaikuttanut vahvasti heidän nuoruuteensa ja aikuisuuteen siirtymiseen. Näiden sukupolvien kokemusten vertaaminen muiden sukupolvien kokemuksiin aikuisuuteen siirtymisestä olisi ongelmallista. Lisäksi joutuisin tarkastelemaan hyvin laajasti suomalaisen yhteiskunnan muutosta, mikä aiheuttaisi aiheen laajenemisen jo entisestään.

Lisäksi aineistosta löytyy kirjoituksia, joiden kirjoittajien syntymävuotta ei tiedetä. Jätän nämä kokonaan analyysin ulkopuolelle, sillä tarkoitukseni on vertailla eri sukupolvien kokemuksia aikuisuuteen siirtymisestä, mikä ei ole mahdollista ilman syntymävuotta. Näitä kirjoituksia on ”Nuoruus eilen” -sarjassa kuusi kirjoitusta, ja ”Nuoruus tänään” -sarjassa neljä. Näiden lisäksi aineisto sisälsi kaksi ruotsinkielistä kirjoitusta, jotka olen jättänyt tutkielmassani käytetyn aineiston ulkopuolelle. Tämä siksi, että kirjoitusten kääntäminen olisi pitänyt käännyttää ruotsinkielentaitoisella, sillä oma kielitaitoni ei näiden kirjoitusten kääntämiseen olisi riittänyt. Tutkielmassani käytetty aineisto koostuu näin ollen 292 kirjoituksesta, mikä sisältää ”Nuoruus eilen” -sarjan 194 ja ”Nuoruus tänään” -sarjan 98 kirjoitusta.

Kirjoitukset on kerätty vuonna 2010, mikä on otettava huomioon myös kirjoituksia analysoidessa. Nuorin kirjoittajista on siis ollut aineistonkeruuvaiheessa vain 12-vuotias, kun vuonna 2019 hän olisi jo 21-vuotias. Taulukossa 1 on tarkat osallistujamäärät vuosiluvuittain sekä sukupuolijakauman. Kirjoituskilpailuun osallistui niin miehiä kuin naisia, mutta naisia kirjoituksissa oli selkeästi enemmän.

Syntymävuosi	Naiset	Miehet	Yhteensä
1940-1949	49	17	66
1950-1959	34	9	43
1960-1969	22	8	28
1970-1979	30	8	38
1980-1989	44	9	53
1990-1998	59	5	64

Taulukko 1: Oi nuoruus -kirjoituskilpailuun osallistuneiden kirjoittajien ikä- ja sukupuolijakauma. Taulukosta on poistettu ruotsinkieliset kirjoitukset, joiden kirjoittajat olivat syntyneet 1960-luvulla. (Vehkalahti & Suurpää 2014, 9)

Kirjoituskilpailun ohjeistuksessa on annettu esimerkkejä siitä, minkälaisiin kysymyksiin omista kirjoituksistaan kirjoittajat voivat vastata. (LIITE 1) Kysymykset olivat kuitenkin vain suuntaa-antavia, eikä näitä tarvinnut täysin noudattaa. Kirjoituksissa pyrittiin saamaan hyvin vapaamuotoisia kirjoituksia liittyen joko omiin kokemuksiin nuoruudesta tai yleisesti ajatuksiin nuoruudesta. Kirjoituskilpailuun osallistuneet ovat saaneet käyttää kirjoituksissaan omaa luovuuttaan, minkä takia kirjoitukset vaihtelevat tyyleiltään hyvin paljon. Kilpailuun osallistuvien kirjoitukset sisältävät elämäkerrallisia tarinoita, runoja, päiväkirjamerkintöjä sekä novelleja. Myös kirjoitusten pituudet vaihtelevat aina sivusta lähes sadan sivun pituisiin kirjoituksiin. Kirjoitukset on kerätty kirjoituskilpailun kautta, jolloin molemmista sarjoista on palkittu kolme parasta kirjoitusta.

Aineisto sijaitsee Suomalaisen kirjallisuuden arkistossa (SKS) Helsingissä. Aineisto on lajiteltu syntymävuosien kautta lähes vuosikymmenittäin, jonka jälkeen aakkostettu sukunimen mukaan. Aineistoa ei ole tällä hetkellä saatavissa digitaalisena, minkä takia se sijaitsee SKS:n tiloissa Helsingissä kansioissa A4-papereina. Aineistoa ei ole mahdollista päästä tutkimaan ilman asianmukaisia lupia, joten olen täyttänyt lupahakemuksia, joiden mukaan voin käyttää aineistoa omassa maisterintutkielmassani. Olen saanut luvan ottaa muutamia kuvia aineistosta, mikä on mahdollistanut aineiston ajoittaisen tarkastelun myös kotona. Aineistoa on kuitenkin tuhansia sivuja, jolloin kaikkien sivujen kuvaaminen on ollut mahdotonta. Olen ottanut kuvia lähinnä sitaateista, jotka ovat sisältäneet jonkin hyvin tarkan

kuvauksen aikuistumisesta, tai muutaman sivun pituisista tarinoista. Muuten olen kerännyt aineistosta nousseita sitaatteja, lauseita ja muistiinpanoja erilliselle Word-tiedostolle.

Jokaista kirjoitusta ennen on kirjoittajan sähköposti tai kirje, jossa on kirjoituskilpailuun osallistuneen tarkat henkilötiedot sekä kirjoittajan antama lupa kirjoituksen käyttöön tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa henkilötiedot eivät ole olennaisia, sillä tarkoituksena on selvittää yleisesti nuoruuden siirtymiä sekä aikuistumisprosessia, jolloin yksilön ammatilla tai paikkakunnalla ei ole merkitystä. Käytän aineistossa pelkästään sukupuolta sekä yksilön ikäryhmää, eli sitä, millä vuosikymmenellä vastaaja on syntynyt. Ikäryhmä on oleellisessa roolissa tarkasteltaessa eri ikäryhmien kokemuksia nuoruuden siirtymistä. Sukupuolen otan mukaan analyysiin, sillä historiallisesti sukupuoli on saattanut ohjata yksilön siirtymiä ja mahdollisuuksia, esimerkiksi sota-aikana. Kirjoituksissa saattaa esiintyä myös muita henkilöitä nimellä, tai paikkakuntaa tai kouluja saatetaan mainita nimellä. Tutkielmassa esiintyvistä sitaateista/lainauksista on poistettu kaikki henkilötiedot ja muut tunnistelliset tiedot. Jos kirjoitus sisältää paikkakunnan sekä tarkempia kuvailuja esimerkiksi kodista, olen muuttanut niitä siten, ettei kirjoittaja ole tästä tarinasta tunnistettavissa. Esimerkiksi kirjoituksissa mainittujen henkilöiden nimet olen muuttanut, vaikka osassa kirjoituksissa kirjoittaja itse on näin saattanut jo tehdä.

Oi nuoruus 2011 -aineistosta on tehty myös aikaisemmin tutkimuksia. Tutkimuksien aiheet ovat vaihdelleet, ja usein tutkimuksissa on saatettu hyödyntää vain osaa aineistoa. Tutkimuksia on tehty esimerkiksi populaarimusiikista 1970-luvulla syntyneiden nuorten arjessa (Salasuo 2014), nuorten seksuaalisuudesta (Taavetti 2014) ja 1940-1950-luvulla syntyneiden koulunuoruudesta (Jouhki 2014). Kimmo Jokinen (2014) on kirjoittanut Nuoruus tänään -sarjan kirjoitusten pohjalta ”Nykynuoret ja siirtymät aikuisuuteen” -kirjoituksen. Tässä kirjoituksessa Jokinen tarkastelee sitä, millaisista siirtymistä alle 25-vuotiaat kirjoittajat kirjoittavat. Jokinen keskittyy erityisesti perheeseen, koulutukseen ja työelämään. Jokisen tutkimus lähentelee omaa tutkimustani, mutta minulla aineistona on käytössä koko Oi nuoruus 2011 -aineisto sekä tarkastelen niin siirtymiä kuin siirtymiin liittyviä kuvailuja suhteessa muiden sukupolvien kirjoituksiin.

5.2 Analyysimenetelmä

Nuorten siirtymävaiheita on tutkittu paljon myös aiemmin. Aikaisemmat tutkimukset ovat keskittyneet esimerkiksi instituutioiden merkitykseen tai yhden siirtymän tutkimiseen aikuistumisprosessissa. Erityisen kiinnostavana tutkimuskohteena aikuistumisprosessissa on

näyttäytynyt koulutukseen ja työelämään siirtyminen, sillä kyseinen siirtymä on jatkuvasti ollut muutoksessa yhteiskunnan ja talouden muuttuessa. Siirtymien kokonaisvaltainen tutkimus on jäänyt pienemmälle. (Isoniemi 2017.) Lisäksi aikuisuuteen siirtymistä on usein tutkittu kvantitatiivisesti. Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena tutkia eri sukupolvien kokemusta siirtymistä kokonaisuudessaan kvalitatiivisesti. Tutkielmassa sukupolvi on määritelty ikäkohorttien pohjalta, eli samaan ikäkohorttiin kuuluvat muodostavat yhden sukupolven. Sukupolvet rakentuvat näin samana vuosikymmenenä syntyneistä.

Tutkimuksen taustalla on ajatus siitä, että yhteiskunnan muututtua ja nuoruuden pidentyessä on myös aikuisuuteen siirtyminen muuttunut. Kokonaisuudessaan aikuistumisprosessi on muuttanut muotoaan niin lineaarisuuden kuin myös yksilöllistymisen suhteen, mutta myös erilaisten siirtymien kokeminen on muuttunut. Ikäryhmien välillä on olemassa erilaisia kokemuksia liittyen aikuisuuteen siirtymiseen. Erilaisia kokemuksia löytyy niin siirtymistä itsestään, kuin myös siitä, minkälaisena siirtymä kokonaisuudessaan aikuisuuteen on näyttäytynyt nuoruudessa. Liitetäänkö aikuistumiseen erilaisia tuntemuksia tai kokemuksia eri sukupolvien välillä, vai onko siirtyminen aikuisuuteen ja aikuistuminen pysynyt samankaltaisena kokemuksena tällä hetkellä elävien sukupolvien välillä?

Tutkimukseni aineisto on kirjoitetussa muodossa, mikä poikkeaa esimerkiksi haastattelun kautta kerätystä aineistosta ja sen analyysistä. Haastattelussa on kyse keskustelussa, jossa tutkija voi johdatella tutkijaa vastaamaan juuri sellaisiin kysymyksiin kuin hän etsii vastauksia. Tutkija voi siis huomaamattaan johdatella vastauksia haluamaansa suuntaan. (Eskola & Suoranta 1998.) Tutkielmani tekstiaineistossa puolestaan annettiin lukijalle aiheeksi nuoruus, mutta kirjoittaja sai itse luoda sellaisen kirjoituksen kuin itse halusi. Näin ollen kirjoitukset poikkesivat teemoiltaan ja tyyleiltään toisistaan, eikä tutkimuskysymyksiin vastattu suoraan. Tutkijan oma rooli jää tällaisen aineiston keruussa pienemmälle, eikä tutkija voi ohjata samalla tavalla vastauksia kuin haastattelussa.

Aineisto antaa hyvin monenlaisia mahdollisuuksia tutkia kyseistä teemaa, mutta tutkimuskysymykseni asettelun myötä tutkimukseni analyysimenetelmänä toimii sisällönanalyysi, tarkemmin sanottuna teoriaohjaava sisällönanalyysi. Sisällönanalyysin avulla saadaan tiivistetty kuvaus aikuisuuteen siirtymisestä ja sen muutoksesta. Sisällönanalyysin tarkoituksena on kuvata aineistoa ja sen sisältöä sanallisesti.

Sisällönanalyyseja voi toteuttaa teoriaohjaavan sisällönanalyysin lisäksi myös aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä muodostetaan

itse aineiston pohjalta analyysi, jolloin aikaisempi tutkimus tai teoreettinen viitekehys eivät ohjaa analyysin kulkua. Puhtaan aineistolähtöisen analyysin tekeminen on kuitenkin vaikeaa, sillä hyvin usein tutkijalla on olettamuksia ja lähtökohtia aineistoa analysoidessa. Aineistolähtöisyys tarkoittaisi sitä, että taustalla ei olisi minkäänlaisia oletuksia tai ajatuksia siitä, minkälaisia siirtymiä aikuisuuteen liitetään tai miten aikuistumisprosessia kuvataan. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Teorialähtöisyys puolestaan tarkoittaisi ennalta valitun teorian käyttöä. Valitsin analyysimenetelmäksi teoriaohjaavan sisällönanalyysin, sillä vaikka teoria ei yksittäin rajaa analyysiani, en myöskään tulkitse sitä täysin aineistolähtöisesti. Minulla on taustalla tiettyjä olettamuksia ja teoreettista viitekehystä aikuisuuteen siirtymisestä ja siirtymistä. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä aikaisempi tutkimus tai teoria antaa pohjan tutkimuksen analysoinnille. Aikaisemman tutkimuksen kautta voidaan ennustaa eri muuttujien tai tapahtumien yhteyttä, mikä auttaa erityisesti aineiston pelkistämisessä ja ryhmittelyssä. (Hsieh & Shannon 2005.) Teoriaohjaava sisällönanalyysi antaa mahdollisuuden aineiston ja teorian väliselle vuoropuhelulle, ja tutkijalle jää itselleen vapaus valita tarkempia näkökulmia aineiston analyysiin. Aiemmat tutkimukset eivät näin ollen ohjaa liikaa analyysin tekoa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Analyysimenetelmänä aineistolähtöinen ja teoriaohjaava sisällönanalyysi ovat lähtökohdiltaan samanlaisia – molemmat etenevät aineiston ehdoilla. Aineiston analyysi aloitetaan pelkistämällä eli redusoinnilla, jonka avulla poistetaan epäolennaiset asiat aineistosta sekä luodaan pelkistetyistä ilmauksista listausta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Aloitin aineiston analyysin lukemalla ensin jokaisen kirjoituskilpailuun osallistuneen kirjoituksen. Tein jatkuvasti muistiinpanoja tämän ohella, ja merkitsin erityisesti ylös erilaisia sanoja ja lauseita, joita eri sukupolvien kirjoituksissa nousi esille aikuisuuteen siirtymisen suhteen. Näin sain laajan käsityksen siitä, millaisena nuoruudesta aikuisuuteen siirtymistä ja aikuistumista kuvataan. Tämän myötä pystyin jo heti alusta näkemään sen, miten eri sukupolvien kokemukset mahdollisesti poikkeavat. Tässä vaiheessa en kuitenkaan tehnyt suuria johtopäätöksiä, vaan kirjoitin ylös omia muistiinpanoja näistä.

Pelkistämisvaiheessa poistin aineistosta kaikki epäolennaiset asiat oman tutkimukseni ja tutkimuskysymyksieni kannalta. Karsin aineistosta kirjoitukset, jotka keskittyivät yhteen tarkkaan lapsuuden kokemukseen, kuten esimerkiksi leirikouluun. Lisäksi karsin aineistosta pois vanhempien lapsuuteen tai omiin kotioloihin liittyvät kirjoitukset, jolloin itse

nuoruudesta ja aikuisuuteen siirtymisestä ei puhuttu. Jätin analyysissä huomioimatta myös siirtymät ja kokemukset, jotka eivät olleet kollektiivisesti jaettuja, vaan liittyivät esimerkiksi yksilölliseen elämäntapahtumaan ja tilanteeseen. Näitä olivat vanhempien kuolema, perheväkivalta, huostaanotto tai itsemurhayritykset. Vaikka nämäkin tapahtumat ovat hyvin tärkeitä ja vaikuttavat yksilön aikuisuuteen siirtymisessä, ovat ne kuitenkin yksilöllisiä ja harvinaisia.

Koska aineisto oli paperisena, eikä siihen saanut tehdä merkintöjä, jouduin kirjoittamaan kaikki pelkistämävaiheessa löytyneet aikuisuuteen siirtymistä kuvaavat sanat, sitaatit ja lausahdukset omaan tiedostoon tietokoneelle. Näiden yhteyteen kirjoitin kirjoittajan sukupuolen ja vuosikymmenen, jolloin kirjoittaja on syntynyt. Sitaattien kautta pystyin myös itse hahmottamaan sitä, millaisia tarkkoja esimerkkejä ja kuvailuja kirjoittajat ovat nostaneet esiin liittyen aikuistumisprosessiin.

Laitoin aineistosta nostetut sitaatit ja tekstipätkät sukupolvittain järjestykseen omalle tietokoneelle luodulle tiedostolle, eli 1940-luvulla syntyneiden kirjoituksissa esille nousseet ajatukset, sitaatit ja kirjoitukset olivat ensimmäisenä, kun 1990-luvulla syntyneiden kirjoitukset olivat viimeisenä. Näiden ikäryhmien sisällä kirjoitukset eivät kuitenkaan olleet syntymäjärjestyksessä vaan aakkosjärjestyksessä, lukuun ottamatta kirjoituksia, jotka olin tässä vaiheessa karsinut pois. Aineisto oli vuosikymmenittäin lajiteltu SKS:n arkistossa, mutta vuosikymmenien sisällä kirjoitukset olivat aakkosjärjestyksessä.

Aineiston rakentaminen uuteen Word-tiedostoon helpotti aineiston pelkistämistä ja pelkistettyjen ilmaisujen löytämistä. Tiedostoon kootuista sitaateista, tekstinpätkistä ja muistiinpanoista listasin pelkistetyt ilmaukset, jotka liittyivät tutkimuskysymyksiini aikuisuuteen siirtymisestä. Jo tässä vaiheessa nousi hyvin vahvasti esille perinteiset siirtymät ja näihin liittyvät kuvailut, kuten työelämä, koulutus, odotukset ja epävarmuus. Käytin aineistoa analysoidessa jatkuvasti erilaisia värikoodeja merkitsemään eri siirtymiä ja kuvauksia aikuisuuteen siirtymisestä. Näin pystyin jo nopealla silmäyksellä hahmottamaan erilaisten siirtymien ja kuvailujen määrän, eli miten paljon esimerkiksi tietyistä siirtymästä keskusteltiin, ja oliko kyseessä yksittäinen kokemus vai kollektiivinen.

Seuraavana analyysissä oli vuorossa klusterointi eli ryhmittely, jossa pelkistämävaiheessa nousseet ilmaukset erotellaan ja yhdistellään ryhmiksi (Tuomi & Sarajärvi 2018). Loin ensin kaksi erilaista ryhmää, joihin toiseen jaottelin ilmaisut, jotka liittyivät yksittäisiin siirtymiin ja toiseen ilmaisut, jotka liittyivät aikuisuuteen siirtymisen kuvailuun. Ensimmäiseen keräsin

siirtymiä, joita pelkistämisen kautta oli aineistosta löytynyt. Näitä olivat muun muassa työelämään siirtyminen, vanhemmaksi tuleminen sekä koulutuksen päätyminen. Nämä siirtymät muodostuivat lopulta alaluokiksi, joiden sisälle kuvasin tämän siirtymän piirteitä aineiston pohjalta. Toiseen ryhmään keräsin ilmaisuja, joissa kuvattiin aikuisuuteen siirtymistä ja aikuistumisprosessia. Myös nämä jaottelin tarkemmin alaluokkiin, jotta pystyin alaluokan sisällä vielä jakamaan kuvailut selkeästi omiin luokkiin piirteiden ja ilmiöiden mukaan. Klusteroinnin eli ryhmittelyn avulla minulla oli olemassa selkeä rakenne tulevalle analyysille. Ryhmittelyn avulla sain laajan käsityksen siitä, millaisia piirteitä ja ominaisuuksia kuhunkin luokkaan ja alaluokkaan liitettiin kirjoituksissa.

Ero aineistolähtöisen ja teoriaohjaavan sisällönanalyysin välillä syntyy abstrahoinnissa, jossa aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa luodaan teoreettiset käsitteet, kun teoriaohjaavassa puolestaan analyysi kytketään jo olemassa oleviin teoreettisiin käsitteisiin (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tässä tutkimuksessa ryhmittelyn avulla saadut luokat yhdistettiin, minkä seurauksena syntyi kahteen eri tutkimuskysymykseen liittyvien analyysien luokat. Siirtymät yhdistettiin jo teorian pohjalta olemassa oleviin siirtymiin: eli rippikoulu, koulutus, lapsuudenkodista poismuutto, vertaissuhteet, työelämään siirtyminen sekä parisuhde, avioliitto ja perheen perustaminen. Aikuisuuteen siirtymään liittyvät kuvailut yhdistettiin puolestaan seuraaviin luokkiin: kokeiluiden kautta itsensä etsimiseen; statuksen muutokseen; vapaus aikuisuuteen siirtymisessä; kasvukivut; matka ja selviytymistarina sekä aikuisuuteen siirtyminen elämän alkuna tai loppuna.

6 TUTKIMUKSEN ANALYYSI JA TULOKSET

Nykypäivänä aikuisuuteen siirtyminen on monimutkaisempi ja yksilöllisempi tapahtuma, missä jokainen siirtymä on aikaisempaa kompleksisempi. Eri sukupolvet kokevat siirtymänsä aikuisuuteen erilaisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa, jolloin siirtymät saattavat vaihdella sukupolvittain. Aikuisuuteen siirtymiseen liitetään myös tietynlaisia tunteita ja kokemuksia, jotka kuvaavat kokonaisuudessaan tätä prosessia aikuisuuteen tai yhtä tiettyä siirtymää. Tällaisia saattavat olla esimerkiksi epävarmuus, joka on jo aikaisemmin noussut nuoruudessa vahvasti esille (esim. Mustonen ym. 2013). Eri sukupolvilla saattaa kuitenkin korostua erilaisia tunteita ja kokemuksia aikuisuuteen siirtymisessä. Tämä johtuu siitä, että niin yhteiskunnallinen, taloudellinen kuin kulttuurinen tilanne ovat 1940-luvulla syntyneiden ja 1990-luvulla syntyneiden välillä muuttuneet.

Kirjoituskilpailuun vastanneista nuorimmat kirjoittajat ovat kirjoitushetkellä olleet vain 12-vuotiaita. Tämän ikäisillä nuoruuden voidaan ajatella olevan vasta edessäpäin. Näissä kirjoituksissa kuitenkin tuodaan esille nuoruuteen ja aikuistumiseen liittyviä siirtymiä, ja haaveillaan aikuistumisesta ja aikuisuudesta. Kuvaukset omasta tulevaisuudesta ovat kuitenkin poikkeuksellisen synkkiä ja epävarmoja, jolloin kyseessä ei ole haaveilu, vaan kirjoituksissa nousee esiin pelot tulevaisuutta ja aikuisuutta kohtaan.

Seuraavaksi lähdän vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen aineiston pohjalta. Tarkoituksena on selvittää, millaisia siirtymiä aikuisuuteen nuoruudessa koetaan. Tämän jälkeen tuon esille, millaisena aikuisuuteen siirtyminen ja aikuistumisprosessi näyttäytyvät ja koetaan nuoruudessa. Viimeiseen tutkimuskysymykseen, eli miten siirtymät ovat muuttuneet sukupolvien välillä, vastaan edellisten tutkimuskysymysten kautta. Näin vertaan jatkuvasti pitkin analyysia eri sukupolvien kokemuksia aikuisuuteen siirtymisessä, siirtymissä ja kuvailuissa.

6.1 Eri sukupolvien kokemat siirtymät

Tarkastelen tässä kappaleessa sitä, millaisia siirtymiä ”Oi nuoruus 2011” -aineistossa kirjoittajat liittävät aikuisuuteen siirtymisessä. Kirjoituksissa nousee esille hyvin tutut institutionaaliset siirtymät, joita myös aiemmissa tutkimuksissa on tutkittu siirtyminä. Tällaisia ovat esimerkiksi koulutuksen päättymisen, työelämään siirtyminen ja lapsuudenkodista pois muutto (esim. Furlong 2013; Isoniemi 2017;). Siirtymät instituutioiden suhteen tapahtuvat lähes jokaiselle nuorelle, ja myös kirjoituksissa on

havaittavissa hyvin yleisiä ja monen kirjoittajan jakamia siirtymiä nuoruudesta aikuisuuteen. Koulu päättyy jokaisella, jolloin työelämään siirtyminen tulee oleelliseksi asiaksi miettiä. Sama tapahtuu myös omien ihmissuhteiden kohdalla. Muutto omasta kodista tulee ajankohtaiseksi, minkä jälkeen parisuhteen muodostaminen uuden kumppanin kanssa sekä mahdollinen perheellistyminen ovat usein seuraavina siirtyminä. Perinteisten ja universaalien siirtymien lisäksi kirjoituksissa nousee esiin erityisesti sosiaalisten suhteiden merkitys aikuisuuteen siirtymisessä, sekä vanhempien kirjoittajien kirjoituksissa rippikoulun merkitys. Eroja sukupolvien välillä syntyy kuitenkin eri siirtymien sisällä enemmän, mikä liittyy juuri näiden instituutioiden muutokseen ja tilanteeseen.

6.1.1 Rippikoulu

Monet siirtymistä ovat universaaleja ja kollektiivisia. Niiden rooli aikuisuuteen siirtymisenä on tärkeä. Myös rippikoulu on universaali ja kollektiivinen kokemus, mutta sen rooli siirtymänä on erilainen kuin esimerkiksi koulutuksen. Kyse on hyvin nopeasta tietystä iässä koetusta tapahtumasta tai jopa rituaalista. Vaikka suomalaisessa yhteiskunnassa hyvin useat nuoret käyvät rippikoulussa, on sen rooli kuitenkin muuttunut. Aikaisemmin rippikoulun ja kirkon rooli instituutiona ja kasvattajana oli suuri. (Niemelä 2002.)

Nykyisin tilanne on toinen, ja kirkon ja rippikoulun merkitys on muuttunut. Tämä näkyy myös kirjoituksissa. Ainoastaan 1940-luvulla syntyneiden, eli tämän analyysin vanhimpien kirjoituksissa on esillä rippikoulu aikuisuuteen siirtymisenä. Muiden sukupolvien kirjoituksissa tilanne on toinen. Nuorempien sukupolvien kirjoituksissa rippikoulu voidaan mainita sivulauseessa, tai rippileiriltä voidaan kertoa jonkinlainen tarina tai kokemus, mutta sitä ei pidetä aikuisuuteen siirtymisen askeleena tai kriteerinä. 1940-luvulla syntyneille se näyttäytyy puolestaan tärkeänä siirtymänä.:

”Rippikoulua pidettiin rajana olla myöhempään ulkona, styylata ja mennä hippoihin. Se oli kuin pääsylippu aikuisuuteen.” – 1940-luvulla syntynyt nainen

Rippikoulu näyttäytyi eräänä aikuisuuteen siirtymisenä tai alkamisena, jonka myötä nuori tuli täysivaltaiseksi seurakunnan jäseneksi. Täysivaltaisena seurakunnan jäsenenä hän sai luvan seurusteluun, pitkien hameiden käyttöön tai alkoholin käyttöön, eli hän sai samantyyppiset oikeudet kuin aikuisilla (Niemelä 2002). Rippikoulua pidettiin ikään kuin ”pääsylippuna aikuisuuteen”, jota ilman aikuistuminen ei välttämättä olisi ollut edes mahdollista. Rippikoulu onkin monelle ensimmäinen askel aikuisuuteen siirtymisessä tai aikuistumisessa.

Ripiltä pääseminen tarkoitti askelta aikuisten maailmaan myös pukeutumisen puolesta, jolloin nuori sai alkaa pukeutua kuten aikuiset. Pukeutumisen kautta pystyttiin tuomaan esille omaa ”aikuisen” statusta, mikä rippikoulun myötä on saavutettu.:

”Rippikoulun jälkeen oltiin omasta mielestä melko aikuisia. Oli puku ja hattu sekä valkoinen nailonpaita ja kravatti. Ja popliinitakki.” – 1940-luvulla syntynyt mies

Rippikoulun käyminen avasi nuorille 1950-luvulla uusia mahdollisuuksia. Edellä kirjoittajat mainitsevat ulkona myöhempään olemisen, seurustelun ja pukeutumisen. Se antoi aikuisuuteen liittyviä oikeuksia, ja näyttäytyi tämän takia tärkeänä siirtymänä aikuisuuteen.

1940-luvulla syntyneiden kirjoituksissa rippikoulu ja ripille pääseminen nousee myös tarinoissa suureen rooliin. Eräs 1940-luvulla syntynyt nainen kirjoittaa päivästä, jolloin pääsi ripille. Hän kirjoittaa hyvin yksityiskohtaisesti pukeutumisesta, konfirmaatiosta sekä konfirmaatioon menemisestä. Kirjoituksissa hän mainitsee sen, kuinka rippikouluun oli pyrittävä, mikä tarkoitti sitä, että ”oli ollut opeteltava katekismuksesta määrättyjä opinkappaleita.” Näiden ulkoa opettelu takasi pääsyn rippikouluun, jota kirjoittaja kuvaa ”toiseen kastiin pääsemisenä”.

Tässä aineistossa vain vanhimmat, eli 1940-luvulla syntyneet, nostivat rippikoulun erääksi merkittäväksi etapiksi tai riitiksi aikuisuuteen siirtymisessä. Rippikoulu oli niin sanotusti pakollinen, jotta nuori voi päästä osaksi aikuisuutta ja saada aikuisen statuksen ja oikeudet. Rippikoululla ei ole nykypäivänä samanlaista aikuisuuteen siirtymisen roolia kuin aiemmin. Edelleen se antaa oikeuden muun muassa avioliittoon, mutta nuoret itse eivät koe sen olevan samankaltainen aikuisuuteen siirtymisen etappi kuin esimerkiksi omille muuton. Muille sukupolville rippikoulun rooli oli lähinnä sosiaalinen ja toimi paikkana, jossa näki ystäviä ja tutustui uusiin ihmisiin.

6.1.2 Koulutussiirtymät

Eräs selvästi suurimmista ja merkittävimmistä siirtymistä nuoruudessa kohti aikuisuutta on koulutus ja sen päättyminen tai alkaminen. Sen rooli korostuu myös tässä aineistossa lähes jokaisen kirjoituksessa. Koulutuksen nähdään määrittävän hyvin paljon yksilön elämäntulkua ja tulevaisuutta, ja tätä siirtymää onkin tutkittu hyvin paljon nuorisotutkimuksessa. Koulutuksen siirtymisellä tarkoitetaan jonkin koulutuksen päättymistä ja toiseen siirtymistä, tai kokonaan koulutuksesta pois siirtymistä työelämään. Esimerkiksi peruskoulun päättyminen on pitkään näyttäytynyt nuorille tärkeänä siirtymänä

kohti aikuisuutta. Nuoret ovat tällöin valinnan edessä: lukio vai ammattikoulu. Tämä voi monelle näyttäytyä ensimmäiseltä siirtymältä kohti aikuisuutta ja omaa tulevaisuutta. Toisena tärkeänä koulutukseen liittyvänä siirtymänä on toisen asteen koulutuksen päättyminen, jolloin nuorella on jälleen edessä valinta, joka ohjaa hänen suuntaansa aikuisuudessa ja tulevaisuudessa.

”Isä oli luvannut maksaa keskikoulun, mutta siitä eteenpäin olin näennäisesti ”omillani”. Lukio ei isän mielestä kannattanut, ellei sitten ollut valmis jatkamaan pidemmälle opintietä. Keskikoulun papereilla olisi kuulemma ollut jo ” leivän syrjässä kiinni ja jalat oman pöydän alla siinä vaiheessa kun vasta olisin kirjoittanut ylioppilaaksi”. Lukio oli kuitenkin selkeästi oma valinta, mutta luultavasti sen vuoksi, etten oikein osannut haikailla itselleni mitään ammattiakaan. Tosin yliopisto oli yhtä tuntematon tavoite elämää ajatellen.” – 1940-luvulla syntynyt nainen

Lähes jokaisessa nuoruudesta kertovassa kirjoituksessa yhtenä aiheena tai teemana on koulu, oli kyse mistä sukupolvesta tahansa. Myös koulutuksen päättyminen tai koulutuksesta toiseen siirtyminen on hyvin yleinen aihe eri sukupolvien kirjoituksissa. Kuitenkin siinä, milloin koulutuksen päättyminen on tapahtunut, löytyy eri sukupolvien kohdalta eroja. Vanhimmat kirjoituskilpailuun osallistuneet sukupolvet, eli 1940- ja 1950-luvulla syntyneet ovat suorittaneet vanhan koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen. Tällöin oppivelvollisuus kesti vain kansakoulun ajan, eli 7-13-vuotiaaksi, jolloin koulutuksen päättyminen ei välttämättä tarkoittanut samanlaista siirtymistä kuin muilla pidempään opiskelleilla. Heille koulutuksen päättyminen saattoi näyttäytyä pakollisena, sillä mahdollisuuksia kouluttautumiseen ei ollut esimerkiksi taloudellisen tilanteen takia.

Koulutuksen ja korkeakoulun merkitys on kasvanut, mutta tästä huolimatta peruskoulun tai kansakoulun jälkeinen koulutus näyttäytyy lähes jokaisella sukupolvella tärkeässä roolissa nuoruudessa ja omaa tulevaisuutta ajatellessa. Koulutuksen merkityksen muutos työelämässä sekä edelleen kovenevat koulutusvaatimukset ovat vaikuttaneet kuitenkin erityisesti nuorempiin sukupolviin, ja heidän kokemuksiinsa aikuisuuteen siirtymisestä. Mitä nuoremmasta sukupolvesta on kyse, sitä tärkeämpänä aiheena kirjoituksissa nousee koulutus ja etenkin korkeakoulutus aikuisuuteen siirtymisessä. Nuorempien sukupolvien kirjoituksissa nousee esille myös paineet, joita nykyään koetaan koulutuksen suhteen. Lukion päättyessä korkeakoulun nähdään olevan jopa pakollinen vaihtoehto.

”Suunnannäyttäjii ilmaantuu, kädet viittovat yhteen suuntaan. Akateemiset vanhemmat, akateeminen suku. Likka sai hyvät paperit, toki niillä mennään yliopistoon.” – Nainen 1970-luvulla syntynyt

Korkeakoulutukseen liitetään kirjoituksissa paljon paineita niin yhteiskunnan, vanhempien kuin ystävienkin suunnalta. Lukion jälkeen nuoren usein odotetaan jatkavan korkeakouluun. Jo ennen toisen asteen koulutukseen siirtymistä on joutunut pohtimaan omia tulevaisuuden haaveita ja ammattiaan. Kirjoittajat kuitenkin kokivat, etteivät vielä tähän aikaan tienneet sitä, mitä haluaisivat aikuisena tehdä, ja seuraava askel olisi tärkeä aikuistumisen kannalta. Edes korkeakoulun jälkeen oma tulevaisuuden ammatti ei välttämättä ole selvä. Lukion ja peruskoulun jälkeinen koulutukseen liittyvä valinta ei näyttäydy pelkästään valintana koulutuksen suhteen, vaan valintaan liitetään kirjoituksissa paljon suurempi merkitys, sen nähdään määrittävän koko tulevaisuus.

Vaikka aikuisuuteen siirtymistä tapahtuu koulutuksesta toiseen siirtymisen yhteydessä, nousee monen kirjoittajan kirjoituksessa valmistuminen eräänä tärkeänä siirtymänä aikuisuuteen. Valmistumispäivää ja sen herättämiä tunteita kuvaillaan hyvin tarkkaan. Valmistujaispäivää kuvataan usein niin epävarmuuden ja pelon, mutta samalla innokkuuden kautta. Tulevaisuus on valmistumispäivänä avoinna, ja nuori voi tehdä valintoja, jotka ohjaavat omaa aikuisuutta esimerkiksi työelämän suhteen. Usein valmistuminen yhdistetään erityisesti lukiosta valmistumiseen, eli ylioppilajuhliin, mutta myös korkeakoulusta, ammattikoulusta tai peruskoulusta valmistuminen näyttäytyy tärkeänä siirtymänä kohti aikuisuutta. Seuraavassa katkelmassa 1940-luvulla syntynyt nainen kuvaa valmistumisestaan seuraavasti:

”Valmistumispäivänäni vain isäni oli juhlassa mukana. Muistan aina hänen tyytyväiset kasvonsa.

Perheen ”kauhukakarasta” oli sittenkin tullut vastuunsa tunteva aikuinen. Huoleton lapsuus ja nuoruus olivat auttamatta takanapäin.” – 1940-luvulla syntynyt nainen

Valmistumisen myötä niin sanottu lapsuus ja nuoruus jäävät taaksepäin, jolloin valmistumiseen liitetään tunne aikuistumisesta. Tunne aikuistumisesta voidaan liittää siihen, että ennen tätä hetkeä nuori on ollut lapsuudesta saakka kiinni koulutusjärjestelmässä ja osa tätä instituutiota, mutta nyt valmistuessaan hänellä ei ole selvää suuntaa, jonne lähteä. Vastuu yksilöstä siirtyy hänelle itselleen. 1970-luvulla syntynyt mies kuvaa omia tunteuksiaan seuraavasti:

”Tilanne on outo. 12 vuoden ajan yhteiskunta on riepottellut minua koulujärjestelmän läpi vaihtelevalla menestyksellä. Nyt yhtäkkiä kaikki on ohi ja olen... vapaa.” – 1970-luvulla syntynyt mies

Koulutus saatettiin nähdä myös tietyllä tavalla esteenä muiden siirtymien toteuttamiselle, jolloin koulutuksen päätyminen ja valmistuminen avaa mahdollisuuden aikuisuuteen siirtymiselle.

”Aikaisista aamuista kaamoksessa ja pahasta kouluruuasta, typeristä läksyistä ja kokeisiin lukemisista, jotka häiritsivät elämää, kavereiden kanssa olemista ja rakastuneena riutumista. Nyt se kaikki oli ohi. Vihdoinkin saatoinkin alkaa oikeasti elää.” - 1960-luvulla syntynyt nainen

Edellä 1960-luvulla syntynyt nainen kirjoittaa, kuinka koulu esti rakkauselämää ja ystävyssuhteita. Kirjoittaja kuvaa, kuinka kouluun liittyvät tehtävät, kuten läksyt ja kokeisiin lukeminen, häiritsivät ”elämää”. Koulun loppuminen tarkoitti sitä, että myös näihin suhteisiin oli nyt enemmän aikaa. Tässä kirjoituksessa kyse oli lukiosta, joka näyttäytyi pakolliselta pahalta tulevaisuutta varten, ja joka tämän pakollisuuden takia näyttäytyi esteenä muiden haaveiden ja siirtymien toteutumiselle. Nyt koulun loputtua hän koki olevansa aikuinen, ja hänellä on viimein mahdollisuus elää.

Paineet oman alan löytämisestä alkavat jo hyvin nuorena, jolloin koko aikuisuus saattaa näyttäytyä epävarmana ja pelottavalta. Etenkin 1960- ja 1970-luvulla syntyneet kirjoittavat omista kokemuksistaan juuri oman alan löytämiseen liittyen. He kirjoittavat, kuinka monet omista kavereista saattoivat olla hyvin varmoja omasta tulevaisuudesta ja alasta, joka puolestaan lisäsi omaa epävarmuutta oman alan suhteen. Näistä monet viettivät muutaman vuoden erilaisissa koulutuksissa, kuten aikuisopistoissa, joiden kautta pyrkivät lisäämään omaa kouluttautumistaan, mutta samalla myös etsimään omaa alaansa.

Vanhimmat sukupolvet, eli 1940-1950-luvulla syntyneet, nostavat koulutuksesta toiseen siirtymisessä ja valmistumisessa esille mahdollisuudet, joita heillä on ollut koulutukseen. Kirjoituksissa kirjoitetaan perheen niukkuudesta, taloudellisesta tilanteesta ja perheentilasta, jotka saattavat olla esteinä koulutuksesta toiseen siirtymisessä tai rajoittaneet mahdollisuuksia. Erityisesti pienemmissä kaupungeissa tai kylissä asuvat sekä tilallisten lapset kokivat niukkuuden, taloudellisen tilanteen tai koulun sijainnin syyksi siihen, etteivät he pystyneet toteuttamaan haluamiaan siirtymiä koulutuksen suhteen. Esimerkeissä nostetaan esille muun muassa se, miten vanhemmat tarvitsivat apua tilan hoidossa, jolloin valmistuminen tarkoitti tilalle jäämistä, ja oman tulevaisuuden suunnittelu tai tavoittelu saattoi olla toissijainen asia. Toisaalta perheen varallisuuden puute saattoi tarkoittaa sitä, ettei kansakoulua pidemmälle edes pystytty kouluttautumaan. Eräs 1940-luvulla syntynyt kirjoittaa myös isän päätöksestä, joka esti pidemmälle kouluttautumisen:

”Kansakoulun päättymisen jälkeen isä ei antanut lapsille lupaa pyrkiä keskikouluun. Hän ei halunnut kasvattaa lapsistaan herroja vaan ainoastaan työn tekijöitä. Kaikki pojat käyvät ensin maanmieskoulun ja tyttö emäntäkoulun, sitten on vuorossa Kristillinen kansanopisto.” – 1940-luvulla syntynyt mies

”Nuoruus tänään”-sarjaan osallistujien kirjoituksissa korostuvat koulutuksen merkitys aikuisuuteen siirtymisessä. 1980–1990-luvulla syntyneet kirjoittajat kirjoittavat pitkälle kouluttautumisesta, ja tavoitteena heillä onkin usein korkeakoulututkinto. Tämä eroaa vanhemmista sukupolvista, joissa koulutuksen määrä oli vähäinen verrattuna nuorimpiin sukupolviin. Mahdollisuuksia koulutuksen suhteen on nykypäivänä paljon, ja opiskeluun liittyy kirjoittajien mukaan paine. Nuorten odotetaan kouluttautuvan yhä pidemmälle tänä päivänä, jolloin nuorilla on myös paineita omien opintojensa suhteen. 1980–1990-luvulla syntyneet poikkeavat muista sukupolvista suuresti juuri mahdollisuuksien ja edelleen pidentyneen opiskelun kautta. 1960-luvulla opinnot saatettiin lopettaa kansakoulun jälkeen ja lähteä töihin, mutta 2000-luvulla edes lukiotodistus ei yksinään välttämättä riitä työelämään siirtymiseen

Kaikki kirjoitukset eivät tarkastele aikuisuuteen siirtymistä tarkemmin, mutta nuoruutta itsessään kirjoituksissa tarkastellaan hyvin tarkasti. Nuoruuteen liittyviä muistoja koulusta ja kesälomista kuvaillaan tarkkaan. Osa kirjoituksista kuitenkin loppuu siihen, kun kirjoittaja mainitsee, miten pääsi kouluun. Se, että kirjoittaja lopettaa nuoruuteen liittyvän kirjoituksensa kouluun pääsemiseen, voidaan tulkita siten, että kirjoittaja myös ajattelee oman nuoruuden päättyneen ja aikuisuuden alkaneen. Erityisesti tämä tulee esiin korkeakouluun jatkavien kirjoituksissa. Korkeakouluun siirtyminen voikin näyttäytyä siinä mielessä aikuistumiselta, sillä tähän liittyy usein monia samanaikaisia siirtymiä: koulutukseen siirtyminen, kotoa pois muutto sekä omilleen muutto yksin tai toisen kanssa. Itsenäistyminen omista vanhemmista korostuu tässä siirtymässä erityisesti.

6.1.3 Muutto ja siipien levittäminen

Muutto omaan kotiin on yksi merkittävimmistä siirtymistä aikuisuuteen varsinkin nuoren itsenäistymisen ja riippuvaisuuden suhteen. Lapsuudenkodista pois muuttoa pidetään yhtenä ensimmäisenä aktiivisena siirtymänä aikuisuuteen. Aikaisemmissa tutkimuksissa tämän siirtymän nähdään muuttuneen jopa verrattavan vähän ikäkohorttien välillä. (Eurofound 2014.)

”Omasta mielestäni nuoruus loppuu siihen, kun pääsen pois vanhempien luota ihan omaan kotiin. Sen jälkeen olen aikuinen ja itse vastuussa kaikesta.” – 1990-luvulla syntynyt nainen

Muutto omaan kotiin merkitsee monelle nuorelle muutosta monella eri elämän osa-alueella. Omaan kotiin muuttamisen yhteydessä nuori joutuu ottamaan aikaisempaa enemmän vastuuta itsestään. Aikaisemmin nuori on ollut hyvin riippuvainen vanhemmistaan, mutta omaan kotiin muuttaminen tarkoittaa tietynlaista vapautta tämän suhteen. Vastuunottaminen näkyy esimerkiksi talouden hoitamisessa, kuten laskujen maksamisessa, mutta vapaus puolestaan omissa valinnoissa ja kodin sääntöjen suhteen. Omassa kodissa kukaan ei määrää, vaan vastuu kaikesta on itsellä.

Muuttoa lapsuudenkodista kuvataan kirjoituksissa jopa viimeisenä tai ratkaisevana siirtymänä kohti aikuisuutta. Kirjoituksissa liitetään tähän siirtymään juuri vastuunotto, itsenäisyys ja vapaus omasta elämästä, jotka koetaan olevan tärkeitä aikuistumisen merkkejä. Vastuunotto omasta taloudesta tarkoittaa usein sitä, että nuori joutuu hankkimaan töitä, jotta pystyy maksamaan vuokran ja muut yleiseen elämään kuuluvat kulut.

”Oli kuitenkin pakko ottaa askel tyhjyyteen, jättää lapsuudenkoti taakse, muuttaa omaan asuntoon. Tie edessä oli tyhjä, odotukset vähäiset, mutta halu itsenäiseen elämään valtava.” – 1970-luvulla syntynyt nainen

Edellä kirjoittaja kirjoittaa, kuinka omaan asuntoon muuttaminen tarkoitti juuri itsenäisen elämän alkamista, mutta samalla myös sitä, että nyt oli vapaa tekemään valintojen minkä tahansa suhteen. Kirjoittaja kuvaakin, kuinka omaan kotiin muuttaminen tarkoitti sitä, että tie oli edessä tyhjänä. Tällä voidaan viitata juuri siihen, miten mahdollisuuksia oli nyt paljon, mutta samalla, miten omaan kotiin muuttaminen voi mahdollistaa myös muiden siirtymien ja muutoksien tapahtumisen. Usein omaan asuntoon muuttaminen tarkoittaa myös sitä, että nuori käy läpi muitakin siirtymiä.

Muutto omaan kotiin tapahtuu usein esimerkiksi koulutuksesta toiseen siirtymisen yhteydessä. Monet kirjoittajat kirjoittavat, kuinka ovat muuttaneet omaan asuntoon toisen asteen opintojen jälkeen lähtiessä opiskelemaan korkeakouluun tai työelämään. Usein korkeakouluun lähteminen tarkoittaa muuttoa uuteen kaupunkiin, jolloin lapsuudenkodista poismuuttaminen tulee muutenkin ajankohtaiseksi. Näin samanaikaisesti tapahtuu monia siirtymiä ja muutoksia, jotka muuttavat nuoren identiteettiä ja statusta, ja siirtävät nuorta lähemmäs aikuisuutta ja aikuisen statusta.

”Mutta sitä ennen opiskellaan. Muutan vieraaseen kaupunkiin, Jyväskylään, riittävän kauas kotoa, jotta mahdun kunnolla levittämään siipiäni.” – 1970-luvulla syntynyt mies

Kuten edellä 1970-luvulla syntynyt mies kuvaakin, muuttoa lapsuudenkodista kuvataan ”siipien levittämisenä”. Tälle sanonnalle ei kirjoituksissa anneta tarkempia määrittelyjä. ”Siipien levittäminen” kuitenkin selkeästi liitetään lapsuudenkodista poismuuttoon, itsenäistymiseen ja vastuunottamiseen itsestä ja omasta taloudesta. Siipien levittämiseen liittyy usein myös ajatus siitä, että muutetaan pois kaupungista, jossa lapsuudenkoti sijaitsee. Näin pyritään saamaan välimatkaa omiin vanhempiin ja aloittamaan niin sanottu ”oma elämä”, jossa vanhemmat eivät ole samanlaisessa roolissa. Ajatuksen taustalla voi olla se, että mitä kauemmaksi vanhemmista ja lapsuudenkodista muuttaa, sitä helpompi on itsenäistyä ja ottaa vastuuta omasta taloudesta ja kodista. Toiseen kaupunkiin muuttaessa vanhempien apu ei ole aina saatavilla.

Mitä nuoremasta sukupolvesta puolestaan on kyse, sitä suuremmaksi nousee lukiosta valmistuminen ja koulutuksen perässä uuteen kaupunkiin muuttaminen merkitykseltään. Näissä kirjoituksissa ei juuri kirjoiteta niukkuudesta tai mahdollisuuksista, vaan toisen asteen koulutus tai korkeakoulutus näyttäytyi puolestaan jopa pakollisena. Korkeakouluja sijaitsee vain muutamassa kaupungissa, jolloin korkeakoulun perässä pois muuttaminen on normaalia nuorimmille sukupolville.

Vaikka vanhimmat sukupolvet kirjoittavat paljon niukkuudesta ja rajoitetuista mahdollisuuksista, korostuu näissä ikäluokissa kuitenkin muutto pois maalta esimerkiksi koulutuksen tai työpaikan perässä. Kaupungistuminen ja rakennemuutokset olivatkin vahvasti läsnä 1960-luvulla nuoruutta eläneiden elämässä, jolloin yhä useammat lähtivät kaupunkiin maalta (Savioja ym. 2000). Myös tässä aineistossa kaupungistuminen näkyy 1940-1960-luvulla syntyneiden nuoruudessa ja aikuisuuteen siirtymisessä. Erityisesti vanhimmat kirjoittajat kirjoittivat, kuinka suurimmissa kaupungeissa oli enemmän vaihtoehtoja esimerkiksi koulutuksen ja töiden suhteen, jolloin lapsuudenkodista poismuutto ja uuteen kaupunkiin omille muuttaminen tulivat ajankohtaisiksi, ja jopa pakollisiksi siirtymiksi oman aikuistumisen suhteen.

1970-luvulla syntyneiden kirjoituksissa lapsuudenkodista poismuutto ei välttämättä ajoitu minkään tietyn siirtymän yhteyteen. Monet kirjoittajat ovat kokeilleet siipien levittämistä jo aikaisemmin, ja muuttaneet esimerkiksi kesätöiden takia toiseen kaupunkiin yksin tai kaverin kanssa. Monella kirjoittajalla oli halu itsenäiseen elämään ja tämän kautta

aikuistumiseen, jolloin muutto omaan asuntoon näyttäytyi oikealta ratkaisulta. Tälle sukupolvelle muutto omaan asuntoon oli selkeä aikuisuuteen siirtymisen ja aikuistumisen merkki.

6.1.4 Vertaissuhteet

Eräs kirjoituksissa esiin noussut aikuisuuteen siirtymisen etappi liittyy vertaissuhteisiin, kuten parhaisiin kavereihin tai luokkatovereihin. Yleisesti ystävyysuhteiden merkitys on nuoruudessa tärkeä, mutta aikaisemmin parisuhteen lisäksi muita sosiaalisia suhteita ei ole juuri käsitelty aikuisuuteen siirtymistä tutkittaessa. ”Oi nuoruus 2011” -kirjoituskilpailun kirjoituksissa kuitenkin nousee niin ystävien kuin luokkatovereiden merkitys suureen rooliin nuoruudessa aikuisuuteen siirtymisessä.

”Ysiluokan lopussa kaikki kaverit ja tutut olivat hakeneet eri suuntiin opiskelemaan. Muille tuntui olevan itsestään selvää mitä heistä tuli isona. Minulle ei ollut. Ahdistuin, kun pakollinen valintapäivä lähestyi. En nähnyt itseäni missään ammatissa. --

Koska en keksinyt mihin hakisin opiskelemaan, päätin seurata hyvän ystäväni jalanjälkiä ja hain samaan kaupunkiin opiskelemaan kuin hän. Eri alaa kuitenkin.”
– 1980-luvulla syntynyt nainen

Nuoruudessa ollaan hyvin alttiita muiden mielipiteille ja tekemisille, ja usein ystävien tekemiset saattavat vaikuttaa siihen, mitä itse tekee tai ajattelee. Vertaissuhteista otetaan mallia omaan toimintaan ja päätöksiin. Nuoret usein vertaavatkin omia kokemuksia ja mahdollisuuksia samaan ikäryhmään kuuluviin. Aikuisuuteen siirtymisessä nuoret ottavat mallia vertaissuhteisiin esimerkiksi sen suhteen, mitä kuuluu tehdä ja mikä on oikea aika tehdä sen. (Holdsworth & Morgan 2005, 6.) Kirjoituksissa nouseekin esille, miten kavereiden muuttaessa uudelle paikkakunnalle koulun tai työn perässä, tai heidän perheellistyessä, on kirjoittaja myös itse joutunut tai ainakin tuntenut tarvetta aikuistua. Edellä 1980-luvulla syntynyt kirjoittaja toteaa, kuinka kavereiden lähtiessä opiskelemaan tuli myös itselle olo, että on pakko lähteä opiskelemaan ja keksiä, mitä haluaa tulevaisuudessa tehdä. Kirjoittaja toteaa, miten lopulta kaveri vaikutti tähän päätökseen, vaikka ala olikin eri.

Peruskoulun tai lukion jälkeen tuttu kaveriporukka on saattanut alkaa hajoamaan, kun ystävät ovat alkaneet muuttamaan uuteen kaupunkiin esimerkiksi opintojen tai töiden perässä. Tämä on saattanut nuoruudessa tarkoittaa usein yhden elämänvaiheen päättymistä

ja uuden alkamista. Nuoruudessa tuttu kaveriporukka tai yhteisö hajoaa usein aikana, johon liittyy myös monia muita elämäntilanteiden muutoksia tämän lisäksi. Kaveriporukka tai muuten turvallinen yhteisö on saattanut nuoruudessa olla hyvin tärkeä, jolloin tämän hajoaminen saattaa näyttäytyä tärkeänä askeleena kohti aikuisuutta.

”Tyttöystäväni raskaus keskeytettiin, vain minä tiesin. Toinen alkoi odottaa lasta aivan seurustelun alussa. Elämään alkoi tulla asioita, joihin oli pysähdyttävä. Me erkanimme kyliltämme kaupunkiin ja tapasimme viikonloppuisin tanssilavoilla ja toistemme luona.” – 1970-luvulla syntynyt nainen

Edellä kirjoittaja mainitsee ystäviensä perheellistymisen, jonka takia joutui itsekin pysähtymään ja miettimään omaa tulevaisuuttaan. Näiden myötä hän alkoi erkaantua ystävästä, ja samalla myös muutto kotikaupungista uuteen kaupunkiin tuli ajankohtaiseksi. Ystävien ja kaveriporukan kokemat siirtymät aikuisuuteen saattavat aiheuttaa myös oman siirtymisen aikuisuuteen tai muun seuraavan siirtymän kokemisen. Seuraavassa katkelmassa 1970-luvulla syntynyt mies puolestaan kokee ”bileiden” loppumisen ja ystävien pois muuton muuttaneen myös hänen käsityksiään heistä:

”Nuo maisemat säilyvät muistoina

Bileet on ohi, kaverit muuttaneet muualle

Heidät kaikki näkee nyt aikuisina

Elämä jatkuu ja oma rakas löytynyt rinnalle” – 1970-luvulla syntynyt mies

Omien ystävien tai muiden vertaissuhteiden siirtyminen aikuisuuteen aiheuttaa oman statuksen tai roolin muutoksen kirjoittajien omilla silmissä. Edellä kirjoittaja kuvaa, kuinka kavereiden muutto muualle aiheutti sen, että hän näki nyt heidät aikuisena. Kirjoittaja kuvaa, kuinka oma elämä kuitenkin jatkuu, ja tämän seurauksena löysi rakkaan rinnalleen, eli siirtyi myös itse lähemmäs aikuisuutta. Ystävien tai muiden vertaissuhteiden statuksen tai roolin muutos voi tarkoittaa myös oman statuksen ja roolin muutosta, johon on sopeuduttava uudessa tilanteessa. Tämä muutos myös voi usein johtaa aikuisuuteen siirtymiseen.

Varsinkin nuorimmat sukupolvet vertaavat omaa aikuistumisprosessiaan ystäviinsä tai muihin vertaissuhteisiin. Toisten nuorten tulevaisuuden suunnitelmat saattavat näyttäytyä nuorena selvemmillä, samaan aikaan kun omasta tulevaisuudesta ja siirtymistä ollaan vielä hyvin epävarmoja. Kirjoituksissa tämä saatetaan kokea jopa tilanteena, josta nuori ottaa paineita oman tulevaisuuden suhteen.

”Sitten on taas vieressäni istuvan Joonatanin kaltaisia, jotka hoitavat kaiken elämäänsä liittyvän tyylikkäästi kuin aikuiset. Joonatan asuu yksin, käy töissä, tekee kaikki läksyt ja sen lisäksi on mukava – oikea unelma!” – 1990-luvulla syntynyt nainen

Kun kaverit alkavat jo pikkuhiljaa valmistumaan, tulee nuorena itselle paineita tehdä myös samoin. Paineet aikuistumista kohtaan tulevat osin vertaissuhteista, jotka etenevät nuoren omaa tahtia nopeammin. Toiset asuvat omillaan ja käyvät töissä, kun toiset tässä vaiheessa vasta pohtivat omaa tulevaisuuttaan ja asuvat vanhemmillaan. Nuorimmat sukupolvet kuvailevat oloaan laiskaksi ja alemmuudentunteeksi, jos eivät itse pidä yllä samanlaista tahtia:

”Kateellisena olen kuunnellut koulussa, kuinka ihmiset puhuvat työvuoroistaan, ja ovat niin aikuisia. Mulla on kolmen tunnin päivät, eikä töitä. On samalla alemmuudentuntoinen ja laiska olo” – 1990-luvulla syntynyt nainen

Edellä kirjoittaja kuvaakin, kuinka vertaiset näyttäytyvät aikuisina heidän työskennellessä koulun ohella. Itse hän kokee itsensä laiskaksi ja alemmuudentuntoiseksi, kun omat päivät ovat lyhyitä, eikä hänellä ole töitä. Tässä yhteydessä myös työnteko näyttää aikuisuuden kriteeriltä, johon itse tulisi myös tähdätä opintojen yhteydessä. Samankaltaista vertaissuhteiden merkitystä aikuisuuteen siirtymisessä ei juuri nouse vanhempien sukupolvien kirjoituksissa. Vaikka vertaissuhteet ovat heillekin olleet tärkeitä aikuistumisprosessissa, eivät vertaissuhteiden kokemukset tai aikuisuuteen siirtyminen vaikuta kuitenkaan omaan siirtymään. Toisista on saatettu ottaa mallia, mutta 1970-1990-luvulla syntyneiden kirjoituksissa vertaissuhteiden rooli aikuisuuteen siirtymisessä korostuu eri tavalla, jolloin muiden päätökset ohjaavat omaa aikuisuuteen siirtymistä.

6.1.5 Työelämään siirtyminen

Työelämän on jo pitkään nähty olevan eräs kriteeri ja ehto aikuistumiselle ja aikuisuudelle. Siirtymä työelämään mahdollistaa monen muun siirtymän tai aikuisuuden kriteerin täyttymisen, kuten taloudellisen itsenäisyyden. “Oi nuoruus 2011” -kirjoituskilpailussa työelämää tuotiin paljon esille erityisesti silloin, kun kirjoittajat pohtivat omaa tulevaisuuttaan ja aikuisuutta. Oman alan löytäminen ja vakituinen työpaikka merkitsivät kirjoituksissa monelle kirjoittajalle aikuisuutta ja aikuistumista. Koulutuksesta työelämään siirtymistä on pidetty yhtenä tärkeimpänä siirtymänä aikuisuuteen, ja tämä on ollut myös nuorisotutkimuksessa tärkeä tutkimusaihe. Erityisesti sen merkitys on korostunut viimeisen parinkymmenen vuoden aikana, jolloin työelämä on kokenut muutoksia, ja näin vaikuttanut

myös työelämään siirtymiseen nuoruudessa. Työelämään siirtymisen nähdään vaikeutuneen, ja aiheuttaneen myös erilaisia ongelmia, kuten syrjäytymisriskin nuorten keskuudessa.

Työelämä näyttäytyy kirjoituksissa huolenaiheena. Työelämään siirtymiseen liittyvät valinnat alkavat jo hyvin nuorena, jolloin omaa tulevaisuutta ja työllistymistä tulee alkaa miettimään jo varhaisessa vaiheessa. Nuorena oma tulevaisuus ei kuitenkaan ole vielä varmaa, eikä monella kirjoittajalla ollut nuoruudessa vielä tietoa siitä, millaisessa työssä haluaisi tulevaisuudessa työskennellä. Nuoruudessa koetaankin paljon paineita oman tulevaisuuden suhteen. Tämä voi johtua siitä, että nuoruudessa joudutaan tekemään tärkeitä valintoja peruskoulusta lähtien oman kouluttautumisen suhteen. Jokainen koulutusvalinta antaa pohjan nuoren työelämään ja sinne siirtymiselle, ja samalla koko aikuisuuteen. Koska monet valinnat nuoruudessa ohjaavat nuoren tulevaa työelämää, voi lopulta työelämään siirtyminen näyttäytyä tämän takia monelle siirtymänä aikuisuuteen ja aikuisuuden kriteerinä.

”Koulut ja harjoittelujaksot loppuivat, sain vakituisen työpaikan ja tunsin olevani jo nuori aikuinen.” – 1950-luvulla syntynyt nainen

Kaikille kirjoittajille työelämään siirtyminen ei näyttäyty suoranaisesti aikuisuuteen siirtymisen viimeisenä etappina, mutta sen roolia kuitenkin korostetaan aikuistumisprosessissa. Sen voidaan nähdä olevan ensimmäinen askel aikuisuuteen, tai mahdollistavan loput siirtymät aikuisuuteen. 1960-luvulla syntynyt nainen kirjoittaa omasta aikuisuuteen siirtymisestään seuraavasti:

”Nuoruuden kypsyminen aikuisuuteen alkoi vähitellen vanhempieni jäädessä eläkkeelle ja yrityksen kokonaisvastuun siirryttyä minulle. Olin silloin peräti kaksikymmentäyksivuotias.” – 1960-luvulla syntynyt nainen

Monen nuoren ensimmäiset työelämäkokemukset syntyvät hyvissä ajoin ennen valmistumista koulusta ja lopullista työelämään siirtymistä. Ensimmäisiä työelämäkokemuksia saadaan kesätöissä tai osa-aikaisissa töissä, jotka voivat ajoittua jo peruskoulu-aikaan. Näilläkin töillä on tärkeä rooli aikuistumisessa, vaikka näiden ei vielä ajatella siirtävän nuorta aikuiseksi. Ensimmäisiä työelämäkokemuksia ei välttämättä pidetä aikuisuuteen siirtymisenä samalla tavalla kuin valmistumisen jälkeen työelämään siirtymistä. Kirjoittajat kuitenkin kirjoittavat, kuinka työ itse kasvattaa nuoresta aikuisen. Seuraavissa sitaateissa nouseekin esille, miten kesätyöt ja työnteko ovat kasvattaneet nuoren aikuiseksi.

”Kesätöitä sain paikalliselta opistolta siivoojana ja siellä sallivassa ilmapiirissä punktyttö oli kuin kotonaan, opetteli työntekimisen moraalialla, aikuistui vähitellen -ne 3 peräkkäistä kesää olivatkin onnellisimmat aikuisiän kynnyksellä!” – 1960-luvulla syntynyt nainen

”Hymähtelimme vähän vanhempien ihmisten puheille ja teoille ja aikuisuus tuntuikin silloin olevan valovuosien päässä. Töitä kuitenkin löytyy tekeväälle ja minäkin naulasin lautaa rakennuksilla monena kesänä aina lukion loppuun asti. Työ kasvatti teininretkusta miehen.” – 1950-luvulla syntynyt mies

Nuorena työkokemusta kertyy kesätöiden tai harjoittelujen kautta. Nämä ovat nuorille ensimmäisiä kokemuksia työelämästä, eivätkä edes pysyviä, mutta näyttäytyvät tästä huolimatta askeleena aikuisuuteen, tai ainakin tärkeänä kasvattajana aikuisuutta kohti. Vanhimmat sukupolvet painottavat perheen tilalla tehtyä työtä ja sen roolia aikuistumisessa. Kyseessä oli palkaton työ, jota tehtiin usein koulun jälkeen, viikonloppuisin ja kesäisin. Tämänkaltaisen työelämäkokemus luo suuren kuilun sukupolvien välillä, tai jopa samaan sukupolveen kuuluvien välillä sosioekonomisen aseman suhteen.

Vaikka ensimmäiset kokemukset työelämästä tulevat hyvin nuorena, on lopullisella työelämään siirtymisellä kuitenkin tärkeä rooli aikuisuuteen siirtymisessä. Ensimmäiset kokemukset työelämästä ovat olleet usein satunnaisia kesätöitä sellaisissa töissä, joita nuori on saanut. Koulutuksen jälkeen työelämään siirtyminen kuitenkin tarkoittaa sitä, että pääsee työskentelemään alalla, johon on kouluttautunut, ja joka tuntuu “omalta alalta”. Oman alan löytäminen voi liittyä oman identiteetin löytämiseen, ja näin ollen aikuistumiseen. Näin koulutuksen jälkeisellä työelämään siirtymisellä on suuri rooli aikuisuuteen siirtymisessä, vaikka ensimmäiset työkokemukset voivat olla jo vuosien takaa.

Työelämään siirtymiseen liitetään usein taloudellinen vapaus, ja myös kirjoituksissa tuodaan esille töistä saatu raha ja sen merkitys. Työstä saatua rahaa kuvataan ”omana rahana”, jolla nuori saa tehdä mitä itse haluaa. Se on itse ansaittua ja lisää nuoren omaa vapautta. Taloudellinen vapaus voikin usein tarkoittaa itsenäistymistä omasta perheestä, sillä ennen omia tuloja nuori on hyvin riippuvainen vanhemmistaan taloudellisesti. Työpaikasta saadut tulot voivat toimia hyvin tärkeässä roolissa nuoren aikuisuuteen siirtymisessä. Näillä tuloilla nuori voi muuttaa omaan asuntoon, mikä lisää nuoren omaa vastuuta ja itsenäistymistä.

Vaikka työelämään siirtyminen näyttäytyy yhtenä aikuisuuden kriteerinä, on sukupolvien kirjoituksissa kuitenkin eroja siinä, miten paljon työelämään siirtymisestä puhutaan eräänä aikuisuuteen siirtymisen merkinä. Erityisesti vanhimpien sukupolvien kirjoituksissa

työelämään siirtymistä ei juuri nosteta suurena askeleena esiin. Polku koulusta työelämään on voinut olla selkeä, vaikka ensimmäinen työ ei olisikaan vielä lopullinen oma työ. Työntekoon on myös totuttu nuoresta, tai jopa lapsesta, pitäen, eikä sen rooli näin ollen nouse esille yhtä suuresti kuin nuoremmilla tai 1970-luvun jälkeen syntyneiden kirjoituksissa. Vanhimmat sukupolvet voivat puhua työstä “pakkona”, ja töiden aloittaminen nuorena oli “normaalia”, oli kyse sitten vanhempien tilalla tai muualla tehdystä työstä. Työelämän rooli nuoruudessa korostuu erityisesti 1940-luvulla syntyneiden miesten kirjoituksissa:

”Töihinkin piti pyrkiä ja päästä. Sen ajan työ oli esimerkiksi lähettinä ja yleisenä apupoikana touhuamista. Jos onnistui vaikuttamaan ahkeralta ja oppivaiselta, saattoi saada ylennyksentapaisen harjoittelijaksi johonkin ammattityöhön. Se oli jonkinlaista etsikkoaikaa, sillä omaa elämäntehtävää ei aina ihan ensimmäisestä työpaikasta löydetty.” – 1940-luvulla syntynyt mies

Omaa kokemusta voidaan verrata nykynuorten kokemuksiin. 1940-luvulla syntynyt mies kirjoittaa, kuinka hänen työelämäänsä siirtyminen tapahtui nuorena 15-vuotiaana, mutta nykypäivänä kirjoittaja ei pidä tätä edes mahdollisena. Kirjoittajan mukaan työelämään siirrytään vasta parinkymmenen vuoden iässä, usein koulutuksen jälkeen.

”Siihen aikaan vuonna 1958 tulo työmarkkinoille oli täysin normaalia jo viisitoistavuotiaana, ellei henkilö jatkanut koulunkäyntiä. Nykyisin ei työmarkkinoille voi tulla niin nuorena, työhöntulo aika on nykyisin siinä liki parinkymmenen vuoden ikäisenä.” – 1940-luvulla syntynyt mies

Omien kokemusten vertaaminen nykynuorten kokemuksiin on tyyppillistä erityisesti työelämään siirtymisen suhteen. Vanhimmat sukupolvet kirjoittavat ymmärtävänsä sen, miten nykypäivänä työelämään siirtyminen näyttäytyy nuorille vaikeampana. Omaa työelämään siirtymistä pidetään helpompana kuin nykynuorien. 1960-luvulla työelämään siirtyminen olikin mutkattomampaa, sillä kansantalous oli kasvussa ja työvoimasta oli kysyntää (Savioja ym. 2000, 63).

Työelämään siirtyminen näyttääkin muuttuneen eri ikäryhmien kirjoitusten välillä. Päällimmäisin syy löytyy koulutuksesta, jonka vaatimuksista kirjoitin jo edellisessä koulutukseen liittyvässä kappaleessa. Vanhimmat sukupolvet kirjoittavat, kuinka ovat jo pienestä pitäen joutuneet tekemään töitä. Erityisesti tämä korostuu perheissä, joilla on ollut oma tila tai maatila hoidettavana. Samat sukupolvet myös kirjoittavat työelämään

siirtymisen helppoudesta. Töiden hankkimista kuvataan 1960–1970-luvulla helppona toisin kuin nykypäivänä tai laman aikaan 1990-luvulla.

Jo 1970-luvulla syntyneiden kirjoituksissa tulee esille työelämään siirtymisen vaikeutuminen. Tämän sukupolven työelämään siirtyminen sijoittuu 1990-luvun lama-aikaan, jolla nähtiin olevan vaikutusta myös työelämään siirtymisen suhteen. Töiden saaminen oli vaikeaa, ja monet haalivatkin mahdollisuuksien mukaan töitä. Työn perässä voitiin lähteä muualle, ja jopa kesätöitä lähdettiin tekemään Helsinkiin. 1980-1990-luvulla syntyneiden kirjoituksissa työelämään siirtymisellä ei puolestaan ole yhtä suurta roolia kuin edellisten sukupolvien kirjoituksissa. Työelämästä ja omista tulevaisuuden haaveista puhutaan, mutta käytännössä työelämään siirtyminen ei kuitenkaan monella ole vielä ajankohtaisena.

6.1.6 Parisuhde, avioliitto ja perheen perustaminen

Työelämään siirtymisen ja koulutuksen päättymisen lisäksi eräs tärkeimmistä aikuisuuteen siirtymistä ovat parisuhde, avioliitto ja perheen perustaminen. Lapsuudessa ja nuoruudessa vanhempien rooli on tärkeä, ja usein näissä elämänvaiheissa ollaan hyvin riippuvaisia vanhemmista ja heidän hoivastansa. Aikuisuuteen siirtyessä nuori kuitenkin alkaa pikkuhiljaa itsenäistymään vanhemmista, sekä alkaa perustamaan omaa perhettä, jonka kanssa jakaa kodin ja tulevaisuuden. Tähän kuuluu kumppanin etsiminen, eli parisuhteen perustaminen, minkä jälkeen tulee usein ajankohtaiseksi perheen perustaminen. (Furlong 2013.)

Parisuhde nousee kirjoituksissa hyvin isoon rooliin. Kirjoituksissa ei välttämättä keskitytä pelkästään yhteen parisuhteeseen, vaan kuvataan monia nuoruuteen liittyviä parisuhteita, olivat ne sitten lyhyitä tai pitkiä. Nämä näyttävät tärkeänä askeleena kohti aikuisuutta, vaikka eivät välttämättä ole kestäneet pidempään kuin nuoruusajan, tai vain muutaman kuukauden. Niiden rooli kirjoituksissa on kuitenkin merkittävä, joten niillä on varmasti ollut myös tärkeä rooli aikuistumisessa. Parisuhteen päättymiseen liittyviä sydänsuruja kuvataan kasvattavina ja opettavina, minkä jälkeen tietää, mitä haluaa tulevaisuudessa ja aikuisuudessa parisuhteelta. Parisuhteen siis nähdään kasvattavan kohti aikuisuutta, ja joillekin ensimmäinen parisuhde saattaa tarkoittaa aikuisuuden tai nuoruuden alkamista.

Omaan aikuistumiseen liitetään myös oma seksuaalisuus sekä seksi. Oma seksuaalisuus ja seksi tulevat erityisesti ajankohtaisiksi parisuhteen myötä. Kirjoituksissa kuvataan

ensimmäisiä seksuaalisia kokemuksia, kuten ensisuudelmaa tai neitsyyden menettämisestä, siirtymänä johonkin toiseen elämänvaiheeseen. Ensisuudelma liittyy usein nuoruuteen ja lapsesta nuoreksi siirtymiseen, mutta neitsyyden menettäminen liitetään aikuistumiseen. Kirjoituksissa voidaan jopa kuvata, kuinka neitsyyden menettäminen tarkoitti sitä, että nyt kirjoittaja oli aikuinen:

”Menetin neitsyyteni kotibileissä, mikä ei ollut ollenkaan se romanttinen ja upea kokemus, jota olin odottanut. Seuraavina päivinä pohdin omaa identiteettiäni moneen kertaan. Olinko nyt Aikuinen Nainen?” – 1950-luvulla syntynyt nainen

”Hän oli ensimmäiseni, mutta muistin sen hädin tuskin tapahtuneen. Olin pettynyt, mutta samaan aikaan helpottunut. Olen menettänyt poikuuteni. Nyt se oli tehty. Kaikki perustarpeet olen elämässäni tyydyttänyt ja kokenut kaiken ihmiselle oleellisen.” - 1980-luvulla syntynyt mies

Parisuhteen perustamisen jälkeen seuraavana askeleena on usein yhteen muutto. Osa kirjoittajista kirjoittaakin ensimmäisistä kokemuksista yhteisessä asunnossa poika- tai tyttöystävän kanssa. Yhteisessä asunnossa asumista kuvattiin “kodin leikkimisenä”. Itseä ei vielä mielletty aikuiseksi, vaan yhteinen asunto vaikutti jopa epätodelliselta.

Monet kirjoitukset saattavat päättyä siihen, miten he löysivät nykyisen kumppaninsa tai tulevan aviomiehen tai -vaimon. Kokonaisuudessaan kirjoitus ei välttämättä ole keskittynyt parisuhteisiin, mutta kirjoitus kuitenkin päätetään kumppanin löytymiseen. Näissä kirjoituksissa kumppanin löytyminen näyttäytyy nuoruuden loppumisena ja aikuisuuden alkamisena. 1950-luvulla syntynyt nainen lopettaa oman kirjoituksensa seuraavasti:

”Sen rakkauden myötä nuoruus vaihtui aikuisuuteen ja vanhemmuuteen, nyt melkein neljäkymmenen avioliittovuoden jälkeen myös isovanhemmuuteen.” – 1950-luvulla syntynyt nainen

Avioliittoa tai kihlautumista kirjoituksissa ei kuitenkaan juuri nosteta esille aikuisuuteen siirtymisenä tai yleisesti. Joukossa on vain muutama kirjoitus, jotka saattavat loppua avioliiton kuvaamiseen, ja tämän jälkeen kirjoittaja voi todeta, kuinka ”Nuoruus taisi loppua tähän” (1940-luvulla syntynyt nainen). Kirjoituksissa ei siis nouse esille avioliitto tai kihlautuminen aikuisuuteen siirtymisenä, vaan aikuisuuteen siirtymiseen liitetään kumppanin löytäminen, sekä tämän kanssa yhteen muuttaminen. Tämän kautta voisi päätellä, ettei avioliittoa tai kihlautumista nähdä aikuisuuteen siirtymisessä tärkeänä etappina tai siirtymänä, vaan avioliitto tai kihlautuminen on enemmänkin osa aikuisuutta. Kirjoituksissa sukupolvien välillä ei ole eroa siinä, kuvataanko avioliittoa tai kihlautumista aikuisuuteen siirtymisenä.

Avioliiton ja kihlautumisen sijaan perheen perustaminen nähdään hyvin tärkeänä siirtymänä aikuisuuteen. Poika- tai tyttöystävän kanssa yhteen muuttamisen jälkeen usein ajatellaan seuraavan askeleen olevan perheen perustaminen, eli lapsen tai lasten hankkiminen. Monet kuvaavatkin aikuisuuden ja vanhemmuuden välistä yhteyttä, jossa aikuistumisen nähdään tapahtuvan täysin samaan aikaan kuin vanhemmaksi ryhtymisen. Tällöin lapsen saaminen on nuoruuden viimeinen siirtymä kohti aikuisuutta, vaikka tätä ennen ei olisikaan koettu esimerkiksi työelämään siirtymistä. Kirjoittajat kirjoittavat, miten oma koulunkäynti saattaa olla vielä kesken, eikä kaikkia muita perinteisiksi siirtymiksi koettuja siirtymiä aikuisuuteen ole vielä tullut koettua, mutta tästä huolimatta vanhemmaksi tulo ja perheellistyminen ovat aikuistumisen viimeinen askel.

”Nuoruuteni katson päättyneen, 3. päivä elokuuta 1980 kello 18.00. Silloin olin lankoni kanssa ottamassa uimahyppykuvia. Olimme rakentaneet Kaikonlahden suulle lankusta poukkolaiturin, jolta hyppäsimme, kuvaaja istui veneessä. Kuvaukset keskeytyivät, koska järvellä nousi niin kova tuuli, että vene ei pysynyt paikallaan. Tuohon myräkkään päättyi kesän 80 ihmeelliset helteet ja seuraavana päivänä minusta tuli isä. Nuoruus oli päättynyt.” – 1950-luvulla syntynyt mies.

Toisaalta kirjoittajat ovat voineet jo ennen vanhemmaksi tuloa kokea itsensä aikuiseksi, mutta vanhemmaksi tulemistä kuvataan ”oikeana aikuisuutena”:

”Jos nuoruus alkoi ensimmäisistä rintaliiveistä, päättyi se imetyслиiveihin. Yhtäkkiä, toivotusti kylläkin, olin pienten kaksosten äiti. Alkoi oikea aikuisuus.” – 1960-luvulla syntynyt nainen

Edellä molemmat kirjoittajat kirjoittavat, kuinka vanhemmuus oli selkeä alku aikuisuudelle. Tämä on lähes ainoa elämäntapahtuma ja siirtymä, jonka kirjoittajat pystyvät tarkasti määrittämään ajallisesti aikuistumisessa, jopa tunnin tarkkuudella. Edellä 1950-luvulla syntynyt mies kertoo hyvin tarkan ajan minuutilleen sille, milloin hän kokee nuoruutensa päättyneen ja seuraavan vaiheen, eli aikuisuuden alkaneen.

Erityisesti 1950- ja 1960-luvulla syntyneet kirjoittavat aikuisuuden ja vanhemmuuden välisestä yhteydestä. Kirjoituksissa nousee ylös vastuu toisesta elämästä, jolloin on lähes pakko aikuistua, vaikka kronologisen tai sosiaalisen iän pohjalta ei vielä olisikaan aikuinen. Eräs 1950-luvulla syntynyt nainen kirjoittaa omasta sairaudestaan, joka ajoi hänet lopulta sairaalahoitoon. Nainen kirjoittaa, kuinka vietti koko nuoruutensa sairautensa vankina, ja miten se vaikutti kokonaisuudessaan hänen lapsuuteensa ja nuoruuteensa, sekä siihen, millaisena hän näkee itsensä. Kirjoittaja kirjoittaa, kuinka vasta raskaaksi tuleminen alkoi muuttaa hänen ajattelutapaansa, sekä samalla hänen tuli ottaa niskasta kiinni oman

sairautensa suhteen, sillä muuten tulisi vaikuttamaan myös lapseen. Vasta tämän jälkeen hän alkoi kokea itseään aikuiseksi.

Nuorimmista sukupolvista, eli 1980- ja 1990-luvulla syntyneistä vain harva on kokenut vanhemmuuden, ja nuorimmat 1990-luvun loppupuolella syntyneet eivät ole kokenet edes seurustelua. Tästä huolimatta monet tähän ikäluokkaan kuuluvat kirjoittavat perheen perustamisesta ja siihen liittyvistä haaveista. Perheen perustaminen nousi jopa suurempaan rooliin kuin parisuhde, vaikka parisuhteen voisi ajatella olevan ajankohtaisempi tälle ikäryhmälle. Huomattavaa kuitenkin on, että 1990-luvulla syntyneiden kirjoituksissa käsitellään näitä teemoja huomattavasti vähemmän kuin 1980-luvulla syntyneiden kirjoituksissa. Tämän voi nähdä johtuvan siitä, että 1990-luvulla syntyneet ovat kirjoituskilpailun aikaan olleet 12-20-vuotiaita, joille perheen perustaminen tai parisuhde eivät välttämättä ole olleet yhtä ajankohtaisia kuin 1980-luvulla syntyneillä. Myöskään 1980-luvulla syntyneille perheen perustaminen ei vielä ole ajankohtainen, mutta ajatus perheellistymisestä liitetään kuitenkin selvästi omaan tulevaisuuteen.

6.2 Aikuisuuteen siirtymisen kuvailut

Aikuisuuteen siirtymistä kuvaillaan kirjoituksissa hyvin monimuotoisesti – osa puhuu siirtymisestä negatiivisesti, toiset taas kuvaavat aikuistumista positiivisena ja hyvänä kokemuksena. Kuten elämänvaiheet yleisesti, on myös aikuisuuteen siirtyminen hyvin yksilöllinen kokemus siitäkkin huolimatta, että monet siirtymät ovat kollektiivisesti jaettuina nuorten keskuudessa. Kirjoituksissa kuitenkin nousee tietynlaisia kuvailuja aikuisuuteen siirtymisestä, jotka toistuvat kirjoituksista toisiin. Nuoruuden päättymisen ja aikuisuuteen siirtyminen herättää monissa kirjoittajissa samankaltaisia tunteita. Aikuisuuteen siirtymistä kuvataan kokeilemisena, mutta samalla epävarmana ja pelottavana. Toisille aikuisuuteen siirtyminen näyttää odotettavalta ja jopa elämän alkamisena, kun toiset puolestaan kirjoittavat ikuisen nuoruuden puolesta, eivätkä halua ikinä kasvaa tai tulla aikuiseksi.

Seuraavaksi lähden esittelemään näitä kuvailuja, joita kirjoituksissa nousee esille aikuisuuteen siirtymisestä. Vertailen jokaisessa kappaleessa samalla eri sukupolvien kokemuksia näiden kuvailujen suhteen.

6.2.1 Kokeilun kautta itsensä löytämistä

Nuoruus siirtymävaiheena aikuisuuteen tarkoittaa sitä, että nuoren tulee omaksua pikkuhiljaa aikuisuuteen kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Nuoruutta on tyypillisesti

kuvattu keskeneräisenä vaiheena, kun puolestaan aikuisuus näyttäytyy niin sanotusti ”valmiina elämänä”. Nuoren siirtyessä tähän aikuisuuteen ja ”valmiiseen elämään”, on ennen tyypillistä kokeilla uusia asioita ja etsiä omia, ja toisaalta myös yhteiskunnan, rajoja. Nuoruudessa opetellaankin pikkuhiljaa aikuisuuteen kuuluvia käytöstapoja. (Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2015.) Nuoruus on aikaa, jolloin nuori voi kokeilla asioita, mitä aikuisuudessa haluaa tehdä, esimerkiksi töiden suhteen. Kokeilulla usein viitataan asioihin, jotka saattavat olla nuorilta kiellettyjä, tai jotka aiheuttavat epävarmuutta. Myös perinteisistä siirtymistä saatetaan puhua kokeiluina, sillä näiden taustalla on pyrkimys etsiä ja kokeilla sitä, millaiseksi mahdollisesti haluaisi tulla aikuisena. Siirtymät eivät ole välttämättä lopullisia, vaan esimerkiksi työelämässä saatetaan kokeilla erilaisia työpaikkoja, jotta löytää sellaisen alan, jonne haluaa jäädä. Kokeilujen ja rajojen etsimisellä kuitenkin harjoitellaan omaa itsenäistymistä (Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2015).

Monet kirjoittajat kirjoittavat juuri omasta nuoruudestaan kokeilujen ja omien rajojen etsimisestä, johon kuuluu samalla oman itsensä etsiminen aikuistuesssa. Kirjoituksissa tuodaan erityisesti esille irtosuhteet, erilaisten koulutusten ja töiden kokeileminen sekä päihteet. Näihin kaikkiin liittyy kokeileminen ennen aikuisuutta ja juuri ”valmiiksi” tuleminen. Kokeilujen kautta pyritään löytämään oma polku sekä se, mitä tulevaisuudessa haluaa esimerkiksi parisuhteelta tai töiltä. Kirjoittajat nostavat kokeilut tärkeäksi osaksi aikuisuuteen siirtymistä. Kokeilut parisuhteissa, työpaikoissa tai esimerkiksi alkoholinkäytön suhteen jäävät kirjoittajien mukaan taaksepäin, kun yksilö kokee olevansa aikuinen ja valmis. Erilaisten kokeilujen voi nähdä olevan verrattavissa juuri siirtymiin. Niiden kautta löydetään itselle sopiva ammatti, parisuhde, tai jopa elämäntilanne, jotka ovat aikuisuuden erinäisiä kriteerejä.

”Nuoruus on tutustumista kaikenlaisiin asioihin, ja erityisen mielenkiintoista oli kaikki se, mikä on kiellettyä. Luojan kiitos siihen aikaan, 70-luvun alussa, ei vielä huumeita ollut pienellä paikkakunnalla.” – Nainen 1950-luvulla syntynyt

Edellä 1950-luvulla syntynyt nainen nostaa esiin kaikenlaisen ”kielletyn”, jolla voidaan tarkoittaa esimerkiksi alaikäisiltä kiellettyjä päihteitä. Päihteiden käyttö nostetaankin tärkeäksi kokeilun kohteeksi, jolla on oma roolinsa aikuisuuteen siirtymisessä. Erityisesti tämä nousee kirjoituksissa esille, kun viitataan omaan alaikäisyteen. Päihteet, kuten alkoholi ja tupakka, ovat kiellettyjä alaikäisiltä (Alkoholilaki 1102/2017; Tupakkalaki 549/2016), jolloin nämä saattavat omata tietynlaisen leiman aikuisten juttuna. Näiden

kokeileminen salaa vanhemmilta alaikäisenä avaa kirjoittajille niin sanotusti aikuisten maailmaa. Päihteiden käyttö nähdäänkin askeleena ”aikuisten maailmaan”:

”Tupakka tuli kuvioihin. Aluksi kokeilu oli vain jännittävää, askel aikuisten maailmaan, salaisuus, uskallus tehdä jotain kiellettyä.” - 1950-luvulla syntynyt nainen

Päihteiden käytön aloittaminen alaikäisenä on kirjoitusten perusteella hyvin yleistä, lukuun ottamatta 1940-luvulla syntyneitä ja kirjoitusten nuorimpia. Alkoholinkäyttö nostetaan myös eräänlaiseksi kriteeriksi aikuisuuteen siirtymiselle – ilman tätä ”pysyisi ikuisesti lapsena.”

”Menimme Merjan kanssa Meilahden Alkon eteen ja odottelimme aikamme kunnes paikalle tuli nuhjuisissa vaatteissa vanhempi mies joka kävi ostamassa meille punaviinipullon muutama markan hakupalkan vastineeksi. Pojat olivat kertoneet että jokaisen Alkon lähetyksellä oli tällainen mies, tarvitsi vain rauhassa odotella hetki. Tiesimme, että se mitä teimme, oli rikollista, mutta miten jännittävää se oli, kuinka rohkeita me olimmekaan ja pitihän sitä joskus viiniä oppia juomaan, muuten pysyisi ikuisesti lapsena.” – 1950-luvulla syntynyt nainen

Toisaalta myös se, että osasi juoda tai polttaa tupakkaa saattaa olla eräänlainen kriteeri aikuisuuteen. Nuorena päihteiden käyttöä voidaan vasta harjoitella, mutta aikuisena näitä ”osataan” jo käyttää. Näin ollen päihteisiin liittyvät kokeilut omaavat kohtalaisen tärkeän roolin aikuisuuteen siirtymisessä. Aikuisuuteen siirtyessä tulee osata juoda alkoholia ja tupakoida.

”Lukiolaisena olin jo aikuinen, omasta mielestäni. Osasin tupakoida, juoda kaljaa irvistämättä ja puhua niin härskejä, ettei kukaan olisi uskonut, kuinka kokematon olin.” - 1970-luvulla syntynyt nainen

Aikuisuuteen siirtymistä kuvaillaan aikana, jolloin pyritään löytämään oma itsensä ja oma paikkansa. Tämän suhteen kokeiluilla on suuri merkitys. Nuoruutta kuvataan aikana, johon kuuluu ”rakastumista väärin ihmisiin, paikan menettämistä, pakenemista” (Nainen 1980-luvulla syntynyt). Oman itsensä löytämistä pidetään lähes velvollisuutena, jotta nuori voi siirtyä aikuisuuteen ja ottaa oman paikkansa yhteiskunnassa. Nuoren on kokeiltava erilaisia asioita niin suhteiden, työelämän, koulutuksen kuin päihteidenkin suhteen, jotta löytää oman paikkansa.

”Minullakin on oikeus, lähes velvollisuus löytää omannäköinen paikkani elämässä. Alkaa levoton innostus lähteä sitä etsimään.” – 1970-luvulla syntynyt mies

Kokeilut, kuten päihteiden käyttö tai työelämäkokeilut, nousevat esille erityisesti 1950-1970-luvulla syntyneiden kirjoituksissa. 1940-luvulla syntyneiden kirjoituksissa nuoruuteen liittyviä kokeiluja aikuistumista varten ei juuri mainita. Kirjoituksissa voidaan kuvailla omia hölmöyksiä tai vanhempiin kohdistuvia kiusoja, mutta esimerkiksi alkoholinkäyttö ei näyttäyty aikuistumisprosessiin liittyvänä kokeiluna, eikä kokonaisuudessaan alkoholinkäyttöä 1940-luvulla syntyneiden kirjoituksissa mainita. Myös työelämään siirtyminen näyttäytyi suoraviivaisempana heille kuin muille sukupolville.

1970-luvulla syntyneet kirjoittavat oman itsensä etsimisestä ja löytämisestä. Nuoruus oli heille aikaa, jolloin monet olivat hukassa eivätkä tienneet oman tulevaisuutensa suuntaa. Nuorimpien sukupolvien kirjoituksissa puolestaan kokeilut voivat olla tällä hetkelläkin käynnissä, mutta tätä ei välttämättä kutsuta kokeiluksi. Voikin olla, että ajatus kokeilusta syntyy vasta myöhemmässä iässä, jossa tarkastellaan nuoruutta taaksepäin, ja ymmärretään erilaisten tehtävien ja asioiden merkitys kokeiluna oman itsensä löytämisessä ja aikuistumisprosessissa. Näissä kirjoituksissa ei siis puhuta yksittäisistä kokeiluista, mutta nostetaan kokeilut kaikkiaan tärkeään rooliin aikuisuuteen siirtymisessä. Kokeilut liitetään juuri oman itsensä löytämiseen ja omien rajojen kokeilemiseen. Kokeilujen kautta nuori niin sanotusti ”kehittää omaa identiteettiään ja muuttaa mieltään”, ja juuri se kuuluu nuoruuteen ja aikuistumisprosessiin.

6.2.2 Vapaus aikuistuessa

Aikuisuuteen siirtymisestä puhutaan kokeilujen lisäksi myös vapautena, joka liittyy läheisesti juuri kokeiluihin. Aikuisuuteen siirtyessä nuorella on vapaus kokeilla erilaisia asioita, ja samalla tehdä vapaasti omia valintoja. Tätä vaihetta kuvataan ajaksi, jossa ”maailma on avoin”. Tämänkaltainen vapaus tarkoittaa samalla myös itsenäistymistä, jossa nuori saa tehdä mitä itse haluaa ja olla kuka tahansa (Holdsworth & Morgan 2005, 152).

Vapaus liitetään esimerkiksi koulun päättymiseen, joka kirjoituksissa nousee ”elämää rajoittavaksi tekijäksi” tai jopa ”vankeudeksi”. Koulun päättymisen avaa uusia mahdollisuuksia elämän suhteen, mikä koetaan juuri vapautena. Nuoruus voi näyttäytyä erilaisten instituutioiden rajoittamana vaiheena, jossa esimerkiksi koulu ja perhe kontrolloivat nuorta ja hänen elämäänsä. Koulu asettaa arjella tietynlaisen päivärytmin, vanhemmat puolestaan kontrolloivat vapaa-aikaa esimerkiksi kotitöiden tai kavereiden näkemisen suhteen. Koulun loppuminen kuitenkin usein tietää vapaa-ajan lisääntymistä tai kotoa pois muuttoa, mikä lisää yksilön vapautta.

”Minulle koulun päätyminen merkitsi vapautumista vankeudesta. Kuitenkin vasta vuosia myöhemmin opin huolehtimaan itsestäni, syömään ja liikkumaan riittävästi ja kunnioittamaan itsessäni sellaisiakin piirteitä, jotka aiemmin herättivät muissa lähinnä arvostelua.” – 1960-luvulla syntynyt mies

Vapaus liittyy juuri nuoren omiin valintoihin, jotka tehdään omaa aikuisuutta varten. Koulu ja perhe on saattanut pitkään kontrolloida nuoren valintoja, mutta koulun päätyminen antaa nuorelle itselle mahdollisuuden valita oma tulevaisuuden polkunsä. Kaikilla kirjoituskilpailuun osallistuneilla ei nuoruudessa ollut tarkkaa suunnitelmaa tulevaisuudelle, mutta he saattoivat kokea sen jopa vapauttavana. Ilman suunnitelmaa pystyy kokeilemaan erilaisia aloja tai yleisesti aikuistumista vapaasti.

”Minulla ei ole poliittista kantaa eikä hyvää suunnitelmaa tulevaisuudelle. Papereitteni perusteella pääsen suoraan yliopistoon. On haikeaa, mutta vapauttavaa, kun koko elämä on edessä. Joillakin luokkakavereilla on valmis ohjelma, jota he lähtevät toteuttamaan. Valokuvaaja kehottaa meitä tyttöjä menemään naimisiin.” – 1950-luvulla syntynyt nainen

Monet kirjoittajat kuvailevat hetkeä, jolloin kokivat olevansa vapaita, valmiina kohti aikuisuutta. Tämä hetki saattaa olla esimerkiksi ylioppilasjuhlat tai ylioppilaskirjoitusten viimeinen koe. Usein vapauden tunne liittyy juuri koulutuksen päättymiseen tai lapsuudenkodista poismuuttoon. Näiden siirtymien jälkeen nuori on vapaa ja nuori voi alkaa tekemään omia itsenäisiä suunnitelmia oman tulevaisuuden suhteen. Vapaus liittyy aikuisuuteen siirtymiseen, jossa nuori on vihdoinkin itsenäinen ja saa tehdä omat päätöksensä. Seuraavassa sitaatissa 1970-luvulla syntynyt mies kuvailee tätä hetkeä seuraavanlaisesti:

”Tilanne on outo. 12 vuoden ajan yhteiskunta on riepottellut minua koulujärjestelmän läpi vaihtelevalla menestyksellä. Nyt yhtäkkiä kaikki on ohi ja olen... vapaa.

Niin ainakin uskottelin itselleni poistuessani viimeisestä yo-kokeesta.

Todellisuus kuitenkin hieroo muusta kertovia faktoja kasvoihini päivittäin. Äiti puhuu yliopistosta. Isä työstä ja tulevaisuudesta. Ja mikä pahinta: viimevuotiset kutsunnat muistuttavat olemassaolostaan. Minun on määrä astua palvelukseen tammikuussa” – 1970-luvulla syntynyt mies

Kirjoittaja kuvaa vapauden tunnetta, mutta kuitenkin samalla toteaa sen, miten oma tulevaisuus on myös vasta edessä, jolloin tunne vapaudesta ei välttämättä ole kestävä. Toisen asteen koulutuksen loppuminen ei tarkoita suoraan vapautumista koulujärjestelmästä ja siirtymistä vapaaseen aikuisuuteen. Edellä kirjoittajakin kuvaa, miten lukion jälkeen eteen tulevat korkeakouluopinnot, armeija, työelämä ja tulevaisuus. Miehillä erityisesti armeijan

nähdään olevan tärkeä vaihe aikuisuuteen siirtymisessä, mutta samalla se koetaan rajoittavana tekijänä: se on pakollinen vankilan uhalla.

Vapaus aikuisuuteen siirtymisen kuvailuna nousee monessa kirjoituksessa esille sukupolvea katsomatta. Nuoruus on usein hyvin sidoksissa instituutioihin, jolloin aikuisuuteen siirtyminen ja tähän liittyvät siirtymät irrottavat nuorta näistä instituutioista, ja antavat nuorelle itselle vapauden valita oma polkunsu tulevaisuuden suhteen. Aikuisuuteen siirtyessä instituutioiden ei ajatella enää samalla tavalla kontrolloivan elämää, vaikka usein instituutioiden rooli ei suinkaan poistu tässä elämänvaiheessa, vaan instituutiot voivat vaihtua tai muuttua muotoa.

Vaikka vanhimmat sukupolvet kirjoittavat mahdollisuuksista oman tulevaisuuden suhteen, ja miten perheen sosioekonomisella asemalla on vaikutusta siihen, millainen lapsuus ja nuoruus muodostuu. Aikuisuuteen siirtymistä 1940–1950-luvulla syntyneet kuitenkin pitävät tietynlaisena vapautena, jossa ovet ovat avoimena tulevaisuutta varten. Vanhemmista irrottauduttiin, mikä tarkoitti sitä, että oli nyt vapaa päättämään oman polkunsu. Toisaalta vapaus liittyy näissä kirjoituksissa myös rippikouluun, jonka suorittaminen mahdollisti vapauden muun muassa seurustelun ja tanssin suhteen.

6.2.3 Statuksen muutos ja vastuu

Koivusilta ja Rimpelä (2000, 158) nostavat yhdeksi siirtymäksi niin sanotun ”statuksen muutoksen”. Nuoren siirtyessä aikuisuuteen muuttuu hänen roolinsa sekä odotukset, joita häneen asetetaan. Aikuisuuteen siirtyessä tulee omata aikuisuuteen kuuluvat normit ja odotukset liittyen esimerkiksi käytökseen, kun nuoruus näyttäytyy aikuisuuteen liittyvien roolien valmentautumisena (Nurmi 2008, 256). Tämän kaltaisesta statuksen ja oman roolin muutoksesta kirjoittavat myös kirjoituskilpailuun osallistuvat. Kirjoittajat kirjoittavat, kuinka aikuisuuteen siirtymisessä tulee läsnä juuri tämä muutos; nuoren on omaksuttava uusi status ja rooli yhteiskunnassa ja omassa elämässään. Elämäntilanne muuttuu, samoin elämäntyyli. Nuori saattaa siirtyä koululaisesta työläiseksi, muuttaa vanhempien luota yksin, tai perustaa perheen. Nämä kaikki siirtymät aiheuttavat myös sen, miten nuori joutuu oman roolimutoksen ja statusmuutoksen eteen.

”Ketään teini-ikäistä ei katsota kieroön, jos hän oksentaa humalassa, itkee poikien perään tai kapinoi tupakoimalla salaa. Aikuisena sen sijaan pitäisi tietää jo omat rajansa, käyttäytyä sisvistyneesti ja ottaa vastuu teoistaan.” – 1990-luvulla syntynyt nainen

Nuoruuteen ja aikuisuuteen liittyy omanlaisiaan odotuksia ja normeja. Nuorilta hyväksytään niin sanotusti kokeilevaa käytöstä, jossa vielä etsitään omia ja toisten rajoja. Aikuisilta puolestaan odotetaan jo tietynlaista normien mukaista käytöstä. Kirjoituksissa nousee esille, kuinka nuoruus näyttäytyy aikana, jossa kokeilut sallitaan, ja omista mokistaan saa paljon anteeksi oman iän ja nuoruuden takia. Erityisesti esille nostetaan alkoholinkäyttö ja parisuhde, joihin liittyy nuorten ja aikuisten keskuudessa erilaisia odotuksia. Edellä sitaatissa kirjoittaja kuvaakin alkoholinkäyttöön liittyviä odotuksia nuoruudessa ja aikuisuudessa. Eräs 1960-luvulla syntynyt nainen kirjoittaa nuoruudesta eräänlaisena välivaiheena, jossa ollaan matkalla kohti aikuisuutta, mutta siihen liittyviä velvollisuuksia ei välttämättä vielä haluta kohdata. Esimerkkinä hän mainitsee kotona asumisen ja valmistumisen, jonka jälkeen nuori on ikään kuin itsenäistymisen ja riippuvaisuuden välimaastossa.

Statuksen muutokseen liittyy myös vastuun ottaminen itsestä tai muista – status muuttuu riippuvaisesta nuoresta riippumattomaan ja vastuulliseen aikuiseen. Myös kirjoituksissa nuoruutta kuvataan aikana, jolloin joutuu ottamaan enemmän vastuuta itsestään. Erityisesti koulun päättymisen ja valmistumisen näyttäytyvät aikana, jolloin joutuu itse pohtimaan omaa tulevaisuuttaan itsenäisesti. Vastuun lisääntyminen tarkoittaa myös itsenäistymistä vanhemmistaan ja muusta tutusta ympäristöstä.

Aikuisuuteen liittyvä vastuu voi liittyä niin itsen, omaan lapseen kuin esimerkiksi työpaikkaan. Kirjoittajat kuvaavat, kuinka nuoruus oli hyvin vastuutonta aikaa tai aikaa, jolloin vasta vastuuta alkoi ottamaan. Säännöistä ei välttämättä välitetty, eikä joutunut huolehtimaan muusta kuin itsestään, jos edes siitä, sillä vanhemmat hoitivat katon pään päälle sekä ruuan pöytään. Itse piti huolehtia koulusta. Seuraavassa sitaatissa kirjoittaja kuvaakin nuoruutta aikana, jolloin aletaan ottamaan vastuuta ja irtautumaan vanhemmistaan.:

”Nuoruus on sitä, että ottaa itsestään enemmän vastuuta. Saa ja pystyy tekemään päätöksiä, jotka vaikuttavat omaan elämään. Pystyy irtautumaan vanhemmistaan, huolehtimaan itsestään ja ihmissuhteistaan, tekemään työtä tai opiskelemaan itsenäisesti. Sitä kaikkea tunsin voivani tehdä. Tiesin, ettei mikään olisi enää samanlaista tämän jälkeen.” – 1950-luvulla syntynyt nainen

Vastuun ottaminen ja saaminen yhdistetään myös omatoimisuuteen. Eräs kirjoittaja kuvaa omaa aikuisuuteen siirtymistä erilaisten instituutioiden ja palvelujen kautta, kun niiden käyttö tulee ensimmäistä kertaa konkreettisesti esille aikuisuuteen siirtyessä. Näihin liittyy erityisesti omatoimisuus. Ennen vanhemmat ovat saattaneet hoitaa erilaisten palveluiden

kanssa asioimisen, kuten pankin tai lääkärin, mutta nuoren siirtyessä aikuisuuteen tulee vastuu näistä nuorelle itselleen. Tämän kaltainen omatoimisuuden lisääntyminen aikuisuuteen siirtyessä viittaa myös itsenäistymiseen.

Sukupolvea katsomatta aikuisuuteen siirtyessä koetaan statuksen muutosta muun muassa itsenäisyyden ja vastuun ottamisen suhteen. Status vaihtuu aikuiseksi pikkuhiljaa, jolloin myös nuoren käytöksen, toiminnan ja elämän on muututtava kokonaisuudessaan aikuisille ominaiseksi.

6.2.4 Kasvukivut; epävarmuuden, pelon ja häpeän tunteet

Aikuistumista kuvataan usein epävarmuutena tai pelkona. Eräs kirjoittaja lisää aikuistumiseen vielä häpeän tunteen, ja kuvaa näitä niin sanottuina kasvukipuina. Epävarmuuden tunne aikuistumiseen siirtymisessä ei ole tutkimuksissa vieras aihe. Ulrich Beckin mukaan epävarmuus nähdään erityisesti nykyisen yhteiskunnan ongelmana, jossa korostetaan yksilön omaa asemaa. Mahdollisuuksia on paljon, ja valinnat tehdään yksilöllisesti riippumatta muista. (Raitanen 2001, 203) Yksilön on tehtävä yksin valintoja ja otettava riskejä aikaisempaa enemmän myös nuoruudessa, minkä takia epävarmuuden tunne on lähes normaalia nuoruudessa. Kirjoituksissa epävarmuus liitetään myös aikuisuuteen siirtymiseen, koska nuoruudessa oma elämäntilanne ja status ovat muutoksessa. Nuori joutuu jättämään tutun ja turvallisen nuoruuden taakse siirtyessään aikuisuuteen.

Epävarmuus tulevaisuudesta on viime aikoina yhdistetty juuri nykyajan nuoriin, ja usein syytä on etsitty työelämään siirtymisestä. Työelämään siirtyminen saattaa nykyisin nuorille näyttäytyä epävarmalta ja vaatimukset korkeilta, sillä työelämään on tullut yhä uusia muotoja. Nuoret joutuvat osaksi epävarmoja ja lyhytaikaisia työsuhteita, jotka tarkoittavat esimerkiksi lyhytaikaisia sijaisuuksia tai määräaikaisia työsopimuksia. Vakituisen työpaikan saaminen on vaikeaa, jolloin työpaikkaa voi joutua vaihtamaan sopimusten päätyttyä. Toisaalta työpaikan saaminen voi olla pitkä prosessi – valmistumisen jälkeen ensimmäisen työpaikan saamisessa voi mennä jopa vuosi. (Eurofound 2014) Ajatus lyhytaikaisista ja epävarmoista työpaikoista voi lisätä nuorten epävarmuutta kokonaisuudessaan tulevaisuutta kohtaan.

Vaikka epävarmuus yhdistetäänkin erityisesti nykynuoriin, ei aikuistumiseen liittyvä epävarmuus ole uusi ilmiö. Omaan tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta nuoruudessa on löydetty myös aiemmin tutkimuksissa, ja erityisesti epävarmuus omasta tulevaisuudesta

kohdistuu tyttöihin (Mustonen ym. 2013). Pelko ja epävarmuus omasta tulevaisuudesta ja aikuisuudesta löytyy tässä tutkielmassa lähes jokaisen sukupolven kirjoituksessa. Nämä tunteet eivät kuitenkaan suoranaisesti liity työelämään, vaan suurin pelko on koulutukseen liittyvät ongelmat. Työelämäkin tuodaan esille, mutta nuoruudessa epävarmuus ja pelko tulevaisuudesta kohdistuu varsinkin hetkeen, kun koulu, kuten peruskoulu tai lukio, loppuu:

”Nuoruuteni taitekohtana, sinä kesänä, oli kaikki tuttu takanapäin: koti, koulu ja lapsuus. Edessä ammotti vain pelottavaa tyhjää. Ahdistus tulevaisuudesta kävi joskus henkeen, en tiennyt mitä lähteä opiskelemaan syksyllä. Yrityskin ajatella, että opiskelisin yhtä ja samaa seuraavat neljä vuotta kuristi kurkkua. Mistä minä tiesin mihin ammattiin halusin? Viisi ällää ylioppilastodistuksessa sai vanhempani kyyneliin, mutta minut entistä pelokkaammaksi. Saisinko edes töitä opiskelujen jälkeen, millä maksaisin opintovelat?” – Nainen 1950-luvulla syntynyt

Edellä kirjoittaja kuvaa, miten kaikki tuttu loppuu lukiosta valmistumisen myötä – seuraavana edessä on uusi vaihe ja oma koti. Lukion päättymisen tarkoittaa sitä, että nuori joutuu itse tekemään omat päätöksensä tulevaisuutensa suhteen. Kirjoittaja kuvaa, kuinka *”Edessä ammotti vain pelottavaa tyhjää.”* Aikuisuutta ja tulevaisuutta ohjaavat valinnat tulevat eteen, ja hän saa itse valita oman suuntansa. Kirjoittaja näkee epävarmana koulutukseen liittyvät valinnat, mutta samalla nostaa huolekseen myös työelämän ja opintovelkojen maksamisen.

Samankaltainen pelko ja epävarmuus kohdistuu myös korkeakoulun päättymiseen kuin lukion päättymiseenkin. Edellä kirjoittaja mainitsikin opintovelat, joita kertyy opintolainan myötä korkeakouluopinnoista. Huoli ja pelko on siinä, saako työtä opintojen jälkeen, jotta pystyy maksamaan pois tämän lainan. Pelkoa saattaa aiheuttaa myös työasiat, kuten oma motivaatio omaa alaansa kohtaan. Pelot ja epävarmuudet eivät kuitenkaan liity pelkästään koulutukseen ja työelämään, vaan kokonaisuudessaan aikuisuuteen siirtyminen saattaa aiheuttaa epäilyksiä ja pelkoja. Kaikki tuttu ja turvallinen, kuten kaveripiirit ja ympäristöt, saattavat muuttua aikuisuuteen siirtyessä.

Pelko ja epävarmuus johtuu erityisesti siitä, että nyt valmistuttuaan ja työelämään siirtyessä on oma elämä niin sanotusti ”omissa käsissä”:

”Ja siinä ovat vasta työasiat. Jäävuoden huippu. Koko elämäni on nyt minun ja vain minun käsissäni. Enää en voi kysyä opettajalta tai kouluttajalta neuvoa, jos kohtaan ylitsepääsemättömältä vaikuttavia ongelmia. Minun on ratkaistava se itse, omien taitojeni ja kontaktieni avulla.” – 1970-luvulla syntynyt nainen

Ennen valmistumista ja työelämään siirtymistä nuorella on ollut pitkään selkeä instituutio ympärillään lapsesta lähtien. Nuori on jo toisen asteen ja korkeakouluopintojensa suhteen tehnyt isoja valintoja, mutta edellä kirjoittaja toteaa, miten tähän saakka on saanut opettajalta tai muulta kouluttajalta tukea omien ongelmiansa kanssa.

”Koulu ja vanhemmat huolehtivat kaikesta, eikä tarvitse itse mieltää mitään. Nyt on pakko ajatella omilla aivoilla, ja totutella ajatukseen että pikkuhiljaa itse huolehtii elämästään. Koulu ei olekaan enää se elämän keskipiste, ja on hankalaa mieltää, mitä tilalla voisi olla.” – 1990-luvulla syntynyt nainen

Koulua ja vanhempia pidetään myös huolehtijoina, jolloin nuoruudessa ei tarvinnut itse huolehtia mistään. Valinnat voidaan lähes tehdä nuoren puolesta, kun vanhemmat ja koulu ohjaavat nuorta ja tämän valintoja. Valmistumisen myötä nuori on puolestaan yksin valintojensa kanssa, mikä näyttäytyy pelottavana ja suurena vastuuna. Sama ajatus liittyy myös itsestä huolehtimiseen, joka valmistumisen myötä tulee yksilön omalle vastuulle. Vastuu omasta elämästä on täysin omissa käsissä, mikä puolestaan tarkoittaa yhden aikuisuuden kriteerin täyttymistä (esim. Arnett 2004).

”Pelkoni tulevaisuudesta oli ehkä aiheellinenkin: senaikainen jengimme hajosi kuka minnekin sen kesän jälkeen, opiskelu, työelämä ja perheellistyminen alkoi.” – 1950-luvulla syntynyt nainen

Pelkoa lisää epävarmuus omasta tulevaisuudesta, sekä samalla kaiken tutun ja turvallisen loppuminen. Edellinen kirjoittaja kirjoittaa omassa kirjoituksessaan myös siitä, miten hän kokee oman pelkonsa olleen aiheellinen, sillä juuri tämän kesän jälkeen oma vanha kaveriporukka hajosi, ja jokainen lähti omille poluilleen. Hän kuvaa sitä, miten tämän kesän jälkeen alkoivat opiskelut, työelämä ja perheellistyminen.

”Yritän näytellä innostunutta isän ja itseni mieliksi. Pelottaa. Syksyllä tämä kaikki jää.” – 1950-luvulla syntynyt mies

Vaikka sukupolvien välillä ei paljoa ole eroja kuvailujen suhteen, nousee epävarmuuden tunne erityisen suureen rooliin kirjoituksissa nuorimmilla sukupolvilla, eli 1980-1990-luvulla syntyneiden joukossa. Nämä sukupolvet kirjoittavat hyvin yksityiskohtaisesti omista epävarmuuksistaan ja peloista omaa tulevaisuuttaan kohtaan. Epävarmuudet liittyvät erityisesti koulutukseen, niin peruskoulun kuin lukion jälkeiseen koulutukseen, sekä siihen, mitä tulevaisuudessa haluaa tehdä. 1980-1990-luvulla syntyneiden kirjoitukset poikkeavat vanhempien sukupolvien kirjoituksista myös niiden synkkyudessa ja epätoivossa. Omaan

tulevaisuuteen suhtaudutaan hyvin epävarmana ja pelokkaana, läsnä on jopa epätoivo omaa tulevaisuutta kohtaan.

Nuorimmat sukupolvet, eli 1980-1990-luvulla syntyneet nostavat erääksi epävarmuuden tekijäksi valinnan vaikeuden. He kuvaavat, kuinka mahdollisuuksia on monia aina opinnoista ja työelämästä lähtien, mikä nuorille näyttäytyy valinnan vaikeutena. Samankaltaisia valinnan vaikeuksia ei löydy vanhempien sukupolvien kirjoituksista, ja tämän nähdäänkin olevan nykyisin nuorten eräänlainen ongelma. Nuorilla on enemmän vaihtoehtoja aikaisempiin sukupolviin verrattuna. (Furlong & Cartmel 2007, 9.)

Vaikka 1980- ja 1990-luvulla syntyneiden kirjoituksissa korostuu epävarmuus ja pelko aikuisuuteen siirtymisessä, voi tämä johtua siitä, että tämän sukupolven kirjoittajat elävät tällä hetkellä näitä hetkiä, jolloin siirtyminen aikuisuuteen on ajankohtainen esimerkiksi peruskoulun tai lukion päättymisen takia. Heille nämä tunteet ovat tällä hetkellä läsnä, kun puolestaan vanhemmat sukupolvet muistelevat nuoruuttaan vuosia tai vuosikymmeniä taaksepäin, jolloin tämän kaltaiset epävarmuuden tunteet saattavat olla jo hävinneet muistista.

Epävarmuuden ja ahdistuksen päättymisen näyttäytyy kirjoituksissa aikuisuuteen siirtymisenä, tai etappina, jolloin nuori on saavuttanut aikuisuuden. Epävarmuus ja ahdistus liittyy usein siirtymiin, kuten koulutukseen, mutta näiden valintojen jälkeen elämän nähdään tasaantuvan ja rauhoittuvan. Aikuisuutta onkin usein kuvattu tasaiseksi ja turvalliseksi elämänvaiheeksi, kun nuoruuteen puolestaan liitetään kasvua ja kehitystä. Tämän myötä juuri epävarmuuksien poistuminen ja turvallisuuden tunne voivat näyttäytyä aikuistumisena.

6.2.5 Aikuisuuteen siirtyminen matkana ja selviytymistarina

Vaikka aikuistumista kuvataan pelottavana ja turvattomana vaiheena, on kirjoituksissa havaittavissa myös täysin toisenlaisia kokemuksia. Eri sukupolvet kuvailevat aikuisuuteen siirtymistä matkana, elämän alkamisena tai loppuna, tai jopa selviytymistarina. Polku- ja matkakuvailuissa aikuisuus näyttäytyy määränpäänä tai päätepisteenä, jota varten tulee käydä tietynlaisia ja pakollisia siirtymiä ja muutoksia lapsuuden ja nuoruuden aikana, ennen lopulliseen päämäärään eli aikuisuuteen siirtymistä. Selviytymistarina puolestaan kuvaa sitä, kuinka jokaisen on käytävä nuoruus läpi ennen vakaata ja tasapainoista aikuisuutta. Molemmissa kuvailuissa pyritään pääsemään johonkin uuteen elämänvaiheeseen, jättäen

vanha taakse. Näissä kirjoituksissa aikuisuus näyttäytyy jopa tavoiteltavalta, mikä aikaisempien tutkimuksien valossa näyttää uudelta ilmiöltä (esim. Hoikkala 1993).

Potku- ja matkakuvailuissa nousee erilaisia kokemuksia ja tunteita esiin. Toiset etenevät matkaa innolla eteenpäin, toiset kokevat tietyt polut ja matkat pakollisina, jotta muut siirtymät voivat tapahtua matkalla aikuisuuteen. Polku- ja matkakuvailu liittyy kirjoittajilla myös siihen, että nuoruudessa näyttäytyy monia erilaisia suuntia, joihin lähteä. Jokainen nuori rakentaa oman polkunsä omien resurssien mukaan, eikä olemassa ole enää samalla tavalla määriteltyä polkua kuin esimerkiksi 1900-luvun alussa (Aapola & Ketokivi 2005, 26). Eräs 1990-luvulla syntynyt kuvaakin valmistumisestaan sen kautta, kuinka hänellä oli ”*erilaisten polkujen kirjo edessään*”. Hän oli tilanteessa, jossa voi lähteä minne suuntaa tahansa, tie oli auki. Erityisesti lukiosta valmistuminen tarkoitti monelle oman maailman aukeamista, jolloin mahdollisuuksia on monia, ja voi itse valita oman tulevaisuuden suunnan. Määränpäänä monella on kuitenkin selkeästi perinteisten siirtymien kautta aikuisuus.

Toisin kuin välttämättä matka- tai polkukuvailussa, kuvataan selviytymistarinassa nuoruutta ikävänä ajanjaksona, johon liittyy tiettyjä velvollisuuksia ja kokeiluja, jotka jokaisen nuoren on koettava ennen aikuisuutta. Nuoruuteen liitetään uusia siirtymiä, jotka näyttäytyvät pelottavina, mutta jotka jokaisen on koettava tästä huolimatta. Näiden siirtymien jälkeen alkaa kuitenkin aikuisuus, joka näyttäytyy nuoruutta parempana elämänvaiheena, ja tämän takia odotettavalta.

”Aikuisuus on nuorelle ihmiselle kuin odotusten täyttymys, ainakin minulle se oli sitä.” –1960-luvulla syntynyt nainen

Eräs kirjoittaja kirjoittaa omasta sosiaalisesta nuoruudestaan, joka on aiheuttanut paljon paineita ja surua nuoruudessa. Nuoruus näyttäytyy hänelle juuri sosiaalisena elämänvaiheena, jossa nuoren odotetaan käyttäytyvän tietyllä tavalla ja omaksuvan tietynlainen rooli. Nuoruudessa hän käy läpi monia siirtymiä, jotka ovat jokainen näyttäytyneet hyvin stressaavina hänelle, sekä aiheuttaneet paljon paineita. Siirtymien moninaisuus nuoruudessa on aiheuttanut kirjoittajalle sen, että hän ajattelee nuoruutta vain väliaikaisena vaiheena, josta on vain selvittävä. Hän kirjoittaa, kuinka odottaa tämän elämänvaiheen jälkeistä aikuisuutta, jossa elämä on tasapainoisempaa, eikä suuria muutoksia ole jatkuvasti. Nuoruudessa sosialisatio on vielä suurta, mutta aikuisuudessa

yksilön ajatellaan jo integroituneen yhteiskuntaan, ja olevan niin sanotusti ”valmis” tai ”ehjä” (Raitanen 2001).

”Halusin itse olla vastuussa itsestäni, elämästäni ja ruumiistani. Kaikessa kamaluudessaan kaikki, mitä koin ja tein, jättivät kuitenkin minulle selviytyjän olon. Selvisinhän nuoruudesta hengissä.” – 1970-luvulla syntynyt nainen

Selviytymistarina näyttäytyy aikuisuuteen siirtymisessä myös sen suhteen, että monet kokevat juuri nuoruudesta aikuisuuteen siirtyessään löytäneen itsensä ja oman paikkansa. Löytäminen voi liittyä myös siihen, että kokee vihdoin itsensä itsenäiseksi, omaksi ja ”irrationalseksi ihmiseksi”. Nuoruus on elämänvaiheena itsensä etsimistä ja kokeilua, mikä voi osaltaan lisätä pelkoa ja epävarmuutta, jolloin aikuisuus näyttääkin vaiheelta, jonne ollaan näiden kokeilujen ja etsimisten kautta selvitty. Määränpäänä on aikuisuus, tai toisaalta elämä, jossa kaikki on nuoruudesta tarkasteltuna valmista. Tämän kaltainen ”valmis aikuisuus” ja ”keskeneräinen nuoruus” ovat hyvin yleisiä ajattelutapoja eri sukupolvien kirjoituksissa. Kirjoituksissa ei tätä välttämättä suoraan mainita, mutta valmiuteen ja määränpäähän liitetään juuri aikuisuuteen liitetyt kriteerit.

”Summa summarum: olin ehkä oikealla tiellä, ainakin matkalla jonnekin. Niitä ja näitä muistelllessani matka vierähti nopeasti, varsinkin kun kaverinani oli ostettu rakkaus alkosta.” – 1950-luvulla syntynyt mies

Kokonaisuudessaan nuoruus näyttäytyy näissä kirjoituksissa siirtymävaiheena aikuisuuteen. Kirjoittajat kirjoittavat lapsuuden päättymisestä ja siitä, miten lapsuuden päättymisen tarkoitti aikuisuuteen siirtymistä, vaikkakin pikkuhiljaa. Hyvin usein murrosiän alkaminen, kuten rintojen kasvaminen tai piteuden kasvaminen, tarkoitti ensimmäistä askelta kohti aikuisuutta. Tämän jälkeen suunta oli kokonaan aikuisuus, johon liittyi matkan varrella monia tuntemuksia ja tapahtumia, mutta selkeä päämäärä oli aikuistuminen ja itsenäinen elämä.

1980–1990-luvulla syntyneiden kirjoituksissa ei tämän kaltaista matka- tai selviytymistarina-metaforaa juuri löytynyt, mutta 1940-1970-luvun kirjoituksissa nousi tämän kaltainen ajatus esiin useammin. Nuorimpien kohdalla voi olla kyse jälleen heidän elämäntilanteestaan, jossa matka aikuisuuteen on kesken. Vain parissa kirjoituksessa nuoruudesta puhuttiin matkana ja seikkailuna, mutta tämänkaltainen ajatus oli selvästi harvemmassa kuin muilla sukupolvilla. Muille sukupolville puolestaan nuoruus ja

aikuisuuteen siirtyminen näyttäytyy jo tapahtuneena tai koettuna, jolloin tätä voidaan muistella matkana jonnekin.

6.2.6 Aikuisuus elämän alkuna tai elämän loppuna

Selviytymistarinan sijaan kirjoittajat kirjoittavat myös nuoruudesta, aikuistumisprosessista ja aikuisuuteen siirtymisestä elämän loppumisena tai alkamisena. Kirjoituksissa nuoruus voidaan nostaa esiin elämänä, ja tämän päätyminen, eli aikuisuus, näyttäytyy puolestaan elämän loppumisena. Kirjoituksissa on myös toisenlainen näkökulma: aikuisuus itsessään voidaan nähdä elämän alkamisena. Aikuisuuteen valmistutaan pitkin nuoruutta, jolloin aikuisuutta voidaankin pitää niin sanotun ”oikean” elämän alkamisena (Wyn & White 1997, 5). Tämänkaltaisissa kirjoituksissa nousee esille tietynlaisia piirteitä, joita aikuisuuteen liitetään: erityisesti tällaiseksi nousee tasapainoinen ja selvä elämä. Toisille tämä näyttäytyy tavoiteltavana, toisille puolestaan tämä näyttäytyy tylsänä arkena, johon ei haluta osaksi.

”Uskon, että nuoruuteni on sitten ohi kun olen asettunut aloilleni ja löytänyt oman kotini ja paikan, jossa haluan aloittaa elämisen.” – 1990-luvulla syntynyt naine

Aikuisuus voidaan kuvata elämän alkuna, jossa vaikeimmat siirtymät ja päätökset ovat jo takanapäin. Elämän alkuun liittyy kirjoituksissa muun muassa oma koti, aloilleen asettuminen, valmius ja osaaminen. Vasta näiden saavuttaminen tarkoittaa elämän aloittamista ja aikuisuutta. Elämän alkamisella voidaan tarkoittaa niin sanotun oman itsenäisen elämän alkamista. Nuoruudessa nuori on hyvin riippuvainen vanhemmistaan tai muusta hoivasta, kun aikuisuudessa on kyse riippumattomasta yksilöstä. Riippumattomuus ja itsenäisyys tarkoittavat kirjoituksissa vapautta, mikä liitetään juuri elämän alkamiseen.

”Olin aikuinen, osasin ja pystyin, ja tämä päivä oli sen kaiken juhlapäivä. Ei vaan koulunloppumisen, vaan myös elämän alkamisen.” - 1960-luvulla syntynyt nainen

Elämän loppuminen nousee esiin erityisesti nuorimpien sukupolvien kirjoituksissa aikuisuuteen siirtymisessä. Näiden kirjoitusten kirjoittajat ovat iältään hyvin nuoria, eivätkä välttämättä itse koe vielä siirtyneensä aikuisuuteen, jolloin he peilaavat tämän hetkistä elämää tulevaan aikuisuuteen ja siihen, mitä aikuisuuteen yleisesti on liitetty. Nuoret liittävät aikuisuuteen tylsyyden sekä vastuullisen ja tasapainoisen elämän, kun nuoruuteen ja lapsuuteen puolestaan liitetään unelmointi, spontaanius ja mahdollisuudet. Samankaltaisia tutkimustuloksia on saatu myös aikaisemmin. Esimerkiksi Tommi Hoikkala (1993) tutki väitöskirjassaan kasvatukseen, aikuistumiseen ja oppilaanohjaukseen liitettävää puhetta, ja

sai hyvin samankaltaisia tuloksia: aikuisuutta kuvataan tylsyytenä ja pysähtymisenä, kun nuoruutta puolestaan spontaaniuutena. 1990-luvulla syntyneet ovat kirjoituskilpailun aikaan olleet alle 20-vuotiaita, ja osa vasta siirtymässä lapsuudesta aikuisuuteen, mutta kirjoituksista on silti havaittavissa tietynlaisia odotuksia ja normeja nuoruuteen ja aikuisuuteen.

Nuoruutta ja aikuisuutta on hyvin pitkään vertailtu, ja usein tässä asettelussa on läsnä positiivinen ja negatiivinen aspekti (esim. Hoikkala 1993). Toisille aikuisuus näyttäytyy tavoiteltavana, toiset puolestaan eivät koskaan halua kasvaa aikuiseksi, vaan elää ikuisesti nuorina ja lapsenmielisenä. Juuri aikuisuuteen liitettyjen piirteiden ja kriteerien, kuten perheen perustamisen, takia aikuisuus voi näyttäytyä elämän loppumiselta, pysähtymiseltä. Aikuisuutta on aikaisemminkin kuvattu jonkin loppumisena. Tässä aineistossa aikuisuutta kuvattiin elämän loppumisena tai hauskuuden loppumisena. Aikaisemmissa tutkimuksissa aikuisuutta on hauskuuden loppumisen lisäksi kuvattu spontaaniuden loppumisena sekä oman kasvun loppumisena (Arnett 2004, 219). Kirjoituksissa, joissa aikuisuutta kuvataan elämän loppumisena, luodaan selkeä ero nuoruudelle ja aikuisuudelle. Nuoruus on huoletonta aikaa ja nauttimista. Aikuisuus puolestaan on tämän vastakohta, jolloin nuoruuden halutaan olevan pysyvämpi elämänvaihe.

Kirjoituksissa on selkeästi havaittavissa kahdenlaisia kuvailuja aikuisuuteen siirtymisestä, jotka riippuvat paljon siitä, miten kirjoittaja on nuorena asetellut nuoruuden ja aikuisuuden vastakkain. Toisille aikuisuus näyttäytyy mahdollisuuksina ja tasapainoisena elämänä, jossa ei tarvitse kokea nuoruuteen liitettyjä epävarmuuksia ja pelkoja. Aikuisuus on näissä kirjoituksissa tavoiteltavaa ja odotettava vaihe, jolloin aikuisuuteen siirtyminenkin voidaan kokea nopeammin tai ainakin helpompana. Toisille puolestaan nuoruus on tavoiteltavaa, eikä nuoruudesta haluta vielä, tai jopa koskaan, päästää irti. Nuoruuteen liitetään spontaanius, hauskuus ja kokeilut, jolloin aikuisuuteen ei edes haluta siirtyä.

E erityisesti kirjoituskilpailun nuorimmat osallistujat puhuvat aikuisuudesta vaiheena, jota ei vielä haluta saavuttaa. Kirjoittajat tekevät selkeän eron nuoruuden ja aikuisuuden piirteiden välillä. Aikuisuus nähdään kuitenkin vaiheena, joka jossain vaiheessa tulee vastaan, mutta sitä ei vielä suuremmin odoteta nuoruudessa. Osa kirjoittajista puhuu siitä, kuinka haluaa pysyä nuorena koko loppuelämän, eikä siirtyä aikuisuuteen, johon kuuluu tylsä ja tasainen elämä perheen ja töiden ympärillä. 1960–1970-luvulla syntyneiden kirjoituksissa puolestaan nostetaan enemmän esille sitä, miten lapsuus ja nuoruus näyttäytyivät aikana, johon

kuulivat pakolliset siirtymät, mutta näiden kautta saavutettiin parempi elämänvaihe. Aikuisuuteen siirtyminen oli monelle vaikeaa ja sisälsi epävarmuuden tunnetta, mutta aikuisuus itsessään näyttää hyvältä ja tasaiselta vaiheelta, jossa vihdoinkin saa alkaa elämään. Nuoruuden aika sisältää paljon muutoksia, paineita ja epävarmuuden tunteita niin itsestä, muista kuin tulevaisuudestakin. Kirjoittajan elämänvaihe kirjoitushetkellä vaikuttaa selkeästi siihen, miten ajattelee aikuisuuteen siirtymisestä ja aikuisuudesta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Myöhäismodernissa yhteiskunnassa nuoruuden on nähty pidentyneen ja siirtymien muuttuneen. Selkeää lineaarista siirtymää aikuisuuteen ei enää uusilla sukupolvilla ole, toisin kuin vielä 1900-luvun alussa syntyneillä. Muutokseen on löydettävissä monia erilaisia yhteiskunnallisia syitä, mutta yleensä katse on tutkimuksissa kiinnittynyt yksilöllistymiseen, sekä koulutuksen merkityksen ja työelämän vaatimusten kasvamiseen. (Furlong 2013). Nuoret kouluttautuvat yhä pidempään ja siirtyvät tämän takia myös myöhemmin työelämään. Tästä syntyy ketjureaktio; työelämään siirtymisen myöhentyminen puolestaan vaikuttaa taloudelliseen itsenäisyyteen. Taloudellinen itsenäisyys puolestaan vaikuttaa lapsuudenkodista muuttoon ja lopulta perheen perustamiseen. Lopputuloksena on aikuisuuteen siirtymisen myöhentyminen ja kokonaisuudessaan nuoruuden ja aikuisuuden muutos. (Nurmi 2008.)

Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia siirtymiä ja etappeja aikuisuuteen siirtymiseen liitetään, sekä miten kokonaisuudessaan siirtymää aikuisuuteen kuvataan. Näiden molempien tutkimuskysymysten valossa oli tarkoitus verrata eri sukupolvien kokemuksia, ja tarkemmin nähdä se, millaisia muutoksia todellisuudessa aikuisuuteen siirtymisessä on tapahtunut, jos on. Sukupolvet olin lajitellut aineistoni pohjalta vuosikymmenittäin 1940–1990-luvuilta, eli kyse oli ikäkohorteista.

Aineiston kirjoituksissa tulee esille hyvin tuttuja, universaaleja ja perinteisiä siirtymiä, joita on jo pitkään tutkittu, ja joiden on jo pitkään ajateltu tarkoittavan aikuisuuteen siirtymistä. Tällaisia siirtymiä olivat koulutuksesta toiseen siirtyminen ja valmistuminen, työelämään siirtyminen, parisuhteen ja perheen perustaminen sekä omilleen muutto lapsuuden kodista. Näiden siirtymien lisäksi kirjoituksista löytyi ystävien ja kavereiden merkitys sekä rippikoulun aikuisuuteen siirtymisessä, joita juuri aikaisemmin ei ole tutkittu.

Kirjoituksissa nousi koulun merkitys yhdeksi suurimmaksi siirtymäksi aikuisuuteen, ja erityisesti korkeakouluun siirtyminen tai koulun päättäminen. Korkeakoulun aloittamiseen liittyy monia muitakin siirtymiä, kuten omilleen muutto ja itsenäistyminen, jolloin monet kuvasivat tätä tärkeänä etappina aikuisuuteen. Koulun päättymisellä viitattiin puolestaan iästä ja koulutustasosta riippuen peruskoulun, kansakoulun, oppikoulun, lukio, ammattikoulun tai korkeakoulun päättymiseen. Kirjoittajan valmistuttua viimeisestä opinahjostaan, tarkoitti se monelle aikuisuuteen siirtymistä, eli työelämän tai yleisesti ”oman elämän” aloittamista. Tällöin läsnä on myös työelämään siirtyminen aikuisuuteen

siirtymisenä. Työelämässä on samankaltainen ilmiö havaittavissa kuin korkeakouluun siirtymisessä, sillä työelämään siirtymisestä tullut taloudellinen riippumattomuus mahdollistaa omilleen muuton, ja näin aikuisuuteen siirtymisen myös muiden siirtymien suhteen.

Eri sukupolvien välillä siirtymät aikuisuuteen eivät juuri eronneet toisistaan. Sukupolvea ja ikää katsomatta jokainen kirjoittaja puhui koulun tai työelämän merkityksestä, tai toisaalta perheen perustamisesta aikuisuuden kriteerinä. Se, miten tärkeäksi jokin siirtymä eri sukupolvien suhteen nousi, ja millainen rooli siirtymällä aikuistumisessa on, loi kuitenkin eroja sukupolvien välillä. Nuorin sukupolvi painotti koulutuksen ja vertaissuhteiden merkitystä, mikä saattoi johtua siitä, että molemmat ovat tällä hetkellä heidän elämässään vahvasti läsnä. Usealle 1980-1990-luvulla syntyneelle työelämään siirtyminen, perheen perustaminen tai parisuhde eivät välttämättä olleet edes ajankohtaisia, vaikka ne nähtiin tärkeänä osana aikuisuutta.

Toinen iso ero sukupolvien siirtymissä oli rippikoulun merkitys aikuisuuteen siirtymisessä ja aikuistumisprosessissa. Ainoastaan aineiston vanhin sukupolvi, eli 1940-luvulla syntyneet toivat rippikoulun merkityksen esille aikuisuuteen siirtymisessä. Heille rippikoulun käyminen merkitsi pääsyä aikuisten maailmaan ja aikuisuutta. Rippikoulun käyminen tarkoitti täysivaltaisen kansalaisen statusta. Nykypäivänä kirkon ja rippikoulun rooli on muuttunut, eikä se sisällä samanlaista aikuistumisriittiä, jolloin 1950-luvun ja tämän jälkeen syntyneet kirjoittajat eivät tuoneet kirjoituksissa rippikoulua esille muuten, paitsi hyvänä muistona.

Mielenkiintoinen ja uusi siirtymä nousi vertaissuhteista. Vertaissuhteiden ajateltiin kirjoituksissa ohjaavan omaa aikuisuuteen siirtymistä, ja asettavan paineita oman aikuistumisen suhteen. Vertaissuhteiden, kuten ystävien, tekemät valinnat vaikuttivat voimakkaasti kirjoittajien omiin kokemuksiin aikuisuuteen siirtymisestä kokonaisuudessaan, mutta myös yksittäisistä siirtymistä.

Aikuisuuteen siirtymistä kuvailtiin monin eri tuntein, mutta erityisesti epävarmuus ja pelot olivat läsnä jokaisen sukupolven kuvailuissa. Oma tulevaisuus vaikuttaa nuorena usein epävarmana ja pelottavalta, sillä nuoren tulee tehdä tässä elämänvaiheessa hyvin suuria päätöksiä oman tulevaisuutensa suhteen. Jokainen päätös ohjaa nuorta aikuisuuteen siirtymisessä. Kirjoituksissa näiden päätösten ajatellaan olevan pysyviä. Jos valitset lukion, odotetaan sinun jatkavan korkeakouluun kuten yliopistoon. Niin sanottua bumerangi- tai

jojo-ilmiötä kirjoituksissa ei siis juuri ole havaittavissa. Vain muutamat kirjoittavat siitä, miten ovat saattaneet mennä siirtymissään taaksepäin, kuten työelämästä koulutukseen, mutta näissä kirjoituksissa nämä taaksepäin menevät siirtymät tapahtuivat vasta pitkällä aikuisuutta.

Aikuisuuteen siirtymisen kuvailuissa löytyy jo siirtymiä enemmän vaihtelua sukupolvien välillä. Vaikka epävarmuus aikuisuuteen siirtymisessä ja eri siirtymissä nousi esille jokaisen sukupolven kokemuksissa, korostui epävarmuus ja pelko erityisesti nuorimpien, eli 1980-1990-luvulla, syntyneiden kirjoituksissa. Näiden sukupolvien kirjoituksissa aikuisuuteen ja tulevaisuuteen suhtauduttiin synkästi. Vaikka nuoruudessa mahdollisuuksien nähdään olevan avoinna, oli näiden sukupolvien kirjoituksissa kuitenkin läsnä ajatus synkästä tulevaisuudesta.

Aikuisuus ja tulevaisuus eivät pelkästään näyttäneet pelottavilta ja epävarmoilta, vaan niihin liitettiin myös odotuksia, jotka liittyvät statuksen ja itsenäisyyden muutoksen aikuisuuteen siirtyessä. Nämä odotukset tuntuivat monesta kirjoittajasta paineena, jossa yhteiskunta on määritellyt normit aikuisuuteen liittyen, joita jokaisen nuoren tulee noudattaa. Nuorimmat kirjoittajat nostivat esille paineet koulutuksen suhteen, joita kohtaavat valmistumisen jälkeen. Erityisesti lukion jälkeen nuorten odotetaan ottavan seuraava askel aikuisuuteen korkeakouluun siirtymisen yhteydessä. Korkeakouluun siirtyminen ohjaa hyvin pitkälle nuoren aikuistumista ja jopa aikuisuutta, ja tämä saattaa nuoruudessa pelottaa, sillä korkeakouluun liittyvän valinnan tulisi olla varma.

Vaikka tutkimuksissa on tullut esille, ettei selkeää lineaarista siirtymää aikuisuuteen enää ole, on erityisesti nuorimmilla sukupolvilla tietynlainen käsitys tai jopa normi siitä, millaisessa järjestyksessä, ja koska siirtymien pitäisi tapahtua. Nuorimmat kirjoittavat selkeästi yhteiskunnan ja vanhempien odotuksista, jossa opintojen jälkeen odotetaan jatkavan korkeakouluun, saavan töitä, menevän naimisiin ja seuraavaksi hankitaan lapsia. Vaihtoehtoja ei tälle juuri nähdä. Näiden tapahtumien ja odotuksien ei kuitenkaan ajatella olevan yhteydessä aikuisuuteen siirtymiseen, vaan ne koetaan joskus aikuisuudessa.

Kirjoituksissa puhutaan niin aikuistumisesta ja nuoruudesta, mutta kaiken kaikkiaan nuoruuteen itsessään liitetään ajatus aikuiseksi kasvamiseksi. Koko nuoruus näyttäytyy siirtymänä aikuisuuteen. Tässä ajassa kasvetaan, löydetään itsensä ja samalla opitaan ja omaksutaan uusi status pikkuhiljaa nuoresta aikuiseksi. Aikuisuuteen siirtymisessä on siis kyse kaikkiaan prosessista, jolle yksiselitteistä lopullista etappia on vaikea määrittellä.

Prosessi on jokaiselle yksilöllinen. Toisille aikuisuus alkaa esikoisen saamisesta, toisella puolestaan lapsuudenkodista poismuuttaminen tarkoittaa aikuisuutta.

Illä itsessään on kuitenkin lähes olematon merkitys aikuisuuteen siirtymisessä tässä tutkimuksessa. Vaikka täysi-ikäisyyden saavuttaminen tarkoittaa tiettyjä aikuisuuteen liitettyjen oikeuksien saamista, ei tämä näyttäyty vielä aikuisuuteen siirtymisenä. Kyseessä on enemmänkin tapahtuma, jonka jälkeen nuoret odottavat, että heitä kohdellaan kuin aikuisia ja heillä on aikuisuuteen kuuluvat mahdollisuudet ja vapaus, mutta he ovat edelleen riippuvaisia omista vanhemmistaan eivätkä koe olevansa aikuisia. Toisaalta 18 vuoden ikää pidetään edelleen maagisena aikuisuuden rajana, erityisesti nuoret kokevat 18 vuotta täyttäessä saavuttavan aikuisen statuksen. Ajatus aikuiseksi tulosta 18-vuotiaana muuttuu nuoren ikääntyessä eikä itseä määritellä aikuiseksi välttämättä enää kolmekymppisenä. Ikänormit ovat kuitenkin aikaisemmissakin tutkimuksissa näyttäneet heikentyviltä. (Isoniemi 2018.)

Kirjoituksissa ei myöskään osattu sanoa yhtä siirtymää tai elämäntapahtumaa, joka olisi tarkoittanut lopullista aikuisuuteen siirtymistä ja nuoruuden päättymistä. Eräät kirjoituskilpailuun osallistuneet osaavat rajata hyvin tarkkaan jonkin siirtymän tai hetken, jolloin heistä tuli aikuisia. Osa puolestaan ei osaa sanoa suoraan, milloin heistä tuli aikuisia, mutta päättävät tarinansa nuoruudesta usein siihen, kun saavat työpaikan, kumppanin tai perheen. Suoranaisesti he eivät kuitenkaan kirjoita, että aikuisuus alkoi nyt, vaan he lopettavat omat ”nuoruus eilen”- tai ”nuoruus tänään” -tarinansa näihin sanoihin. Tämänkaltaisia kokemuksia aikuisuuteen siirtymisestä nousee kuitenkin selvästi enemmän jo aikuisuuden saavuttaneiden kirjoituksissa kuin 1980-1990-luvulla syntyneiden kirjoituksissa.

Ainoastaan muutama kirjoittaja osasi kuvata vanhemmaksi tuleminen ja lapsen saamisen hyvin tarkasti lopullisena siirtymänä aikuisuuteen. Tässä kyse on myös riippuvaisuussuhteesta, mitä nuoruudessa koetaan vanhemmista. Vanhemmaksi tuleminen kuitenkin tarkoittaa riippuvaisuusmuutosta: joku toinen on nyt sinusta riippuvainen. Näin riippuvaisuuden muutos voi näyttäytyä tietynlaisena muutoksena aikuisuuteen. Nykypäivänä on kuitenkin yleistä, ettei lapsia hankita välttämättä lainkaan tai ne hankitaan hyvin myöhäisessä iässä, jolloin pelkästään vanhemmuus ei kuitenkaan voi olla aikuisuuden kriteeri.

Kokonaisuudessaan aikuisuuteen siirtyminen ei ole kokenut 1940–1990-luvulla syntyneiden välillä juuri eroja. Edelleen aikuisuuteen liitetään erinäisiä siirtymiä, mitkä jokaisen on koettava nuoruudessa ennen aikuisuuteen tuloa. Siirtymien merkitys on kuitenkin vähentynyt, eikä aikuisuutta enää sidota samalla tavalla tiettyihin siirtymiin kuin esimerkiksi 1940-luvulla rippikouluun. Siirtymät ovat kuitenkin edelleen tärkeitä aikuistumisprosessin ja aikuisuuteen siirtymisen kannalta, mutta mahdollisuuksia on näidenkin suhteen enemmän. Siirtymät eivät ole nykypäivänä myöskään lopullisia, vaan työelämästä voidaan palata vielä kouluun tai omasta kodista lapsuudenkotiin. Rajat siirtymissä ovat aikaisempaa väljemmät.

Siirtymät eivät enää ole sidottuja aikuisuuteen tai aikuistumiseen. Siirtymien kautta ei välttämättä tavoitella aikuisuutta, eikä sitä edes välttämättä näiden kautta saavuteta. Kyse on enemmän tunteesta, mikä toisille näyttää tavoiteltavalta, kun taas toisille puolestaan ajatus ikuisesta nuoruudesta näyttää tavoiteltavalta. Kyseessä on hyvin yksilöllinen prosessi, mikä oli tutkimuksen eräs haaste. Kirjoittajat korostivat eri asioita eri siirtymissä ja siirtymien kirjo oli hyvin laaja. Koko siirtymäkäsitetä onki kritisoitu viime aikoina, sillä sen käyttöön liittyy ongelmia ja rajoituksia. Enää ei ole selkeitä päätepisteitä nuoruuden loppumisessa ja aikuisuuteen siirtymisessä, jolloin ei ole selkeää, mihin oikein siirrytään puhuttaessa siirtymistä. (Furlong ym. 2011, 362.)

8 POHDINTA

Tutkielman taustalla oli ajatus nuoruuden pidentymisestä ja aikuisuuteen siirtymisen muutoksesta. Perinteisiä kollektiivisia siirtymiä ei nykypäivänä koeta lineaarisesti tietyssä järjestyksessä kuten ennen. Nuorten siirtymä aikuisuuteen tapahtuu yhä yksilöllisemmin, jolloin koulutuksesta työelämään siirtyminen, lapsuudenkodista poismuutto, avioliitto ja perheen perustaminen eivät enää muodosta perinteistä aikuisuuteen siirtymistä. Siirtymä aikuisuuteen ei 2000-luvulla näyttäydä yhtä siirtymiin sidottuna kuin aikaisemmin. Mahdollisuuksia on yhä enemmän nuoruudessa, jossa yksilölliset valinnat ovat nousseet tärkeämpään rooliin kuin ennalta määrätyt tai odotuksien mukaiset valinnat.

Perinteisten siirtymien sijaan nykypäivänä nuoret kokevat siirtymän aikuisuuteen yksilöllisempänä ja siirtymistä vapaampana. Tämä näkyi siinä, miten kirjoituksissa vain harva osasi sanoa hetkeä tai siirtymää, joka merkitsi lopullista aikuisuuteen siirtymisen askelta. Aikuisuuteen siirtyminen oli kirjoitusten mukaan pitkä prosessi. Siinä on kyse prosessista, joka sisältää monia muutoksia eri elämänalueilla ja samalla omassa statuksessa ja identiteetissä. Havighurstin teorian viimeinen kehitystehtävä liittyy oman käyttäytymisen muotoutumiseen sosiaalisesti vastuulliseksi käyttäytymiseksi, mikä voi liittyä juuri aikuisen statuksen ja roolin saavuttamiseen, ja aikuisiin liitettävien odotuksien ja käyttäytymisen omaksumiseen (Niemi 2008, 259.) Oman statuksen ja roolin muotoutuminen merkitsee nykypäivänä aikuistumista, mutta näiden muotoutuminen on kuitenkin hyvin yksilöllistä.

Tässä tutkimuksessa aikuistumista ja aikuisuutta kuvattiin tunteena. Monien kirjoitusten mukaan aikuisuus on lähinnä yksilön omasta tunteesta kiinni. Aikuisuuteen liittykin kriteerinä se, että kokee olevansa aikuinen ja ”henkisesti kypsä” (Aapola & Ketokivi 2005, 20). On kuitenkin hyvin yksilöllistä, milloin yksilö kokee olevansa aikuinen. Tunne aikuisuudesta ei ole sidottuna ikään, siirtymiin tai elämäntilanteeseen, vaan tunne aikuistumisesta ja aikuisuudesta voi tulla vastaan hyvin arkisissa elämäntilanteissa. Koko aikuistumisprosessi voi tapahtua pikkuhiljaa ja aikuistumiseen havahdutaan vasta myöhemmin. Itse siirtymien ei nähty välttämättä siirtävän yksilöä suoraan aikuisuuteen. Siirtymien kautta kirjoittajat kuitenkin kuvaavat kasvaneensa pikkuhiljaa aikuiseksi, jolloin siirtymillä on enemmänkin mahdollistava vaikutus. Ne mahdollistavat nuoren aikuistumisen näiden kautta. Esimerkkinä voi mainita lapsuudenkodista poismuuttoa, jota kirjoittajat saattoivat kuvata nuoreksi aikuiseksi tai aikuiseksi kasvamiseksi. Omille muuton yhteydessä nuori kokee monia uusia elämäntilanteita ja -tapahtumia, joiden kautta hän pikkuhiljaa alkaa

kasvamaan aikuisuutta kohti. Omilleen muutto mahdollistaa kasvamisen, mutta ei suoraan tarkoita aikuistumista.

Tarkastelun kohteena olivat sukupolvien väliset erot aikuisuuteen siirtymisessä, mutta itse sukupolvien välillä ei noussut suurempia eroja, lukuun ottamatta 1940-luvulla syntyneiden rippikoulukokemuksia aikuisuuteen siirtymisessä. Aikuisuuteen siirtymisen muutos ei välttämättä ole kytköksissä sukupolviin, vaan muutos voi olla enemmän nuoruuden ja aikuisuuden muutosta elämänvaiheina. Yhteiskunnallinen tilanne ja elämänkulun pidentyminen ovat vaikuttaneet elämänvaiheiden pituuteen ja piirteisiin. Aikuisuudesta puhuminen ei välttämättä tarkoita nykypäivänä vanhemmuutta, avioliittoa tai edes työelämää, vaan aikuisuuteen mahtuu yhä enemmän vaihtoehtoja aikaisempaan verrattuna. Sama koskee nuoruutta ja nuoria. Jatkuva yhteiskunnallinen ja kulttuurinen muutos muuttuvassa yhteiskunnassa vaikuttaa aikuisuuteen siirtymiseen ja luo eroja sukupolvien kokemusten välille (Miles 2000, 49). Elämänvaiheet muotoutuvat jatkuvasti yhteiskunnan muuttuessa, jolloin aikuisuuteen siirtyminen ja sen muutos saattaa olla enemmän yhteydessä elämänvaiheiden muutokseen.

Elämänvaiheiden lisäksi siirtymät itsessään ovat kokeneet muutoksia esimerkiksi niiden merkityksen suhteen. Niillä on nykypäivänä enemmänkin symbolinen arvo (Aapola & Ketokivi 2005, 19). Esimerkiksi rippikoulu tai avioliitto eivät nykypäivänä omaa samanlaista roolia instituutiona yleisesti tai aikuisuuteen siirtymisessä. Rippikoulun merkityksen vähenemisestä aikuisuuteen siirtymisessä on kirjoittanut Suomessa esimerkiksi Niemelä (2007), ja myös tässä tutkimuksessa nousi selkeästi ero vanhimman ja nuorimman sukupolven välillä rippikoulun suhteen. Avioliitto puolestaan on pitkään liitetty aikuistumisen yhdeksi siirtymäksi, mutta tässä tutkimuksessa avioliitosta ei juuri puhuttu, eikä sitä nostettu omaksi siirtymäkseen. Tähän voi etsiä syytä esimerkiksi siitä, miten vielä 1900-luvun puoliväliin saakka avioliitto oli yleisin syy muuttaa pois kotoa (Goldscheider & Goldscheider 1999). Näin avioliittoon kytkeytyi samanaikaisesti myös muita siirtymiä, jolloin se tarkoitti lisäksi lapsuudenkodista poismuuttamista ja itsenäistymistä, ja näin ollen aikuisuuteen siirtymistä.

Aikuisuus on pitkään sidottu erilaisiin siirtymiin, jolloin aikuisuutta oli käydä töissä, asua omillaan ja olla perustamassa perhettä. Aikuisuus ei tämän tutkielman pohjalta kuitenkaan vaikuttanut olevan sidottuna nykynuorten mielestä enää yhtä vahvasti tiettyihin siirtymiin kuten ennen, jolloin aikuisuuden kriteerit ovat myös muutoksessa. Aikuisuuden

siirtymisessä tulisikin ottaa huomioon aikuisuus ja siihen liittyvä muutos yhtä vahvasti kuin nuoruus ja sen muutos. Usein aikuisuuteen siirtymistä tutkittaessa todetaan nuoruuden pidentyneen, mutta itse aikuisuuden käsitteeseen ja kriteereihin ei välttämättä kiinnitetä samalla tavalla huomiota. Tässä tutkielmassa ajatus aikuisuudesta ja sen piirteistä on selkeästi muuttunut eri sukupolvien välillä yhteiskunnan mukana. Aikuisuus ei ole samalla tavalla yksiselitteinen kuin saattoi olla vielä viisikymmentä vuotta sitten, mutta nykypäivänä aikuisuus ja aikuisen rooli muuttuu vastaamaan nyky-yhteiskunnan tarpeita muun muassa muuttuvan teknologian, ammatillisten rakenteiden ja globaalimman kontekstin mukana. Näin ollen myös aikuisuuteen siirtyminen ja aikuistuminen muuttuvat nuorten elämässä. (Mortimer & Larson 2002, 9-10.)

Aikuisuuden käsitettä ja kriteerejä on tarkasteltava myös sen suhteen, että väestö ikääntyy jatkuvasti. Elinajanodotteen pidentyminen on tarkoittanut aikuisuuden muutosta ja uusien elämänvaiheiden muotoutumista. Aikuisuus on saanut uusia muotoja, kuten nuori aikuinen ja keski-ikäinen. Arnett (2004) käyttää nuoruuden ja aikuisuuden välisestä ajasta nimitystä ”emerging adulthood”, jolla tarkoitetaan muotoutuvaa aikuisuutta. Näin ollen nuoruudesta ei siirryttäisi suoraan aikuisuuteen, vaan näiden välissä olisi oma elämänvaihe. (Arnett 2004.)

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin aikuisuuteen siirtymistä nuoruudesta, joten näin ollen uudet nuoruuden ja aikuisuuden väliin asettuvat elämänvaiheet – kuten varhaisaikuisuus tai nuori aikuinen – jäivät tutkielmassa huomioimatta. Kirjoittajat saattoivat kutsua itseään nuoreksi aikuiseksi, mutta eivät tehneet suurempia erotteluja nuoren aikuisen ja aikuisen välillä. Tulevaisuudessa voisikin pohtia näiden kolmen elämänvaiheen suhdetta toisiinsa. Milloin nuori siirtyy varhaisaikuisuuteen tai hänestä tulee nuori aikuinen, tai toisaalta, milloin nuori aikuinen tulee aikuiseksi? Miten nuori aikuinen ja aikuinen lopulta edes eroavat toisistaan? Voisiko varhaisaikuisuus tai nuori olla tavoiteltavaa, kun aikuisuus itsestään taas näyttää tylsältä ja pysähtymiseltä, jota ei haluta edes saavuttaa? Aikuisuuteen siirtyminen saattaa käsitteenä olla jopa vanhentunut, jos siirtyminen aikuisuuteen ei ole enää nykynuorten mielestä sidottuna siirtymiin eikä siirtyminen tapahdu suoraan aikuisuuteen, vaan elämänkulussa on uusia vaiheita, joiden kautta liikutaan pikkuhiljaa aikuisuuteen ja saadaan aikuisen status.

Vertaissuhteiden rooli on aina ollut nuoruudessa suuri, mutta tämän aineiston pohjalta kirjoittajat tekivät omia päätöksiä siirtymien suhteen jopa vertaissuhteiden vaikutuksen

alaisena. Kyse saattaa olla yhteisöllisestä siirtymästä, jolloin omien ystävien kanssa halutaan siirtyä yhdessä uusiin elämäntilanteisiin ja lopulta uuteen elämänvaiheeseen. Vertaissuhteiden merkitys korostui erityisesti nuorimpien sukupolvien kirjoituksissa, jotka samalla kirjoittivat myös epävarmasta ja synkästä tulevaisuudesta ja aikuisuudesta. Vertaissuhteiden kautta voidaan hakea tukea tähän epävarmaan aikaan. Kun elämänvaihe on muutoksessa esimerkiksi korkeakoulutuksen ja omille muuton yhteydessä, voidaan vertaissuhteiden kautta hakea jotain pysyvää ja varmaa. Näin nuorten on helppo tehdä päätöksiä ystäviensä perusteella.

Synkkä ja epävarma kuva omasta tulevaisuudesta toistui nuorimpien kirjoittajien kirjoituksissa, joilla aikuisuus ja aikuisuuteen siirtyminen ovat vasta edessäpäin. Epävarmuus ja pelko eivät suinkaan ole uusia ilmiöitä nuoruudessa, mutta kirjoitusten suhteen juuri nuorimpien kirjoituksissa korostuivat nämä kuvailut. Kirjoittajat ovat kirjoitushetkellä vielä nuoria, mikä saattaa vaikuttaa heidän käsitykseensä aikuisuudesta ja aikuistumisesta. Tässäkin sukupolvessa kuitenkin aikuisuus itsessään saattoi näyttäytyä elämän alkuna tai tavoiteltavalta elämänvaiheelta. Näin epävarmuus ja synkkyys saatetaan liittää juuri tähän aikuisuuteen siirtymiseen tai ”muotoutuvaan aikuisuuteen”, jossa vielä ei olla kuitenkaan aikuisia. Itseä vasta etsitään tässä elämänvaiheessa, jossa pitäisi samalla luoda jo omaa tulevaisuuttaan tiettyjen odotuksien mukaan (Aapola & Ketokivi 2005, 23). Tähän liittyy myös kirjoituksissa noussut selviytymistarina-näkökulma nuoruudesta.

Kirjoittajat kuvailivat aikuisuuteen siirtymistä monilla eri tavoin, eikä aikuisuuteen siirtymistä kuvailtu yleensä vain yhdellä tavalla. Todellisuudessa aikuisuuteen siirtyminen sisältää kirjoituksissa monia eri tunteita ja kuvailuja, vaikka tässä tutkimuksessa kuvailut oli eritelty toisistaan. Jos kirjoittaja kirjoittaa aikuisuuteen siirtymisestä kokeiluna tai vastuunottona, eivät nämä sulje toisiaan pois. Kirjoituksissa aikuistumisprosessiin voi liittyä jopa kaikkia kuvailuja aina kokeiluista vapauteen ja vastuunottoon. Aikuisuuteen siirtyminen sisältää ristiriitaisia kuvailuja ja tunteita kirjoituksissa, jossa epävarmuuden ja pelon lisäksi voidaan aikuisuutta tavoitella ja samalla nauttia vapaudesta omien mahdollisuuksien suhteen.

Tutkielmassani tutkin vain 1940–1990-luvulla syntyneiden tarinoita nuoruudesta ja aikuisuuteen siirtymisestä, sillä tästä vanhempien sukupolvien mukaan ottaminen olisi tarkoittanut hyvin laajaa selvitystä ja viitekehystä yhteiskunnallisen tilanteen suhteen. Tutkimuksen tulosten kannalta vanhempien sukupolvien mukaan ottaminen olisi saattanut

muuttaa tuloksia ja johtopäätöksiä. Sota-aika on vaikuttanut omalla tavalla aikuisuuteen siirtymiseen, mutta juuri tästä syystä nuoruuden ja aikuisuuden sanotaankin muuttuneen. Ennen sotaa ja sota-aikaan nuoruus oli verrattain olematon elämänvaihe, jossa aikuisuus ja aikuisen status saavutettiin hyvin nuorena iässä. Yhteiskunnallinen muutos on ollut suuri, minkä takia myös aikuisuuteen siirtyminen on muuttunut.

Tuon seuraavaksi esille tutkielman haasteita, joita kohtasin pitkin kirjoitusprosessia muun muassa aineiston ja aiheen suhteen. Viimeisessä luvussa tarkastelen puolestaan aikuisuuteen siirtymiseen ja aikuistumisprosessiin liittyvän tutkimuksen tulevaisuuden suuntaa ja haasteita. Samalla tuon esille sen, miksi tulevaisuudessa olisi tärkeä tutkia aikuisuuteen siirtymistä ja millaisista näkökulmista tätä tulisi tutkia.

8.1 Tutkielman haasteet

Tässä tutkielmassa oli tavoitteena selvittää aikuistumiseen liittyvät siirtymät, niihin liittyvät kuvailut sekä niiden muutokset eri sukupolvien välillä. Kokonaisuudessaan aikuisuuteen siirtyminen ja aikuistumisprosessi aiheina olivat hyvin laajoja ja monipuolisia. Aikuisuuteen siirtyminen sisältää monia erilaisia siirtymiä, jotka ovat jo itsessään moninaisia ja yhteiskunnallisesta tilanteesta riippuvia. Yksilön siirtymät riippuvat myös yksilön omista taustatekijöistä, kuten sosioekonomisesta asemasta, asuinpaikasta tai sukupuolesta. Eri maissa asuvat kokevat aikuisuuteen siirtymisen ja siirtymät eri vaiheessa ja iässä, naiset puolestaan kokevat aikuisuuteen siirtymisen miehiä aikaisemmin (Eurofound 2014, 17). Pelkästään sukupolvien perusteella oli hyvin vaikea lähteä vertaamaan siirtymiin liittyvää kokemusta ja kuvailuja, sillä jo sukupolven sisällä oli yksilöitä hyvin erilaisista lähtökohdista.

Tutkielmassani keskityin kokonaisuudessaan sukupolvien kokemuksiin, mutta on kuitenkin otettava huomioon, miten jo asuinpaikka, sukupuoli tai sosioekonominen asema vaikuttavat aikuisuuteen siirtymiseen ja siihen, millaisena tämä siirtymä koetaan. Tässä tutkielmassa sukupolvi koostui ikäkohortista, jolloin eri taustoista tulleet kuuluivat samaan sukupolveen. Näin sukupolvien sisällä oli jo hyvin erilaisia kokemuksia esimerkiksi koulutuksen suhteen, sillä sosioekonominen asema vaikuttaa usein siihen, minkälaisia mahdollisuuksia koulutuksen suhteen on. Erityisesti tämä näkyi 1940-1950-luvulla syntyneiden kirjoituksissa, joissa perheen taloudellinen tilanne vaikutti siihen, oliko nuorella mahdollista jatkaa opintojaan oppikouluun, vai täytyikö jäädä omalle tilalle töihin.

Vaikka aineistosta löytyi hyvin tarkkoja aikuistumisprosessin vaiheita ja aikuistumiseen liittyviä siirtymiä, olisi tarkempi aiheen rajausta voinut tuoda myös tarkempia tuloksia. Jo pelkästään yhden siirtymän yksityiskohtainen ja tarkka tutkiminen olisi voinut tuottaa kokonaisuudessaan selkeämmän kokonaisuuden tutkielmalle. Nyt tutkielmassa tuli perehtyä moneen siirtymään, mutta samalla myös sukupolviin, yhteiskunnalliseen muutokseen, sekä kokonaisuudessaan elämäntilanteeseen ja elämänvaiheisiin.

Aineisto sijaitsi Helsingissä Suomalaisen kirjallisuuden seuran Perinteen ja nykykulttuurin aineistoarkistossa. Aineistoa ei ollut mahdollista saada digitaalisena, vaan aineisto löytyi SKS:n arkistossa paperisena, jolloin aineistoa pystyi käymään tutkimassa vain paikan päällä arkiston aukiolojen puitteissa. Kirjoitukset olivat A4-kokoisilla papereilla koneella kirjoitettuna. Joukossa oli myös muutama käsin kirjoitettu teksti. Digitaalinen aineisto olisi mahdollistanut aineiston lukemisen myös arkiston ulkopuolella. Aineiston fyysinen sijainti sekä monien sivujen A4-pinot tuottivat omat haasteensa tutkimukselle. Näiden läpikäyminen vaati aikaa sekä keskittymistä, sillä aineisto oli käytävä useasti läpi. Kirjoituksiin ei myöskään saanut tehdä muistiinpanoja, vaan muistiinpanot piti tehdä erilliselle paperille. Tämä tuotti myös toisinaan hankaluuksia aineiston analyysin suhteen, sillä kokonaisuuden hahmottaminen analyysia tehdessä oli vaikeaa.

Aineisto on kerätty vuoden 2010 loppupuolella, josta on tätä tutkielmaa tehdessä jo yhdeksän vuotta aikaa. Kirjoitukset ovat kuitenkin edelleen relevantteja, sillä monet kirjoittajat tarkastelevat omaa nuoruuttaan ja aikuistumisprosessiaan taaksepäin. Näin ollen heidän omat kokemuksensa ja muistonsa eivät olisi välttämättä erilaisia verrattuna aineistoon, joka olisi kerätty vuonna 2019 samoilta ihmisiltä. Vuonna 2019 kerätty aineisto ei siis välttämättä olisi erilainen vanhempien sukupolvien kirjoitusten suhteen, mutta nuorempien suhteen kirjoitukset voisivat sisältää erilaisia näkökulmia aikuisuuteen siirtymisessä. Nyt nuorimpien kirjoituksissa korostui synkkyys, joka liittyi esimerkiksi mielenterveydellisiin ongelmiin, kuten masennukseen.

8.2 Tulevaisuuden suuntia

Tutkimus aikuisuuteen siirtymisestä on myös tulevaisuudessa tärkeää, jotta saamme kattavan kuvan nuoruuteen ja aikuisuuteen liittyvistä piirteistä. Monet aiemmin nuoruuteen, aikuisuuteen ja näiden välisiin siirtymiin liittyvät käsitteet ja teoriat ovat muuttuneet, ja luultavasti tulevat tulevaisuudessa vielä muuttumaan lisää. Onkin tärkeää tutkia sitä, millaisia malleja tai siirtymiä vanhojen tilalle on tullut. Jos lineaarisen siirtymisen aikuisuuteen

ajatellaan kadonneen, mitä tämän tilalle on tullut? Entä tulevat sukupolvet? Minkälaisia siirtymiä ja ongelmia he tulevat kokemaan?

Väestön ikääntyessä nuorten asema ja rooli tulee korostumaan. Paineet kohdistuvat tällä hetkellä nuorten työelämään siirtymiseen ja näin ollen koko aikuistumisprosessiin. Nuoria halutaan jatkuvasti nopeammin työelämään väestön ikääntyessä ja suurien ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle pois työelämästä, mutta samalla työelämään siirtyvien määrä vähentyy (Mortimer & Larson 2002, 3). Tarvetta nuorten osaamiselle on, vaikka samalla työelämään siirtymistä kuvataan vaikeana ja epävarmana prosessina, jossa ensimmäisen työpaikan saaminen valmistuessa voi kestää jopa vuoden (Eurofound 2014). Jos työelämässä kuitenkin tarvitaan osaamista ja erityisesti nuorta työvoimaa, on tarkasteltava, miksi nuorten työelämään siirtyminen näyttää tästä huolimatta niin vaikeana. Koulutuksesta työelämään siirtymistä ei ole korostettu siirtymiä tutkivissa tutkimuksissa näin ollen liikaa, sillä aihe on tärkeä tulevaisuuden kannalta. Koko koulutuksesta työelämään siirtyminen on tärkeä tarkastelun kohde, sillä eri sukupolvien välillä tähän siirtymään on selvästi kohdistunut muutosta, mikä näyttää jopa negatiivisena. Syrjäytyneiden määrän nousu kertoo paljon näiden kahden siirtymän yhteyden merkityksestä. Yhä enemmän on kiinnitettävä huomiota nuoriin, joille siirtymät tuottavat ongelmia, ja joiden ongelmat kasaantuvat, jolloin myös näiden nuorten syrjäytymisen riski kasvaa.

Vaikka siirtymät eivät välttämättä näytä yhtä vahvalta aikuistumisen suhteen nykypäivänä, on edelleen kuitenkin panostettava siirtymien tutkimiseen, sillä niillä on tärkeä rooli siinä, miten onnistuneita nuoren nuoruus ja aikuisuus ovat. Yhden siirtymän myöhentyminen voi helposti vaikuttaa toiseen siirtymään, ja lopulta jopa yhteiskunnallisesta näkökulmasta huoltosuhteeseen tai veronmaksajien vähenemiseen (Isoniemi 2018). On löydettävä epäkohtia ja pullonkauloja nuorten aikuistumisprosessissa ja siirtymissä. Miten nuorten aikuisuuteen siirtymistä ja esimerkiksi työelämään siirtymistä voidaan tukea? Tämä on tärkeä aihe erityisesti tällä hetkellä, kun väestön ikääntyessä yhä suurempi osa jää eläkkeelle, ja työelämään kaivataan näiden tilalle työvoimaa.

Siirtymiin liittyvän tutkimuksen kautta voidaan myös selvittää sitä, miksi tietyt perinteiset siirtymät eivät enää näyttäydy nuorille itselleen tärkeinä, ja tätä kautta saadaan kattava tieto esimerkiksi avioliiton ja perheen merkityksestä. Olemassa olevien siirtymien rinnalle saattaa tulla uusia mahdollisia siirtymiä ja uudet asiat korostuvat aikuisuudessa. Esimerkiksi lasten syntyvyys on vähentynyt, ja lapsia ei enää hankita samalla tavalla kuin ennen, mikä voi

liittyä aikuisuuden ja vanhemmuuden väliseen suhteeseen. Toisaalta syntyvyyden väheneminen voi liittyä myös työelämään liittyviin muutoksiin, jolloin vakituinen työ halutaan saada ennen vanhemmaksi tuloa, mikä puolestaan asettaa biologiset rajoitukset erityisesti naisille synnytyksen suhteen. Tällöin vanhemmaksi tulemisella ei enää ole samankaltaista rooli aikuisuuteen siirtymisenä tai aikuisuuden kriteerinä kuin ennen. Tässäkin tutkielmassa aikuisuuteen siirtymiseen liitettiin parisuhde ja vertaissuhteet, joiden merkitys siirtymisessä voi olla jopa kasvamassa. Nuorten oma käsitys aikuisuudesta voi olla erilainen kuin aikuisilla itsellään, jolloin aikuisuuteen siirtyminen on kokonaisuudessaan muuttunut jo tämänkin myötä.

Siirtymiä tutkittaessa on tehtävä tutkimusta myös kvalitatiivisesti, joka aikuisuuteen siirtymisessä on ollut vähäisemmällä käytöllä. Monet tutkimukset, joissa aiheena on ollut aikuisuuteen siirtyminen, on tähän mennessä toteutettu kvantitatiivisesti. (Furlong 2013, 146) Kvalitatiivinen tutkimus antaa tarkempia kuvauksia ja määrittelyjä aikuisuuteen siirtymiselle. Tämän menetelmän avulla voidaan ymmärtää tarkemmin koko ilmiötä, ja erityisesti sitä, millaisena nuoret itse kokevat siirtymisen. On tärkeä kuunnella nuorten omia kokemuksia, sillä juuri heitä tämä elämänvaihe tai -tilanne, sekä päätöksenteko koskettaa. Toisaalta myös aikaisempia sukupolvia tutkimalla saadaan kattava käsitys siitä, minkälaiset päätökset tai uudistukset ovat vaikuttaneet nuoriin ja miten. Milloin nuorten siirtyminen työelämään vaikeutui, ja mitkä asiat tämän taustalla olivat? Millaisia pullonkauloja eri sukupolvien nuoret ovat kokeneet, ja miten näihin liittyvä päätöksenteko on konkreettisesti vaikuttanut aikuisuuteen siirtymiseen? Näitä ymmärtämällä voidaan siirtymiä helpottaa erilaisten nuorten siirtymistä tukevien ohjelmien ja päätösten kautta.

Nuorten omat tuntemukset aikuisuuteen siirtymisessä tulisi huomioida myös päätöksenteossa. Erilaisilla siirtymiseen liittyvillä päätöksillä saattaa olla erilaisia lopputuloksia nuorten omassa elämässä, vaikka nuoria itseään ei päätöksenteossa välttämättä kuunnella tai huomioida. Painostus nopeampaan valmistumiseen ja työelämään siirtymiseen voi aiheuttaa mielenterveyshäiriöitä tai muita ongelmia nuorissa. Painostuksen sijaan tuleekin lähteä liikkeelle kannustuksesta, jotta nuorelle ei aseteta odotuksia ja paineita. Myös tässä tutkielmassa nuoret nostivat yhteiskunnan, vanhempien ja koulun asettamat paineet ja odotukset, jotka vaikuttavat hyvin negatiivisesti nuoreen ja hänen valintoihinsa. Niillä ei ole ehkä samanlaista kannustavaa roolia kuin niillä ajatellaan olevan.

Syrjäytyminen ja mielenterveysongelmat ovat korostuneet viime aikoina nuorten keskuudessa, jolloin on tärkeä pohtia, voidaanko näihin johtavia syitä mahdollisesti löytää aikuisuuteen siirtymisestä ja aikuistumisprosessista, ja jos kyllä, niin mistä. On tärkeää pohtia sitä, mikä ilmiö tai tapahtuma on johtanut siihen, että nykyään nuoruudessa tämänkaltaiset ilmiöt korostuvat. Samankaltaisia ongelmia ei ole ollut vielä 1960-luvun aikaan nuoruutta eläneiden keskuudessa, ja kyseessä on juuri nuorimpien sukupolvien ongelma. Tämä ilmiö korostui myös kirjoituksissa, joissa nuorimmat sukupolvet kirjoittivat omista mielenterveysongelmistaan. Mikä eri sukupolvien välillä on muuttunut? Mitä nuoruudessa tai aikuisuudessa on muuttunut niin, että riskit ongelmien kasaantumiselle tai syntymiselle ovat kasvaneet nykynuorten keskuudessa? Näitä tutkimalla voidaan saada selville esimerkiksi tärkeitä rakenteita, jotka vaikuttavat nuoruuden ongelmiin. Usein ongelmat kohdistuvat juuri aikuisuuteen siirtymisen vaiheessa. Toisaalta kirjoituksissa aikuisuuteen siirtymistä pidettiin osittain elämän alkamisena, ja nuoruudesta vain tuli selvitä. Ehkä ongelmat kasaantuvat nuoruuteen itsessään, ja aikuisuus näyttäytyy tavoiteltavana ajanjaksona, jolloin kaikki tasaantuu.

Aikuisuuteen siirtyminen ja aikuisuus kokonaisuudessaan ovat hyvin yksilöllisiä kokonaisuuksia, eikä näitä voida määrittää yksiselitteisesti. 18 vuotta täyttänyt voi määritellä itsensä aikuiseksi ja haluaa omata aikuisen statuksen, johon kuuluu erityisesti erilaiset oikeudet, kun puolestaan eläkkeelle jäävä ei halua määritellä itseään vielääkään aikuiseksi, vaan kokee olevansa nuori. Toisille aikuisuus näyttää tavoiteltavalta, toisille puolestaan ei. Yleistä on myös haluta olla ikuisesti nuori ja lapsenmielinen – tätä pidetään jopa tietynlaisena tavoitteena. Aikuisuuden ja nuoruuden suhde on hyvin monimutkainen, ja jokainen ajattelee niitä eri tavalla, mutta lähes aina toinen näistä näyttäytyy tavoiteltavalta. Muut elämänvaiheet jäävät näiden tavoiteltavuuden taustalle. Päätös siitä oletko aikuinen vai nuori on kuitenkin hyvin pitkälti itse määriteltävissä, eivätkä siirtymät enää samalla tavalla määrittele yksilön aikuisuutta – puhumattakaan iästä. Eräs 1940-luvulla syntynyt mies kirjoittaakin, kuinka matka mieheksi on edelleen kesken.

9 Lähteet

- Aapola, S. (1999). *Murrosikä ja sukupuoli. Julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt*. Helsinki: Finnish Literature Society.
- Aapola, S. & Ketokivi, K. (2005). Johdanto. Teoksessa: Sinikka Aapola & Kaisa Ketokivi (toim.) *Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä*. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56.
- Ahola, S., Asplund, R. & Vanhala, P. (2018). *Opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen nopeuttaminen*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 25/2015. Valtioneuvoston kanslia.
- Ajokorttilaki 2011/386. Annettu Helsingissä 29.4.2011. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110386>.
- Alkoholilaki 1102/2017. Annettu Helsingissä 28.12.2017. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20171102>
- Alanen, L. (2001). Polvesta polveen. Sukupolvi sosiologisena käsitteenä ja tutkimuskohteena. Teoksessa: Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Tampere; Vastapaino, 97-115.
- Alestalo, M. (2007). *Rakennemuutokset ja sukupolvet*. Yhteiskuntapolitiikka 72:2.
- Anttila, A.-H. (2010). Ohipuhuminen sukupolvien välisenä kysymyksenä. Teoksessa: Anu-Hanna Anttila, Kristiina Kuussaari & Tiina Puhakka (toim.) *Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot – vuosikirja*. Nuorisotutkimusverkosto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoasian neuvottelukunta, Helsinki. 6-12.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: the winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press 2004.
- Bolin, G. (2018). Generational analysis as a methodological approach to study mediated social change. Teoksessa: Sakari Taipale, Terhi-Anna Wilska & Chris Gilleard (toim.) *Digital Technologies and Generational Identity. ICT Usage Across the Life Course*. Routledge.
- Brown, G. (2017). *The Millennials (Generation Y): Segregation, Integration and Racism*. ABNF Journal. Vol. 28 issue 1, 5-8.
- Edmunds, J. & Turner, B. S. (2005). *Global generations: social change in the twentieth century*. The British Journal of Sociology 56;4, 559-577.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Eurofound (2014). *Mapping youth transitions in Europe*. Luxembourg: Publications office of the European Union.
- Furlong, A. (2013). *Youth Studies. An introduction*. London and New York, Routledge.

- France, A. (2007). *Understanding Youth in Late Modernity*. Open University Press.
- Furlong, A. & Cartmel, F. (2007). *Young People and Social Change*. New perspectives. Second edition. Open University Press.
- Furlong, A., Woodman, D. & Wyn, J. (2011). *Changing times, changing perspectives: Reconciling 'transition' and 'cultural' perspectives on youth and young adulthood*. *Journal of Sociology* 47(4): 355-370.
- Giddens, A. & Sutton, P. W. (2013). *Sociology*. Seventh Edition. Polity Press.
- Goldscheider, F. & Goldscheider, C. (1999). *The Changing Transition to Adulthood: Leaving and Returning Home*. Understanding Families series. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- Haapala, P. (2003). Nuoriso numeroina. Teoksessa Sinikka Aapola & Mervi Kaarninen (toim.) *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 909 & Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 32, 67–85. Helsinki.
- Heinz, W. R. (2009). Youth transitions in an age of uncertainty. Teoksessa Andy Furlong (toim.) *Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas*. Routledge.
- Hockey, J. & James, A. (2003). *Social Identities across the Life Course*. Palgrave, Macmillan.
- Hoikkala, T. (1993). *Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit*. Gaudeamus.
- Hoikkala, T. & Paju, P. (2008). Entä nuoremmat sukupolvet? Sukupolvitutkimus ja nuorisopolitiikka. Teoksessa: Semi Purhonen, Tommi Hoikkala ja J.P. Roos (toim.) *Kenen sukupolveen kuulut? Suurten ikäluokkien tarina*. Gaudeamus.
- Holdsworth, C. & Morgan, D. H. J. (2005). *Transitions in Context : Leaving Home, Independence and Adulthood*. Maidenhead, England : McGraw-Hill
- Hsieh, H.-F. (2005) Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, Vol. 15 (9). 1277-1288.
- Hunt, S. (2005). *The life course. A Sociological introduction*. Palgrave, Macmillan.
- Huttunen, K., Autio, M. & Strand, T. (2010) Sukupolvien kamppailu kulutuksen ihanteista. Teoksessa: Anu-Hanna Anttila, Kristiina Kuussaari & Tiina Puhakka (toim.) *Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot – vuosikirja*. Nuorisotutkimusverkosto, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoasian neuvottelukunta, Helsinki. 6-12.
- Isoniemi, H. (2018). *Siirtymä aikuisuuteen eurooppalaisessa kontekstissa*. *Janus Sosiaalipolitiikan Ja Sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti*, 26(2), 164-171. <https://doi.org/10.30668/janus.65769>

- Isoniemi, H. (2017). *European country clusters of transition to adulthood*. Turun yliopiston julkaisuja. Turku 2017.
- Isoniemi, H. (2006). *Taloudelliset tekijät ja muutto pois lapsuudenkodista*. Janus Sosiaalipolitiikan Ja Sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 14(3), 240-254. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/janus/article/view/50385>
- Jokinen, K. (2014). Nykynuoret ja siirtymät aikuisuuteen. Teoksessa: Kaisa Vehkalahti ja Leena Suurpää (toim.) *Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 152. 250-271.
- Jouhki, E. (2014). Nuoruus opintiellä – Vuosina 1940–55 syntyneiden muistot koulunuoruudesta. Teoksessa: Kaisa Vehkalahti ja Leena Suurpää (toim.) *Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 152. 226-249.
- Järvensivu, A. & Syrjä, S. (2014). Sukupolviaaltoteoria ja suomalaisen työelämän sukupolvet. Teoksessa: Anu Järvensivu, Risto Nikkanen & Sannu Syrjä (toim.) *Työelämän sukupolvet ja muutoksissa pärjäämisen strategiat*. Tampere University Press.
- Järvinen-Tassopoulos, J. & Raitasalo, K. (2015). *Ikärajoja ja rajojen kokeilua. Raha-automaattipelejä pelaavien 9.-luokkalaisten alkoholin, kannabiksen ja tupakkatuotteiden käyttö vuosina 1995-2011*.
- Kehily, M. J. (2007). Introduction. Teoksessa: Mary Jane Kehily (toim.) *Understanding youth: perspectives, identities & Practices*. The Open University.
- Koivusilta, L. & Rimpelä, A. (2000). Nuoruusiässä luodaan terveyden perusta. Teoksessa: Eino Heikkinen ja Jouni Tuomi (toim.) *Suomalainen elämäntilanne*. Tammi 2000.
- Kundanis, R. M. (2013). *Children, Teens, Families, and Mass Media: The Millennial Generation*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Kuure, T. (2001). Perustilastoaineisto. Teoksessa Tapio Kuure (toim.) *Aikuistumisen pullonkaulat*. Nuorten elinolot -vuosikirja, 1. Helsinki, Finland: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimuskeskus, Nuorisotutkimuskeskus, Stakes.
- Lastensuojelulaki 2007/417. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Lloyd, C. B., Behrman, J. R., Stromquist, N. P. & Cohen, B. (2005). Introduction. Teoksessa: Cynthia B. Lloyd, Jere R. Behrman, Nelly P. Stromquist ja Barney Cohen. (toim.) *The Changing Transitions to Adulthood in Developing Countries*. Selected Studies.

- Marin, M. (2001a). Tarkastelukulmia ikään ja ikääntymiseen. Elämä – syntymän ja kuoleman välinen tila. Teoksessa: Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Tampere; Vastapaino. 17-48.
- Marin, M. (2001b). Aikuisuus ja keski-ikäisyys. Teoksessa: Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Tampere; Vastapaino. 225-266.
- Martelin, T., Pitkänen, K. & Koskinen, S. (2000). Suomalaisten väestöllinen elämäntilastoja ja tarinoita. Teoksessa: Eino Heikkinen ja Jouni Tuomi (toim.), *Suomalainen elämäntilasto*. Tammi 2000. 38-57.
- Marttunen, M. & Kaltiala-Heino, R. (2014). Nuorisopsykiatria. Teoksessa: Jouko Lönnqvist, Markus Henriksson, Mauri Marttunen ja Timo Partonen (toim.) *Psykiatria*. Duodecim. 11. painos, 2014.
- Mary, A. (2012). *The Illusion of the Prolongation of Youth. Transition to Adulthood among Finnish and French Female University Students*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 130. Tampere University Press, Tampere 2012.
- Miettinen, A. (2017). Perhemuodon ja perheellistymisen muutoksia Suomessa. Teoksessa: Maarit Hytönen (toim.) *Perhe ja avioliitto muutoksessa*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 127. sivut
- Miles, S. (2000). *Youth lifestyles in a changing world*. Open University Press.
- Moisio, J., Gissler, M., Haapakorva, P. & Myllyniemi, S. (2016). Lasten ja nuorten muuttoliike tilastoissa. Teoksessa: Antti Kivijärvi & Marja Peltola (toim.) *Lapset ja nuoret muuttoliikkeessä*. Nuorten elinolot – vuosikirja 2016.
- Mortimer, J. T. & Larson R. W. (2002). Macrostructural Trends and the Reshaping of Adolescence. Teoksessa: Jeylan T. Mortimer & Reed W. Larson (toim.) *The Changing Adolescent Experience. Societal Trends and the Transition to Adulthood*. Cambridge.
- Mulder C. H. (2009). Leaving the parental home in young adulthood. Teoksessa: Andy Furlong (toim.) *Handbook of Youth and Young Adulthood: New Perspectives and Agendas*. Routledge International Handbooks.
- Mustonen, U., Huurre, T., Kiviruusu, O., Berg, N., Aro, H. & Marttunen, M. (2013). *Elämäntilasto, mielenterveys ja hyvinvointi – Seurantatutkimus 16-vuotiaista tamperelaisnuorista 22-, 23- ja 42-vuotiaina (TAM-projekti)*.
- Niemelä, K. (2002). *Hyvä rippikoulu. Rippikoulun laatu ja vaikuttavuus*. Kirkon tutkimuskeskus Sarja A Nro 79. 2002. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Niemelä, K. (2007). *Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere. 2007.

- Nuorisolaki 1285/2016. Annettu Helsingissä 21. joulukuuta 2016. Saataville sähköisesti osoitteessa < <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>.>
- Nurmi, J-E. (2008). Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa: Paula Lyytinen, Mikko Korhakangas & Heikki Lyytinen (toim.) *Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan*. Wsoy.
- Nurmi, J-E. & Salmela-Aro, K. (2000). Ihmisen psykologinen kehitys ja elämäntulkku. Teoksessa: Eino Heikkinen ja Jouni Tuomi (toim.), *Suomalainen elämäntulkku*. Tammi 2000.
- Nyyssölä, K. & Pajala, S. (1999). *Nuorten työurat. Koulutuksesta työelämään siirtyminen ja huono-osaisuus*. Gaudeamus.
- Pakkanen, P. (1991). Asunto on elämistä varten. Teoksessa: Tommi Hoikkala (toim.) *Törmäävät tulkinnat. Kirja nuorista ja nuoruudesta*. Gaudeamus.
- Perho, H. & Korhonen, M. (2008). Siirtymien ajoittuminen ja sisältö varhaisaikuisuudessa. Teoksessa: Paula Lyytinen, Mikko Korhakangas & Heikki Lyytinen (toim.) *Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan*. Wsoy. 323-342.
- Pilcher, J. (1995). *Age and generation in modern Britain*. Oxford University Press.
- Purhonen, S. (2008). Johdanto: suuret ikäluokat sukupolvena? Teoksessa: Semi Purhonen Tommi Hoikkala ja J.P. Roos (toim.) *Kenen sukupolveen kuulut? Suurten ikäluokkien tarina*. Gaudeamus.
- Purhonen, S. (2007). *Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvi-tietoisuudesta ja suurista ikäluokista*. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia nro 251.
- Puumalainen, S. (1999). Nuoruuden siirtymät ja valikoituminen koulutus- ja työmarkkinoilla. Teoksessa: Ritva Linnakangas (toim.) *Koulutus ja elämäntulkku. Näkökulmia koulutuksen vaikuttavuuteen*. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja.
- Puuronen, V. (1997). *Johdatus nuorisotutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Ranta, M. (2015). *Pathways to Adulthood. Developmental Tasks, Financial Resources and Agency*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research.
- Ranta, M., Chow, A. & Salmela-Aro, K. (2013). *Trajectories of life satisfaction and the financial situation in the transition to adulthood*. Longitudinal and Life Course Studies, 4, 57-77.
- Ranta, M., Punamäki, R-J., Tolvanen, A. & Salmela-Aro, K. (2012). The role of financial resources and agency in success and satisfaction regarding developmental tasks in early adulthood. Teoksessa S.L. Blair (toim.), *Economic stress and the family. Contemporary Perspective in Family Research*, Vol. 6. Bingley: Emerald. 187-233.

- Rantamaa, P. (2001). Ikä ja sen merkitykset. Teoksessa: Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Tampere; Vastapaino. 49-95.
- Relander, J. (2000). Kultainen nuoruus. Vuosituhannen vaihteen väkinäisen viriili joukkofantasia. Teoksessa Tommi Hoikkala & J. P. (toim.) 2000-luvun elämä : sosiologisia teorioita vuosituhannen vaihteesta. Helsinki. Gaudeamus. 281-303.
- Rikoslaki 1889/39. Annettu Helsingissä 19.12.1889. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>>
- Ruoppila, I. (2008). Johdanto aikuisuuteen. Teoksessa: Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen (toim.) *Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan*. Wsoy. 290-296.
- Salasuo, M. (2014). Sukupolveni soundtrack – Populaarimusiikki 1970-luvulla syntyneiden kirjoitetuissa nuoruusmuistoissa. Teoksessa: Kaisa Vehkalahti ja Leena Suurpää (toim.) *Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 152. 178-200.
- Salasuo, M. (2007). *Atomisoitunut sukupolvi*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 2007.
- Savioja, H., Karisto, A., Rahkonen, O. & Hellsten, K. (2000). Suurten ikäluokkien elämäntilanne. Teoksessa: Eino Heikkinen ja Jouni Tuomi (toim.), *Suomalainen elämäntilanne*. Tammi 2000.
- Savon Sanomat (2014). *Vasta 30-vuotias on aikuinen*. Viitattu 23.3.2019. <<https://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Vasta-30-vuotias-on-aikuinen/513752>>
- Sugarman, L. (2005). *Life-span development: frameworks, accounts and strategies*. Taylor & Francis Group 2005.
- Suomen virallinen tilasto (2018). Väestörakenne [verkkójulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 11.4.2019]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/vaerak/2018/vaerak_2018_2019-03-29_tie_001_fi.html
- Suomen virallinen tilasto (2017a). Syntyneet [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-2391. 02 2016. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 29.3.2019]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/synt/2016/02/synt_2016_02_2017-12-04_tie_001_fi.html
- Suomen virallinen tilasto (2017b). Syntyneet [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-2391. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.4.2019]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/synt/2017/synt_2017_2018-04-27_tie_001_fi.html
- Suomen virallinen tilasto (2017c). Koulutukseen hakeutuminen [verkkójulkaisu]. ISSN=1799-4500. Helsinki: Tilastokeskus. [viitattu 22.2.2019]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/khak/2017/khak_2017_2018-12-13_tie_001_fi.html
- Suomen virallinen tilasto (2014). Perheet [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-3215. Vuosikatsaus 2014. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 11.4.2019]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/perh/2014/02/perh_2014_02_2015-11-27_tie_001_fi.html

- Sutela, H. (2012). *Aikuisuuteen siirtymisen ehdot muuttuvat*. Hyvinvointikatsaus 1/2012.
- Sutela, E., Törmäkangas, L., Toikka, E., Haapakorva, P., Hautakoski, A. ... Ristikari, T. (2016). *Nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen riskitekijät kuudessa suurimmassa kaupungissa. Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu*. Raportti 5/2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki, 2016.
- Taavetti, R. (2014). ”Seksi oli rakkauden hinta” – seksuaalisuus eilisen nuoruudessa. Teoksessa: Kaisa Vehkalahti ja Leena Suurpää (toim.) *Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 152. 88-110.
- Tilastokeskus (2007). *Koulutus Suomessa: yhä enemmän ja yhä useammalle*. Viitattu 11.4.2019. < <https://www.stat.fi/tup/suomi90/marraskuu.html> >
- Tuohinen, R. & Vuorinen, P. (1987). *Nuoret työn yhteiskunnassa*. Helsinki.
- Tuomi, J. (2000). Aetatis hominum – Elämänkulun vaiheet antiikin ja keskiajan kirjallisuudessa. Teoksessa: Eino Heikkinen ja Jouni Tuomi (toim.) *Suomalainen elämäntulkku*. Tammi 2000. 13-37.
- Turner, A. (2015). Generation Z: Technology and Social Interest. *The Journal of Individual Psychology*, Vol. 71, No. 2. 2015.
- Vilkko, A. (2000). Elämäntulkku ja elämäntulkukerronta. Teoksessa: Eino Heikkinen ja Jouni Tuomi (toim.) *Suomalainen elämäntulkku*. Tammi 2000.
- Wilska, T.-A. (2004). Nuorten kollektiivinen sukupolvitietoisuus Nuorisobarometrin valossa. Teoksessa: Terhi-Anna Wilska (toim.) *Oman elämänsä yrittäjät? Nuorisobarometri 2004*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisosaian neuvottelukunta, 100-112.
- Woodman, D. & Wyn, J. (2015). *Youth and Generation: rethinking change and inequality in the lives of young people*. Sage Publications.
- Wyn, J. & White, B. (1997). *Rethinking youth*. Sydney: Allen and Unwin.
- Yle (19.3.2018). *Nuoruus kestää nyt 24-vuotiaaksi asti, sanovat tutkijat*. Viitattu 11.4.2019. < <https://yle.fi/uutiset/3-10032017> >

LIITTEET

Liite 1(1) Kirjoituskilpailun kutsu

OI NUORUUS!

Elämäkerrallinen kirjoituskilpailu 15.5.–30.11.2010

Miten sinä muistat nuoruuttasi ja nuoruutesi Suomea? Mitä on olla nuori nyt? Kerro oma tarinasi!

Nuorisotutkimusseura, Nuoren Voiman Liitto ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura hakevat kaikenikäisten suomalaisten omaelämäkerrallisia kirjoituksia lapsuudesta ja nuoruudesta. Tavoitteenamme on runsas ja moniääninen aineisto, joka avaa henkilökohtaisen näkökulman elettyyn ja koettuun nuoruuteen Suomessa 1900–2000-luvuilla.

Kilpailussa on kaksi sarjaa: kaikille yli 25-vuotiaille avoin *Nuoruus eilen* ja alle 25-vuotiaille suunnattu *Nuoruus tänään*. Kilpailuun voit osallistua suomeksi tai ruotsiksi. Saapunut aineisto talletetaan SKS:aan tutkimusta ja mahdollista julkaisukäyttöä varten. Julkaisukäyttöön kysytään kirjoittajalta erillinen lupa.

Vapaamuotoiset tekstit voivat käsitellä esimerkiksi lapsuuden perhettä ja suhdetta vanhempiin, ystäviä, seurustelua. Aiheena voi olla myös vapaa-ajan vietto niin järjestötoiminnassa kuin nuorten omassa porukoissa, koulu ja opiskelu, oman identiteetin ja paikan etsiminen, työelämän aloittaminen tai perheen perustaminen. Tekstien pituutta ei ole rajoitettu. Aiheen käsittely ja tyyli ovat vapaat.

Nuoruus eilen (yli 25-vuotiaille)

- Millaista oli nuoruus jälleerakennusvuosien Suomessa tai kuohuvalla 60- tai 70-luvulla?
- Mitä nuoruus sinulle merkitsi?
- Mitä ajattelit, mitä toivoit tulevaisuudelta ja mistä unelmoit?
- Millaiset asiat värittivät sukupolvesi kokemusta?
- Millaista musiikkia kuuntelit ja miten pukeuduit?
- Onko nuoruus aina nostalgiaa ja kullan kimallusta vai ristiriitoja ja rajojen hakemista?
- Millainen merkitys nuoruusvuosilla on sinun elämässäsi ollut?
- Millaista oli kasvaa naiseksi/mieheksi?

Nuoruus tänään (alle 25-vuotiaille)

- Mistä nuoruus alkaa ja mihin se päättyy?
- Mitä on nuoruus 2000-luvun Suomessa?
- Millaista riemua tai tuskaa on olla nuori?
- Onko nuoruus ohimenevä ongelma vai elämän voimavara?
- Mitä nuoruus sinulle merkitsee? Onko nuoruus sinulle onnea, myrskyä, haasteita, uuden etsimistä, oman itsen löytämistä vai jotain aivan muuta?

Kilpailun tulokset julkistetaan vuonna 2011. Molemmissa sarjoissa jaetaan 1 000, 500 ja 250 euron rahapalkinnot ja kirjapalkintoja.

Tuomaristo: runoilija Olli Sinivaara, kirjailija Vilja-Tuulia Huotarinen, tutkimusprofessori Tommi Hoikkala ja opetusministeriön nuorisoyksikön päällikkö Olli Saarela.

Lisätietoja:

www.oinuoruus.fi

Nuorisotutkimusseura, Vappu Helmisaari, p. 020 755 2652, vappu.helmisaari@nuorisotutkimus.fi

Nuoren Voiman Liitto, Anna Nurro, p. 044 207 4651, anna.nurro@nuorenoivanliitto.fi

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Juha Nirkko, p. 0201 131 238, juha.nirkko@finlit.fi

NUORISOTUTKIMUSSEURA RY.
NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURA

Liite 1(2)

Kilpailuohjeet

Lähetä kirjoituksesi joko postitse tai sähköpostin liitetiedostona doc-, rtf- tai txt-muodossa. Osallistua voit omalla nimellä tai nimimerkillä. Liitä mukaan taustatietosi erillisellä paperilla: nimi, osoite, puhelinnumero ja/tai sähköposti, syntymäaika ja -paikka sekä koulutus ja ammatti (myös entiset) sekä suostumuksesi siihen, että lähettämäsi aineisto arkistoidaan nimelläsi tutkimuskäyttöön SKS:aan.

Kirjoita tekstisi A4-kokoiselle paperille vain paperin toiselle puolelle. Älä käytä tarroja, teippejä tai niittejä. Lähetä kirjoituksesi 30.11.2010 mennessä osoitteeseen Nuorisotutkimusseura/ kirjoituskilpailu, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki tai kilpailu@nuorisotutkimus.fi. Merkitse kuoreen tai viestin aihekenttään tunnus "Oi nuoruus!" sekä kilpailusarjan nimi.